

NIKŠIČKO POZORIŠTE

POZORIŠTE

Broj 20 Godina 59. Jul, 2015. godine

ISSN 180-783X

Novi projekti Nikšićkog pozorišta:

„Bilo jednom u maju“ - praznik glume

„Persone non grate“ – kradljivci tuđih identiteta

Za „Pozorište“ govore:

Mirjana Bobić Mojsilović

Ibrica Jusić

Srđan Bulatović

Nove drame:

Janko Jelić

Regionalni centar

...Umjesto uvodnika – riječ urednika...

U službi carstva umjetnosti i metafore

„Da bi 'umjetnost opstala u carstvu metafora i imaginarnog svijeta' ona se mora hraniti stvarnošću. A onda čujemo zle duhove naše savremenice da je naš trenutak bivstvovanja suviše malen, običan ničim zaslužen da bude „nametljiv“ intelektualnoj misli. Riječ je ipak o predra-sudama, a ne o stavovima.

Umjetnost snagom svog stvaranja, volje i kritike kolektivnog mišljenja uspijeva da pronade put do bogate 'usamljenosti' odabranih. „Umjetnik kao rušilac poretka banalnosti teži višem nivou individualnog senzibiliteta i višem nivou svijesti. A da bi stigao do stvaralačke samopotvrde, on mora biti slobodno biće“, riječi su eminentnog sociologa Ratka Božovića.

U ime potvrde navedenog samo vama ću odabranima reći – *ispred vas je dvadeseti (ju-bilarni) broj časopisa „Pozorište“*. Njegove stranice ispunjene su naslovima koji govore u ime nade u naše ljepše, kreativnije i smisaonije sutra. Kolektivni duh jeste neprijatelj umjetnosti. Zato ja vjerujem u vas, vas odabrane. Redakcija časopisa bezrezervno podržava umjetnost i njenu vrijednost i to, prije svega onu koja se artikuliše na pozorišnim daskama i što između os-talog govori jezikom dramske umjetnosti. Ona je u krajnjem sublimat svih ostalih vidova umjetničkog izražavanja.

Novi broj „Pozorišta“, u cjelosti je službi umjetnosti, naše, ali i one koja nije nastala na ovim prostorima, jer u krajnjem, umjetnost ne poznaje granice. Ona je ta koja spaja i od života pravi praznik, baš kao što su na sceni glumci novog komada Nikšićkog pozorišta „Bilo jednom u maju“, svojim artizmom napravili spektakl. U službi uzvišenosti i putu ka božanskom je i po-zorišna priča koja tek slijedi „Persone non grate“, takođe u produkciji Nikšićkog pozorišta. Ovih dana u toku su pripreme za inscenaciju tog dramaturškog komada na nikšićkoj pozorišnoj sceni, novoj, koja sa premijerama bi trebalo tek da zablista u punom sjaju...

Pozorišna umjetnost i njena prožimanja sa drugim vidovima umjetnosti, danas posebno dolazi do izražaja, a era masovne komunikacije tu povezanost vodi ka još većoj sintezi. Otud i natpisi u ovoj elektronskom izdanju časopisa o baletskoj i muzičkoj umjetnosti, posebno o knji-ževnosti, kao polaznoj osnovi teatarskog izražaja. No, da bi se kulturna riznica afirmisala, ona nije dovoljna sama po sebi. Neophodna joj je medijska i to svestrana podrška. Afirmacija kulture u dnevnim, ili periodičnim elektronskim ili print medijima, nije samo njihova uloga i zadatak, već prevashodno specijalizovanih časopisa i publikacija. Ovog puta „Pozorište“ otvara svoje stranice jednom takom crnogorskom časopisu - „Komuni“, čiji su imperativi kulturna baština i njena maksimalna valorizacija.

U cilju afirmacije dramskog književnog stvaralaštva, posebno onog koji izlazi iz pera (ne)afirmisanih mladih pisaca, „Pozorište“ će od ovog broja, ubuduće objavljivati dramske te-kstove crnogorskih autora.

Sve navedeno i sažeto u koricama ovog glasila je u službi umjetnosti, o njenom položaju, recepciji i distribuciji. Dramska i svi drugi vidovi umjetnosti imaju gospodarsku vrijednost, jer kreativnost je jedini obnovljivi resurs koji stvara dodatnu vrijednost i autoru i onom kome je namijenjena. U to ime, prelistajte stranice „Pozorišta“, gdje eminentni umjetnički poslenici gov-ore zbog čega se voli i mora voljeti Njeno visočanstvo *Umjetnost*.

Slavojka Marojević
slavam@t-com.me

...Novi projekti Nikšićkog pozorišta....

„Bilo jednom u maju“ – praznik glume

- *Za reditelja Gorana Bulajića, priča je reprezent moderne fragmentarne dramaturgije.*
- *Za glumce, ovo je projekat koji su radili uz puno pozitivne energije, koju su se trudili da prenesu i na publiku.*
- *Učešće na „Barskom ljetopisu“ – najava i za buduća gostovanja u zemlji i okruženju.*

„Bilo jednom u maju“, je prvi premijerni projekat Nikšićkog pozorišta u novoj zgradi, koji je pred publikom izveden 29. maja, a prva i druga repriza u prvoj polovini juna. Predstava je pripremana i realizovana u okviru aktuelnog „Programa podrške razvoju kulture u Nikšiću“. Ta savremena tragikomična drama **Žoltana Požgaja**, mađarskog pisca i reditelja (izvorno „Lizelota i mjesec maj“) je, prema ocjeni reditelja **Gorana Bulajića**, reprezent moderne fragmentarne dramaturgije. Rad na ovom projektu za njega je bio inspirativan iz više razloga, a najprije zbog činjenice da je to prva premijera iz produkcije Nikšićkog pozorišta na novoj sceni. Tema predstave, za reditelja, je takođe bila izazov, jer se radi o praizvedbi te mađarske drame na južnoslovenskom jezičkom prostoru. Istina, taj tekst Požgaja, Bulajić je radio prije nekoliko godina u Makedoniji, odakle nosi samo pozitivna i uspješna iskustva. On, u nikšićkoj verziji te „životne priče o ženi koja želi ljubav i porodicu“, osim režije potpisuje i adaptaciju teksta. Rediteljski tačno Bulajić „kroz izuzetnu motažu precizno napisanih i mogućih situacija, tipiziranih likova, gradacijom vodi u globalnu scensku metaforu o otuđenju i 'filozofiji slučaja' .Riječ je o tzv. literarnom pozorištu koje hoće glumca i njegov artizam. Upravo na ovim premisama je zasnovan autorski, teatarski proces, u ovoj predstavi. Bez totalnog glumačkog angažmana u svim nijansama, 'krupnim planovima', od smijeha do suza, ova predstava je skoro nemoguća. Od prve probe glumci su bili 'svoji na svome' i radost glumačkog traganja se gradacijski kretala kroz sve probe na novoj sceni Nikšićkog pozorišta“. Iz riječi reditelja Bulajića, jasno se vidi koliko je cijela ekipa na ovom projektu radila sa puno entuzijazma i odgovornosti. Takav pristup u radu, ovom teatarskom naslovu postavio je obrise praznika glume, ili glumačkog spektakla.

Glumački ansambl „Bilo jednom u maju“

Frenetična reakcija publike na premijeri i repriznim izvođenjima, opravdala je produkcijsku najavu da je ovaj projekat rađen i sa ciljem da zadovolji potrebe nove nikšićke scene, ali i publike. „Osim zanimljive, savremene priče, u kojoj je glumačka ekipa napravila praznik glume, predstavu prati i dobra scenografija i kostimografija. Ja volim glumački poziv i mislim da bez dobre glume i emocija u radu, nema uspješnog rada u pozorištu“, uvjeren je Bulajić. On ističe da su svi akteri od početka voljeli ovu

priču, koja je realistična, a na momente čak i hiperrealistična. To se pokazalo i to u formi fragmentarne dramaturgije, kroz svih sedam, osam scena. **Kristina Stevović**, u naslovnoj ulozi, je u vrlo delikatnoj situaciji, jer je na sceni prisutna devedeset minuta. Ona je na maestralan način, besprekorno, suptilno i u potpunoj likovnosti „iznijela“ na scenu lik Lizelote, glavne junakinje drame. Na izuzetan dramaturški način, uspjela je u svakom pogledu da izvuče cjelinu priče. Rad na ovoj predstavi, za glavnu protagonistkinju bio je pravi izazov, jer ona ističe da je iz više emotivnih razloga prihvatila angažman. „Posebno me je podstakla činjenica da ova glumačka ekipa pravi prvu premijeru na novoj sceni. Osim toga, Nikšić je moj grad. U njemu živi moja porodica, rodbina i puno mojih prijatelja. Jedan od odlučujućih momenata je i to što mi je pružena prilika da radim sa rediteljem kojeg obožavam. Dakle, bilo je sasvim dovoljno razloga da sa velikim entuzijazmom uđem u ovaj posao. Cijenim i da je publika uživala, tako da je za očekivati da će Nikšićko pozorište ovu predstavu zadržati duže na repertoaru“, izjavila je Stevović. No, za tu energičnu i glumicu posebnog opusa, rad u predstavi „Bilo jednom u maju“, je više nego profesionalna obaveza, jer je protekao u nezaboravnom scenskom druženju. Ona tvrdi da se sa nekim kolegama prvi put srela na sceni, ali su svi oni, bezrezervno, doprinijeli da se taj kvalitetan evropski tekst izartikuliše na osoben i krajnje primjeren način. Ostali glumci se pojavljuju fragmentarno, ali je svako od njih pojedinačno postigao maksimum i svojim artizmom, segmente priče dočarali su na veoma originalan u uvjerljiv način. U tome su, sudeći po reakciji publike posebno uspjeli **Dobriilo Boban Čvorović** i njegov mladi kolega **Jovan Krivokapić**. Čvorovića, glumca nekadašnjeg Dramskog studija Centra za kulturu i stalnog člana Dramskog studija „Zahumlje“, posebno je obradovala uloga u komadu sa kojom Nikšićko pozorište, u novoj zgradi, počinje produkciju. Rad sa mlađim kolegama i rediteljem Bulajićem, dodatni je motiv za ovog glumca, koji je u Nikšiću, sa ekipom drugih entuzijasta, kroz više naslova, u vrijeme dok Pozorište nije postojalo, sačuvao pozorišnu nit stvaralaštva. Čvorović, takođe ističe pozitivan duh koji je cijelu ekipu pratio tokom pripreme komada, što se, kaže on, interaktivno kasnije prenijelo i na publiku.

Da je pozorište treptaj, mimika, pokret..., pokazao je svojim izrazom **Nebojša Ćićo Vulanović**, koji kaže da je život jedno veliko pozorište. „Scena jeste dio života. Ćutanje, gest, pogled često kažu mnogo više od riječi, koje najčešće uzalud koristimo. U ovoj predstavi to mi je i bio zadatak, ni malo lak, ali sam slušao upustva reditelja i sve se uklopilo u jednu iznijansiranu scensku sliku. Činjenica je da je osnovno sredstvo glumca riječ. Sticajem okolnosti, lik koji sam tumačio, eventualno, negdje u zamisli pisca, bi trebao nešto i da kaže. Međutim, kada sam na probi čitao tekst, lično sam ocijenio da bi bio potpuni promašaj da je na kraju fragmenta njegov junak nešto rekao. Siguran sam i sada da bi to bilo razočarenje, a i gledaoci bi drugačije odreagovali. Oni bi, upravo bili razočarani, tako da je sce-

nski ovaj lik dobro zamišljen, kao neko ko se ne oglašava. Za mladog glumca Jovana Krivokapića, ovo je drugi projekat koji radi za Nikšićko pozorište. Publika ga pamti iz uloge u „Nobelovcima“, a on cijeni da će „Bilo jednom u maju“, zaživjeti tek nakon sedam-osam igranja, po već provjerenom teatarskom receptu. „Pretpremijeru nijesmo igrali pred publikom, tako da je premijerno izvođenje bio dodatni šok, jer prosto se ne zna kako 'diše' predstava, dok se ne osjeti puls publike. Na kraju je sve bilo dobro, a komad će tek dobiti na značaju kroz nova igranja i to na drugim scenama. Na produkciji je da pronađe put ove predstave do publike i van Nikšića,

a mi - glumci smo pokazali našu 'borbu' na sceni, koliko smo znali i umjeli", kaže Krivokapić. U komadu je upečatljiv i artizam **Miloša Pejovića**, koji izražava zahvalnost gradu Nikšiću i nikšićkoj publici na ukazanom povjerenju i podršci. On naglašava posebno značaj publike, jer kaže, dok se pripremaju dramski tekstovi i dok traju probe, glumci se nalaze u nekom vidu zatvorenog kruga. Tek kada glumac izađe na scenu, onda mu je jasno da li je dobro ili ne uradio povjereni posao. A nikšićka publika, ističe Pejović, zna da procijeni i da prepozna kvalitet. To je za njega bio dodatni motiv, jer do sada je imao priliku da u Nikšiću igra samo jednom, u gostujućoj predstavi. Za tog mladog dramskog stvaraoca, gluma nije samo umjetnost, već posao. Zbog toga, kaže Pejović, glumac mora maksimalno dati sve od sebe, kako bi nesebično utkao dio sebe u povjereni ulogu i za ukupan doprinos na nekom projektu. Za njegovu kolegicu, takođe sa cetinjske akademije **Gordanu Mićunović**, angažman u predstavi Nikšićkog pozorišta bila je čast, jer iako iza sebe ima nekoliko uloga, ovo je je jedan od većih procesa u kojem je, zaista briljirala. Nakon prvih izvođenja, sigurna je da joj je uloga pružila nevjerovatno iskustvo, što je proizišlo iz, prije svega, dobrog druženja i sloge u ekipi. To je, kaže Mićunović, što svako pozorište mora da ima. Iako je mlada, ona se uvjerila da u pozorištu ima puno sujete i netrpeljivosti, posebno između glumaca i reditelja. „U ovom procesu toga nije bilo i u tome je njegova draž. Ovo bi trebalo da bude primjer kako pozorište jedino može uspješno da funkcioniše. Sličnih utisaka i razmišljanja je i njen kolega **Stevan Radusinović**, koji je već duže vrijeme želio da iskusi profesionalni rad sa rediteljem Bulajićem. Tim prije, što Radusinović cijeni da taj crnogorski reditelj veliku pažnju poklanja glumačkoj igri i glumcu, najbitnijem činiocu jedne predstave. „Nosio sam tu želju i kada sam čuo da se u Nikšiću radi predstava bez mene, nije mi bilo svejedno. Ali, kako se želje ispunjavu, tako se ispunila i ova moja. Uspjeh u pozorišnom činu dobrim dijelom proizilazi iz atmosfere koja je dominantna tokom rada na predstavi, a koja se po pravilu prenosi i na publiku. Lijepo je to što je ovo bio proces bez incidenta i lutanja. Jednostavno, bilo je lako raditi, a kada je lako, tu ide i radost, koja je vidljiva i kod ekipe, ali i kod publike. Nikšićka publika je posebna, u smislu da ne 'gleda kroz prste', tako da je meni 'srce puno' kada vidim njenu reakciju. To je znak da smo uradili dobro posao i da Nikšićko pozorište ima predstavu koja je glumačka, čisti pozorišni događaj“, uvjeren je Radusinović. Glumac **Nikola Vasiljević**, treći put je angažovan za produkciju Nikšićkog pozorišta i iz tih iskustava nosi samo pozitivne utiske. „Dobra saradnja u ekipi se jasno vidi na sceni, što je primijetila i publika. Ova publika je precizna, nije udvaračka. Jasno pokaže kada joj se nešto ne sviđa, a kada joj se dopadne onda to nagradi aplauzom. Publika daje odgovor sa druge strane scene i ona je partner na sceni. Ako je tako prihvatite onda je lakše raditi i igrati. To što sam rođeni Nikšićanin, imam veću satisfakciju da budem bolji na sceni, ali to me ne opterećuje, već raduje“, izjavio je Vasiljević.

Pozorišna priča „Bilo jednom u maju“ bitna je ne samo za pozorišnu, već i za festivalsku produkciju Nikšićkog pozorišta u zemlji i regionu. Iako je u svim pozorištima u toku ljetnja pauza, za ovu predstavu postoji interesovanja. Za sada je izvjesno njeno izvođenje (23.07) na tradicionalnoj manifestaciji „Barski ljetopis“. Naredna pozorišna sezona otvoriće put za njeno scensko „razigravanje“, što se posebno očekuje pred publikom u drugim sredinama, nakon čega bi se tek moglo razgovarati o značaju tog projekta za produkciju Nikšićkog pozorišta.

S. Marojević

...Novi projekti...

Nikšićko pozorište producira autorski projekat Obrada Nenezića

„Persone non grate“ – kradljivci tuđih identiteta

Nikšićko pozorište će svoju produkciju uskoro obogatiti još jednim premijernim projektom. Riječ je o komediji „**Persone non grate**“, koja je, poslije „Nobelovaca“ drugi dio trilogije o malograđanima, dramskog pisca **Obrada Nenezića**. Sa probama i scenskim postavljanjem tog teksta se kreće 3. avgusta, tako da će nikšićka publika imati priliku da upozna „kradljivci tuđih identiteta“ polovinom septembra. Nenezić, takođe, potpisuje i režiju, dok će uloge biti povjerene poznatim glumcima iz Nikšića, Crne Gore i okruženja. Uz mladu i energičnu glumačku ekipu, autor je takođe, angažavao mlade akademske umjetnike iz Nikšića, kao saradnike. Tako će scenografiju i kostime uraditi slikar **Darko Musić**, u saradnji sa **Nikolinom Mijušković**. Dizajn je povjeren grafičaru **Miću Kadoviću**, a za muziku je zadužen **Milutin Radonjić**.

Sala Nikšićkog pozorišta

Priča eksplicitno govori o tranziciji, koja narušava tradicionalni sistem pa i ono ljudsko u nama. Deformiše društva. „I upravo u tim devijacijama, izdeformisanim hronotopima leže mnoga djela, duhovito-ozbiljna, groteskno-lijepa, bolno-melemna... Leže 'Persone non grate' - nepoželjne osobe“, kaže autor projekta. Nenezić ističe da su „Persone“ i „duhovita drama i savremena građanska drama i komedija zabune, komedija situacije i karaktera. Ne mogu pogriješiti kako ih god žanrovski odredim (ako su žanrovi više uopšte bitni u digitalnoj eri). Ovo je savremena priča o nama i za nas.

Ona se tiče nas, hoće da nas dotiče. To je ono pozorište koje i kao stvaralac i naučni radnik uvažavam, sve ostalo je stvar elitističkog pozorišta, odnosno nepostojećeg - onog koje umire zajedno sa oboljelim slojem neke zajednice koji se izdvaja u sumnjivom znanju i pravi interesne grupe, i srećom ta „vrijednost“ traje koliko oni traju. Za razliku od tog pozorišta, 'Persone non grate' se jednako tiču svakog čovjeka, ili mjesta na planeti gdje mali ljudi imaju velike ambicije, gdje se likovi sasvim bolje i udobnije osjećaju u tuđim ličnostima i identitetima, ili bolje zvanjima i komoditetima. Odnosno, baškare se u snobizmu i malograđanštini. Nije to ništa novo, od Tespisa pa naovamo, a to upravo čini komediju i dramu vječnima“, zaključuje dramski pisac. Ideju da napiše takav jedan tekst, Nenezić je dobio sasvim slučajno, ili bolje rečeno neočekivano.

„Ideja mi je došla na jednom međunarodnom skupu o postmodernom i postdramskom pozorištu, kada je kao predstavnik jedne zemlje riječ uzela nepoznata 'dama' i počela da govori metaforično o savremenim kretanjima u teatru. Međutim, kako je sve to previše metafizički djelovalo, meteorski daleko od teme, pogotovo u naučnom smislu, jer bi u stvaralačkom nekako oprostili, skoro jednodušno smo napali prevodioca Tuc-muca (kako mi je i danas memorisan u telefonu) da ne poznaje materiju, iako je bio jedan od uglednih slovenačkih teoretičara. Na kraju se ispostavilo da je tzv. teoretičarka samozvani astrolog, koja je svoju zemlju zadivila pupčanom vezanošću zvijezda i teatra. Neosporno izvanredna hipoteza, sve dok nam nije za pristojne cifre ponudila da nam svakom ponaosob izvadi natalne i druge karte... Umalo pa da izbije diplomatski skandal, jer su domaćini, pomalo nacionalistički nastrojeni, shvatili to kao uvredu i astrološkinju proglasili personom non gratom. Narednih dana smo u radionicama kreativnog pisanja razvijali ideje kako za 'šaku dolara' pojedinac može da nanese štetu svom društvu, naciji, državi itd. Zanimljivo je da niko od učesnika nije svoju ideju završio time da pojedinac pobjeđuje društvo ili sistem. Naprotiv. Ne znam da li je to dramturgija ili patriotizam? Od tada mi se ono 'fotografsko oko' koje moraju imati scenaristi izoštrilo i nevjerovatno je koliko ljudi želi da radi posao koji ne poznaje. No, dobro je samo da još dramaturzi ne voze avione pune ljudi, iako znam toliko 'mehaničara i pilota' koji vole da govore o pozorišnoj poetici i to preko razglasa, od čijeg se neznanja svi stide osim njih, ali čute jer ih voze iznad oblaka. Ja sam od onih ljudi kojima nije bilo dovoljno da pročitaju tek koji repertoar, pa da polemishem sa milenijumskim razvojem pozorišne poetike. Možda, zbog toga što se dobro osjećam u svojoj koži. Možda i što nemam ambicije da vozim avion pun ljudi. Ne znam, ali znam da sa prevarantima ili budalama ne treba

polemisati ni o vremenskoj prognozi, a kamoli o 'prognozi' pozorišne poetike, koju nijesu definisali najveći mislioci čovječanstva za skoro 2 500 godina. Prirodno je željeti i žudjeti za nečim (ne)dostižnim, ali je neprirodno uzimati nešto tuđe, to je krađa, to je smrtni grijeh, makar to bilo nešto što je devalviralo, kao u svim teškim vremenima, a to su identitet, egzistencija i spokojstvo.“, kaže Nenezić.

Za njega su „Persone non grate“, „jedna bolna priča o savremenom čovjeku koji nema vremena za ljubav, potomstvo i budućnost. Sve dešava, živi, danas u raljama pohlepe i zarade, a najviše na tuđoj grbači, u blaziranoj simulaciji noblesa i lažnog morala. Svi smo svjedoci globalizacije, svi smo stavljeni na doboš, ali se sistemi vrijednosti ne kupuju niti prodaju, već uče, nasljeđuju i ostavljaju u amanet. To je poruka ove predstave. 'Persone' su priča o borbi običnog čovjeka da sačuva svoju prošlost, sadašnjost i budućnost od pohlepe, iako će biti u dilemi više puta da popusti. No, to je i životno i dramsko. To je predstava. Ipak, poslije predstave mi, svakako, idemo svojim kućama i obavezama, osim onih po kojima sam radio likove u 'Personama', koji i dalje lažu sebe i druge i tumaraju u tuđim identitetima. Međutim, oni nemaju duhovni poremećaj, već materijalni. Oni su prevaranti i prevrtljivci, koji materijalizuju svoje sitnosopstveničke požude, u svakom smislu, besprizorno i sasvim svjesno žrtvuju svoje dostojanstvo, ugled, a što je najgore - materinstvo i očinstvo, zarad nekoliko minuta sjaja u tuđim kožama, koje ih žuljaju gore od tuđih cipela, zarad tuđe nesreće i zla od čega žive kao tabloidni

crnohroničari... Ali, istorija i teorija teatra je upravo te poremećaje prepoznala kao vječne komediografske motive .“

Nenezić će i ovim komadom pokazati da nije pobornik trendova, već stilizacije pozorišnih elemenata.

„Persone“, ali ni ja, jer smo odavno dva subjekta, ne podilazimo trendovima, ne pričamo prazne demagoške priče koje čitamo i prepisujemo sa interneta, već stilizovanjem svih pozorišnih elemenata pokušavamo dotaći totalno pozorište, uzimajući iz tradicije sve što je neophodno formi i suštini, a iz savremenosti temu koja je krvotok jednog djela. Napokon, ne postoji postdramska komedija, niti postmoderna. Komedija, ako nije namijenjena gledaocima, onda i sama postaje tragikomična. Na kraju i početku, „Persone“ svim svojim bićem pripadaju i pučkom teatru, jednako kao što to pripadaju sve komedije mojih učitelja: Plauta, Aristofana, Gogolja, Molijera, Nušića, Sterije... Ili još više drame antičkih velikana Eshila, Sofokla, Euripida... Ili prvog među velikima Viljema Šekspira! Ako se varam, ne vara se istorija i teorija teatra! Pogotovo Piter Bruk... (ili znaju astrološkinje koje to nijesu pronašle u knjigama, odgledale u predstavama, nego pročitale u zvijezdama?) ‘Persone’ su, i prije svoje premijere, puno puta ogolile – one, koji su se u njima pronašli. Tada sam znao da sam na pravom putu, putu poetike, koji je svetiji od bilo koje ideologije i egzistencije. ‘Persone’ liječe zabludjele, isceljuju dušu običnog i normalnog čovjeka, ispunjavaju duh inteligentnom, tjeraju talentovanog da djela i radi, ne polemishu sa budalama kao nijedno ozbiljno djelo ili smrtnik... rekao je jedan obični čovjek - Dimitrije Dimitrijević Španac, koji je znao da u sezonskom sniženju promjene identiteta sačuva ono što je najvrednije u svakom vremenu, a to je identitet, porodica, ljubav i svoj sveti posao“, poruka je Nenezića.

Ono što će autor „Persona“, nakon pisanja teksta, ipak da doda, je inscenacija „kradljivaca tuđih identiteta“ u pozorištu. Tek tada će biti upotpunjena slika i vizura o raljama tuđeg identiteta i integriteta. Tanka je linija između života i pozorišta, gotovo nevidljiva. To će pokazati i novi komad Nikšićkog pozorišta, „Persone non grate“.

S. Marojević

...Bilježimo...

Pozorišna sezona 2014/2015 u retrospektivi

Bogat i raznolik repertoar

„Nikšićko pozorište”, je tokom sezone 2014/2015, koja je realizovana u okviru aktuelnog „Programa podrške razvoju kulture u Nikšiću”, na matičnoj sceni i na gostovanjima u Crnoj Gori, realizovalo ukupno pedeset tri projekta (pozorišne predstave iz sopstvene i gostujuće produkcije, koncerte i poetsko-muzičke večeri). Bogat pozorišni repertoar govori o tome da su otvaranjem rekonstruisane zgrade i scene, u Nikšićkom pozorištu, stvoreni svi neophodni uslovi za produkciju po standardima savremenog teatra. Pokazalo se da je Nikšić, trajno dobio reprezentativni objekat, koji će uticati na razvoj pozorišne umjetnosti grada i države. Ta ocjena temelji se na činjenici da je repertoar krajem maja obogaćen sa premijernim projektom „Bilo jednom u maju”, a krajem juna počele su aktivnosti na pripremi još jedne premijere.

Na Sceni 213, u novoj sali Nikšićkog pozorišta i na scenama u Crnoj Gori i regionu proteklih devet mjeseci izvedeno je **četrdeset tri predstave**. Od tog broja, u aktuelnoj sezoni, na repertoarima je evidentirano **devetnaest predstava** iz produkcije elitnih pozorišnih kuća iz **regiona** i **trinaest** zvučnih naslova sa **crnogorske pozorišne scene**. Neke od tih pozorišnih komada, imali su po dva ili više izvođenja, a to se odnosi na naslove iz sopstvene produkcije: „Nobelovci” i „Ždera iz kontejnera”, ali i gostujuće predstave za djecu: „Četiri godišnja doba” i „Lepe reči napred – ostale stoj”.

„Scena iz Nobelovaca”

nama u zemlji i regionu. Krajem prošle godine realizovana je vrlo uspješna turneja „Nobelovaca” u Srbiji. Ansambl je nastupao u Pozorištu „Slavija” u Beogradu, kao i na scenama u Smederevu i Aleksandrovcu. Pomenuta turneja je prvi i jedini segment „Programa razvoja kulture u Nikšiću 2014”, koji je realizovan van granica Crne Gore i to kao dostojan i relevantan nacionalni reprezent. Ta duhovita drama Obrada Nenezića, uspješno je predstavila produkciju Nikšićkog pozorišta, na „Međunarodnom festival glumca Nikšić 2014”. Glumci Emir Čatović i Ana Vučković, dobitnici su prestižnih nagrada, na toj pozorišnoj svetkovini: Grand prix za najbolju epizodnu ulogu i Grand prix za najbolju žensku ulogu.

Uspješnosti pozorišne sezone, posebno je doprinio repertoar „Međunarodnog festivala glumca Nikšić 2014“. Na toj prestižnoj smotri izvedeno je šest predstava i po ocjeni pozorišnih poslenika, teatrologa, kritike i javnosti, Festival je, kao i njegova ranija izdanja, ostao dosljedan sebi. Organizacija je bila na visini zadatka, tako da su i gosti i publika mogli da uživaju u čarolijama koje samo pozorišno stvaralaštvo može da pruži. Tim za selekciju potvrdio je najavu da će na pozorišnoj smotri u Nikšiću, učestvovati predstave izuzetnog glumačkog kvaliteta. U dramaturškom smislu Festival je bio „priča o porodičnim odnosima“, koji u „savremenom društvu mogu da budu vrlo traumatični“. Kreatori ovog izdanja Festivala, u cjelosti, su bili zaposleni u „Nikšićkom pozorištu“ i „Zahumlju“, što je prvi put u njegovoj genezi, začetoj 1995. godine, u formi Festivala monodrame Crne Gore. Svake večeri u okviru *off* programa, nakon izvođenja predstava, u Velikoj Sali „Zahumlja“, vođeni su razgovori, u kojima su, pored glumaca, učestvovali i drugi poznati dramski stvaraoci, novinari i publika. „Međunarodni festival glumca“ organizovan je u godini kada „Nikšićko pozorište“ slavi 130 godina pozorišne tradicije. U znak tog značajnog jubileja, sa kojim bi se ponosile mnoge teatarski i urbano razvijeniije sredine od Nikšića, organizovana je u galerijama Centra za kulturu, izložba dokumenata i dramskih tekstova, pod nazivom „Narodno pozorište u Nikšiću 1949-1965. godine“. Organizator izložbe je Arhiv Crne Gore, odjeljenje u Nikšiću, a cijelu postavku ovog zanimljivog.

Novi, premijerni projekat „Bilo jednom u maju“, je značajno osvježila produkciju ustanove. Ta tragikomična drama rađena je po tekstu savremenog mađarskog dramskog pisca Žolta Požgaja, čiju je adaptaciju i režiju uradio Goran Bulajić. Taj komad je pripremljen i odrađen u rekordnom roku, a cijela priprema odvijala se u odličnoj atmosferi, tako da je autorski tim zadovoljan sa uslovima i kompletnom realizacijom djela.

Nikšićka publika je u pozorišnoj sezoni 2014/2015, pored naslova iz produkcije matičnog teatra, imala priliku da se upozna sa glumačkim i rediteljskim ostvarenjima iz drugih pozorišnih kuća iz Crne Gore, ali i okruženja, koja su u najvećem broju reprezentanti uspješne teatarske produkcije u regionu.

U Nikšićkom pozorištu, organizovano je **sedam koncerata i tri poetsko-muzičke večeri**. Publika je uživala i u koncertima eminentnih imena koja su posljednjih decenija, ali i ranije, obilježila muzičko stvaralaštvo u zemljama okruženja (Simfonijski orkestar Crne Gore, Ibrica Jusić, „Legende“, „GLAS NE ŽICE“, ...). Kolažnim programom autorskog tipa (poetsko-muzičko veče), nikšićkoj publici predstavili su se afirmisani crnogorski glumci: Žana Gardašević Bulatović, Nikola Vasiljević, Slavko Kalezić i Simo Trebješanin.

Mjesečni repertoari „Nikšićkog pozorišta“, u sezoni 2013/2014, opravdali su svoju misiju. Svi naslovi koje je nikšićka publika imala priliku da odgleda, rađeni su na visokom profesionalnom nivou, različite žanrovske postavke i sa izuzetnim glumačkim bravurama i rediteljskim konceptima. Kontinuirani pozorišni život u posljednjih devet mjeseci, pokazao je svu opravdanost i težnju da se pozorišni i uopšte kulturni život u Nikšiću mora intenzivno razvijati i njegovati, zarad umjetnosti i publike, koja je bezbroj puta dokazala da je neprikosnoveni kriterijum za kvalitet dramske i drugih umjetnosti. Uspješnu sezonu, „Nikšićko pozorište“ je realizovalo, u okviru „Programa podrške razvoju kulture u Nikšiću“, koji se realizuje pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture u Vladi Crne Gore i Opštine Nikšić. U novoj zgradi stvoreni su svi neophodni tehnički uslovi za produkciju i realizaciju bogatijeg repertoara, jer scenski prostor svojim tehničkim karakteristikama omogućava izvođenje i zahtjevnijih dramskih formi i drugih multimedijalnih naslova. Prvi rezultati već su vidljivi, jer repertoar „Programa podrške razvoju kulture u Nikšiću“, za 2015. godinu, u najvećem dijelu protekao je u znaku pozorišnih događanja. To je još jedna potvrda teze o nikšićkom pozorišnom habitusu, ali i o tome da je ovo grad – indikator crnogorskog dramskog, ali i filmskog stvaralaštva.

S.M.

...*Bilježimo...*

„Program podrške razvoju kulture u Nikšiću“

Najposjećeniji pozorišni događaji

„Program podrške razvoju kulture u Nikšiću“, koji se od prošle godine organizuje uz podršku Vlade Crne Gore, Ministarstva kulture i Opštine Nikšić, u proteklih šest mjeseci protekao je u znaku bogatih pozorišnih dešavanja. Prema navodima Koordinacionog tima tog projekta, u proteklih šest mjeseci tekuće godine, od ukupno 144 naslova, njih 36 (39 izvođenja - dječije predstave imale su po dva, tri igranja) je realizovano u Nikšićkom pozorištu. Izvještaji pozorišnih biletara takođe potvrđuju da su programi koji su realizovani na Sceni 213 i u novoj sali Pozorišta, bili najposjećeniji. Teatarske događaje za večernju i dječiju scenu, te koncerte eminentnih muzičkih imena, kao i baletske sadržaje, pratilo je oko 12 000 građana. Ti podaci jasno pokazuju da je ovo grad bogate pozorišne tradicije koja je, uprkos višedecenijskom prekidu u teatarskom stvaralaštvu, uspjela da očuva senzibilet kod publike. Dobra posjećenost pozorišnih događaja je i blagodet nove scene, na kojoj se mogu izvoditi i predstave većih formi, ali i drugi multi-medijalni sadržaji. Na novoj sceni je krajem maja urađen i premijerni projekat – tragikomedija „Bilo jednom u maju“, kojom je obogaćen repertoar Nikšićkog pozorišta. Početkom avgusta u Pozorištu krenuće se u inscenaciju još jednog zanimljivog naslova - “Persone non grate”, koji će publici biti predstavljen polovinom septembra.

Zavidnu posjećenost imali su i sadržaji koje je realizovao Centar za kulturu, a posebno književne večeri, tribune, izložbe slika, dokumenata i druge arhivske građe, koji je ta ustanova organizovala u saradnji sa nacionalnim (državnim) institucijama kulture. Izložbe, književne večeri i tribune, u toku pola godine posjetilo je blizu 2000 građana, dok su filmske projekcije privukle skoro 3000 gledalaca. U Centru za kulturu, naročito ističu značaj uspostavljanja kulturne saradnje sa institucijama kulture Francuske, Njemačke i Kine. Ta saradnja ostvarena je posredstvom ambasada tih zemalja u Podgorici. U Centru za kulturu apostrofiraju kvalitet realizovanih sadržaja, što je, kažu, tradicionalno opredjeljenje u radu ustanove.

U cijeloj priči o „Programu podrške razvoju kulture u Nikšiću“, ne zaostaje ni Javna us-

tanova „Zahumlje“, koja je građanima ponudila nekoliko zanimljivih koncerata, promocije novih književnih naslova, a to su i zapažene aktivnosti mladih literata okupljenih u Književnom klubu „Poenta poetika“, koji su kroz projekte razmjene programa imali gostovanja i u drugim crnogorskim gradovima.

Najmlađa ustanova kulture, „Stari grad Anderva“, svojim učešćem dala je specifičan doprinos osmišljavanju i realizaciji dijela Programa podrške, u segmentu afirmacije mladih stvaralaca. „Anderva“ ima intenzivnije aktivnosti tokom ljetnjih mjeseci, zbog otvorene scene na tvrđavi „Bedem“, gdje će, u julu ove godine, biti organizovana osmodnevna likovna kolonija (od 10. do 17.07), pod nazivom „Šest slikara i jedan vajar“. Ta likovna smotra okupiće mlade slikare koji će svoja nova djela raditi na otvorenoj sceni tvrđave, uz prisustvo publike. „Bedem“ će u 8. i 25. jula okupiti i ljubitelje elektronske i pop-rok muzike, a na „Bedemu“ je najavljeno i moguće gostovanje u drugoj polovini mjeseca, beogradskog kulnog hora „Viva vox“, kojima je glas jedini instrument. Ljubitelji filma i u julu (5. 6. i 7.07) će imati priliku da uživaju u čarima sedme umjetnosti. Na Sceni 213 će biti prikazan ciklus filmova Pitera Selsa. U Galeriji „Ilija Šobajić“, 9.jula, biće organizovana izložba crteža i grafika iz fundusa Centra, a 22. u mjesecu, u Gradskoj kući će biti održano poetsko - muzičko veče „Zahumlja“ i Književnog kluba „Poenta poetika“. Nikšićko pozorište će sa premijernim komadom „Bilo jednom u maju“ gostovati na tradicionalnoj manifestaciji „Barski ljetopis“. „Program podrške razvoju kulture u Nikšiću 2015“, repertoarom za jul, otvara planirane aktivnosti za drugu polovinu godine, koje će za očekivati je biti brojnije i raznovrsnije nakon ljetnjih mjeseci, jer, po pravilu, svi važniji sadržaji iz kulture tokom ljeta organizuju se na primorju, zbog turističke sezone.

S.M.

... Predstavljamo Vam ...

Baletska škola „Princeza Ksenija“

Nukleus nacionalnog baletskog ansambla

„Kada balerina izađe na scenu, ona na najbolji mogući način pokazuje kako život treba rukama zagrliti i kako ga nogom pokoriti“ - rečenica je koja odslikava razvojni put i uspjeh Baletske škole „Princeza Ksenija“, ali i stvaralački rad **Vanje Pantović**, osnivača i direktorice te jedine baletske škole u Crnoj Gori. Proces stvaranja Škole „Princeza Ksenija“, te njegovanje i stvaranje publike za taj vid umjetnosti trajao je deceniju i po. Od početka rada malog studija „Zvončić“, koji je osnovan 2000. godine u Baru, do danas, kada je ime Škole postalo prepoznatljivo i van granica Crne Gore, došlo se do vrhunskih rezultata, a baletska umjetnost postala je i način života brojnih generacija. Iako je Škola ove godine proslavlja 15 godina rada, Pantović ističe da se još uvijek stoji na samom početku klasičnog baletskog obrazovanja u Crnoj Gori.

„To je pionirski posao, ali i istorijski, jer se postavljaju temelji budućeg profesionalnog baletskog ansambla. Svaki veliki poduhvat zahtijeva dugotrajan i posvećen rad. U našem slučaju bilo je potrebno sprovesti nekoliko komplimentarnih aktivnosti. Sa jedne strane obrazovni proces je tekao u okvirima licencirane ustanove, koja ima jasno definisan plan i program, a sa druge strane afirmacija baletske umjetnosti, kroz koncertnu produkciju činila je važan dio na putu do cilja. Sve ostale logistike, takođe, su predstavljale dugoročan strateški plan. Veliki napori čitavog tima rezultirali su osjećajem ponosa što je bilo naročito vidljivo na proslavi jubileja u martu ove godine“.

Odjeljenje baleta u Nikšiću

U Nikšićkom pozorištu bi trebalo, početkom naredne školske godine, da počne sa radom odjeljenje Baletske škole „Princeza Ksenija“. Pozorište i ta licencirana baletska škola, očekuju saglasnost za taj projekat, od Ministarstva prosvjete, nakon čega bi se krenulo u pripremu za upis učenika. Ministarstvo kulture je pozdravilo tu inicijativu, ali konačnu riječ daje Ministarstvo prosvjete. S obzirom da u Pozorištu postoji nova baletska sala, a u Nikšiću ima interesovanja mladih za edukaciju, očekivati je da će nadležno Ministarstvo podržati taj projekat.

Tradicija vrhunskih predavača i njihovo prenošenje znanja sa evropskih pozornica postao je još jedan zaštitni znak Škole, koji garantuje da će „Princeza Ksenija“, biti osnov stvaranja prvog baletskog ansambla u Crnoj Gori. Sa crnogorskim balerinama, već 2005. godine radi Yoram Karmi, iz Tel Aviva, koji predaje savremeni pokret. Iste školske godine predavači su i Galina Jevgenijevna Čajkovska, gost profesor karakternih igara, kao i Dijana Kozarski, prima balerina Srpskog narodnog pozorišta iz Novog Sada. Školske 2006/2007. Angažovane su Katja Petrovska, balet majstor Nacionalne opere Sofija, danas glavni koreograf, i Bosiljka Mićunović, iz baletske škole „Lujko Davičo“. Mićunović je priredila i program rada Srednje baletske škole koju je licenciralo Ministarstvo prosvjete i nauke Crne Gore, u decembru 2007. godine.

Sljedeće školske godine „stvaranju balerina“ pomažu i gostujući profesori Ashen Ataljanc i Bruno Verzino iz Italije, a potom Olena Terešenko iz Ukrajine, Irina Ivanova iz Sankt Peterburga i Svetlana Kopeckaja iz Moskve, profesorica primijenjene gimnastike. Posljednjih godina u obrazovanju balerina zastupljena su imena: Antoaneta Aleksieva, Svetlana Georgieva, Ivalina Nikolova, Elena Gospodinova, Jana Marinova, Ilijana Gerasimova, Ljudmila Antonova, Svetlana Cidilina, Ema Veljić i dr. Mnogo značajnih imena iz oblasti umjetnosti odazvalo se pozivu da daju svoj doprinos razvoju Škole. Na taj način repertoar je bivao bogatiji i profesionalniji, a projekti koji su se rađeni bila su „prava mala remek djela“. Tako su pozornicu Baletske škole „Princeza Ksenija“ obogatila imena: Konstantina Kostjukova, Duške Dragičević, Petra Kralja,

Sa nastupa balerina

Jovana Kolundžije, Srđana Bulatovića, Bode Ninkovića, Milorada Mandića Mande, Ljubivoja Ršumovića, Raše Popova, Dobrice Erića, Denisa Kasatkina, Milice Bezmarević, Ane Pavlović, Jovana Veselinovića, Jovice Begojeva, Ivane Žigon, Dada Topića, Romana Simovića i mnogih drugih. Baletska škola Princeza Ksenija se pojavljuje na daskama Crnogorskog narodnog pozorišta od 2010. godine. Svi koncerti i predstave bilježe veliku posjećenost, a interesovanje i prisustvo publike jasno poručuju da baletska umjetnost u Crnoj Gori ima budućnost.

Pantović ističe da su predavači sa visokim referencama garancija uspjeha na-stavnog procesa, koji samim tim daje i vanserijske rezultate.

„Od osnivanja, Škola se striktno pridržavala visokih standarda i uvijek angažovala profesore sa impresivnim biografijama. To je i razlog da jedna baletska škola, kakva je naša „Princeza“, već pet godina nastupa na sceni nacionalnog teatra sa ozbiljnim repertoarom. Tako se i lagano stvara nukleus budućeg nacionalnog baletskog ansambla. Nakon baleta „Krcko Oraščić“, ove sezone nas očekuje balet „Pahita“. To je novi veliki korak na tom putu. Od 2010. te godine smo na sceni CNP-a. Uvijek izvodimo dvije predstave za jedno veče, jer karata nikada nema dovoljno. To je pokazatelj zainteresovanosti publike za ovu umjetnost. U tom smislu potrebno je samo nastaviti započeti put. To je dugortajan, lagan uspon. Tezak, ali zadržavajuće lijep“.

U Nikšićkom pozorištu postoji baletska sala, sa neophodnim tehničkim uslovima za edukaciju balerina, a nova scena omogućava izvođenje svih baletskih programa. Polazeći od te činjenice, kao i zbog interesovanja mladih za tu vrstu umjetnosti u Nikšiću, Pozorište je sa Baletskom školom „Princeza Ksenija“, nedavno pokrenulo inicijativu za otvaranje područnog odjeljenja. Pantović naglašava da je Baletska škola licencirana, ali da je potrebno preduzeti još aktivnosti, kako bi sve bilo zaokruženo na zadovoljstvo učenika.

„Sjedište škole je u Baru, a u Podgorici je područna ustanova. Bilo bi divno da se dogodi još jedna područna ustanova u predivnom Nikšićkom pozorištu. Uslovi su izuzetni. Samo da jos stignu učenici i da u radu sa profesorima nase Škole zakorače u predivni svijet klasičnog baleta“.

Slične ocjene daje i Katja Petrovska, glavna koreografkinja, naglašavajući da je, pored brojnih koncerata, zadovoljstva i ovacija publike, sreće i uspjeha djece, u Crnoj Gori došlo vrijeme da se razmišlja o skorašnjem osnivanju profesionalnog baletskog ansambla, čime bi dugogodišnji rad profesora i djece dobio svoj smisao.

S. Marojević

...Razgovor sa...

Mirjanom Bobić Mojsilović o literaturi, pozorištu i umjetnosti uopšte

Šta je život bez mašte

Mirjana Bobić Mojsilović, novinar, pisac i slikar, ili kako voli za sebe da kaže – slobodni umjetnik, do sada je objavila sedamnaest naslova (jedanaest u inostranstvu): romani, knjige drama, zbirku kratkih priča i kolumni. Za svoje romane, više puta nagrađivana je Zlatnim bestselerom. Prevođena je na engleski, francuski, italijanski i slovenački, a jedini je samostalni izdavač u Srbiji. Po završetku studija žurnalistike, novinarstvom se bavi od 1979. godine, kada je postala saradnik „Omladinskih novina“ i „Duge“. Bila je urednik u časopisu „Intervju“, a zatim urednik-autor u „Dugi“. Pisala je za „NIN“, „Mladinu“, „Danas“, „Oslobođenje“, „Nedelju“, „Politiku“, „TV reviju“, „Stav“, „Demokratiju“... . Autor je više talk - show emisija na televiziji: „Ovo vas još nisam pitala“ (TV B92), „Pogodi ko dolazi na večeru“ (TV FOX)... . Scenarista je dokumentarne serije o Bijelom dugmetu, a sarađivala je kao koscenarista sa Goranom Bregovićem na komadu „Karmen sa srećnim krajem“. Pored poezije i proze, piše kolumne za „Večernje novosti“.

Neki njeni dramski tekstovi postali su kulturni pozorišni komadi, za koje je dobila i prestižna priznanja i nagrade. Drama „Imitacija života“ objavljena je i u ediciji „Savremena srpska drama“, a „Suze su O.K.“, koja je sa velikim uspjehom igrana u beogradskom Narodnom pozorištu, kao knjiga doživjela je šest izdanja. Monodrama „Verica među šljivima“, koju je uspješno igrala Svetlana Bojković, za koju je dobila Zlatnu kolajnu na Festivalu monodrame i pantomime u Zemunu, uvrštena je u Antologiju savremene srpske monodrame. „Posljednja šansa“, takođe je nagrađena Zlatnom kolajnom za glumicu Suzanu Petrićević, 2010. godine na zemunskom Festivalu monodrame. Predstava „Pozovi M radi užitka“, osvojila je Prvu nagradu publike na Nušićevim danima, u Smederevu. Tragikomični komad „Svlačenje“, nedavno je imao turneju u Crnoj Gori, kada je izvedena u Nikšićkom pozorištu. Ta pozorišna priča trenutno je na velikoj turneji u Australiji. Mirjana Bobić Mojsilović, spada u pet najcitiranijih književnica u regionu, a sve je počelo novinarstvom i slikarstvom, njenim prvim ljubavima.

„Pisanje je zanat i ako se u to unese strast, onda će taj neko biti dobar zanatlija. Novinarstvo mi je prilično pomoglo za moje književno stvaralaštvo. Disciplinovalo me, brusilo mi jezik, način razmišljanja, stil... No, nešto duboko u meni, očigledno, postajalo je oduvijek. Čučao je taj neki mali pisac, koji je čekao trenutak. Singer, kaže: 'Kad bi čovjek znao neke stvari dok je u punoj snazi, ovaj svijet bi izgledao drugačiji'. Ali, to je nemoguće. Za pisanje je potrebna zrelost! Ima, naravno i nekih fenomenalnih ljudi, koji su u ranoj mladosti napisali značajna djela. No, u principu, za pisanje je potrebna zrelost. Poslije petnaest - dvadeset godina u novinarstvu, imala sam veliku unutrašnju potrebu, da počnem da pišem. Zapravo, taj početak je izgledao tako što sam u mojim kolumnama u „Telegrafu“ i „Našoj borbi“, ostavljala posljednji pasus koji je malo klizio od novinarstva ka nečem što bi bila proza, ili prozna esejistika. Pa, i Hemingvej i Borges su bili novinari. Svako je od nečeg morao da živi, jer teško da se može živjeti od literature“.

Mirjana Bobić Mojsilović, redovno putuje sa ansamblima koji izvode njene drame, ma

gdje to bilo. Na taj način, kaže ona, ima direktan odnos sa publikom, kako književnom, tako i pozorišnom. Za nju knjiga i čitanje ima viševjekovnu istoriju i vrijednost. Cijeni da se čitanjem zadovoljavaju različite kulturne potrebe. Takođe, apostrofira značaj knjige, jer utiče na formiranje ličnosti i društva u cjelini. Nešto slično je i sa pozorištem, kaže Bobić Mojsilović. Literatura i pozorište ne mogu jedno bez drugog, naglašava afirmisana srpska književnica.

„Dramski tekst je osnova za pozorišno stvaralaštvo. Ali, o tome se obično priča kada taj pisac više nije živ. Pozorište je čudna stvar. U književnom stvaralaštvu, sa druge strane, često vrijeme je neumoljivo... Možete biti genijalni u jednom trenutku, a za pet godina tog pisca možda niko neće moći da razumije. Kad to kažem, mislim da ima pisaca čiji su tekstovi u jednom momentu bili veoma zanimljivi, komični, a u drugom taj isti tekst više nije duhovit, pa publika u pozorištu ne

može da se nasmije, ili je ne boli ono što ju je prije boljelo. Ali, oni pisci koji su napisali komade koji jednako važe, sada, kao i prije stotinu godina, e, to su veliki pisci. I oni čine ovaj svijet boljim, a pozorište važnom institucijom! Nijesam pobornik dramatizacije tih velikih djela, jer se ona uvijek na taj način oskrnave. Dramaturg je neko drugi, ko bi htio da piše po već napisanom djelu. Ja, nikada ne bih dozvolila da bilo ko dramatizuje nešto moje. Imamo sad još jednu, perfidniju pojavu, a to je postmoderna dozvolila, da neko uzme nečije djelo, isijee ga, napravi neku nebulozu, pa onda ga i ne potpiše, nego kaže po motivima komada tog i tog... Čekajte - s kojim pravom neko uzima nekog velikog pisca, krade njegovo ime i njegovo djelo? To je skandal! Po pravilu, su to uvijek jadni pozorišni proizvodi i uvijek služe nekom političkom trenutku, nekoj ličnoj promociji. Jednostavno rečeno, oni predstavljaju umjetničku prečicu. A, to uvijek ispadne loše!“

Literatura je za našu sagovornicu vrhunac umjetničkog izražavanja. Nekultura življenja savremenog doba je iselila metaforu i sve je postalo estrada, cijeni Bobić Mojsilović.

„Danas imate i pisce koji su u službi gušenja pravih vrijednosti. Ono što se plasira kao moda, ili ono o čemu svi pišu, uvijek bi o tome prvo trebalo razmisliti. Zašto baš treš, kao 'Pedest nijansi sive'? Zašto je to štivo postalo svjetski mega hit? I to sve uz nevjerovatne pumpanje i spinovanje globalnih medija. Znači, to su djela koja služe rušenju pravih vrijednosti i vaspostavljanju nekih novih. Velikom broju ne odgovara da se čovjek osvrće za lijepim, plemenitim i uzvišenim, niti da nešto zna. Takođe, im odgovara da ljudi što manje komuniciraju. Zato mi imamo samo privid komunikacije. To su ove elektronske naprave: kompjuteri, telefoni itd... Sa druge strane, dešava se jedan veliki zločin nad jezikom. On se sublimira, sužava, skuplja... Kao što imate epidemiju Alchajmerove bolesti, kao bolesti odumiranja mozga, tako imate i čitav projekat Velikog brata, odnosno globalizma, koji teži da nam na neki način sasuši jezik, da što manje riječi bude u optičaju. I mi, zapravo cijelo čovječanstvo, u tom slučaju se redregira, jer imamo jezik slika i sublimiranih poruka. A čovjeku koji ne govori i koji ima manji fond riječi, njemu se smanjuje mozak.“

Jedini način da se izađe iz tog globalno začaranog vrtloga, ili bolje rečeno lavirinta je njegovanje vlastitog integriteta, a umjetnosti težnja ka božanskom, a ne društvenom, smatra Bobić Mojsilović.

„Treba se boriti protiv navedenih pojava, tako što ćemo se truditi da ne izgubimo mjesto, pa makar i majušno koje imamo. Da ne dozvolimo da nas ovaj talas besmisla, globalizma, mode, ovih, ili onoh, poklopi. To možemo samo ako imamo integritet, a integritet imamo

ako volimo slobodu i imamo mozak. To može biti i obični čobanin. Svaki čobanin ima integritet više nego 99% ljudi koji se pojavljuju na televiziji. Trebalo bi raditi ono što se voli, zašta čovjek ima strast. No, da bi se radilo iz strasti, čovjek mora da posjeduje znanje, mora da mu bude jasno o čemu se radi u ovom svijetu. Mora da nam bude jasno - ko je i zašto finansirao savremenu umjetnost u svijetu, koja prikazuje mrlje i fleke i proglašava i pravi, kobajagi, tržište za to. Jasno je, samo se radi o pranju novca. Ali proglasiti nečiju fekalnu fleku genijalnim djelom i izjednačiti je sa recimo djelom Leonarda Da Vinčija, pa to objaviti u medijima i to da je prodato za nekih 500 miliona dolara. Znae šta to znači? Simplifikujem stvar - to znači hiljade talentovanih umjetnika odudstaće od vještine i božanskog u sebi samo zato da bi pravili iste take fleke, sa namjerom da preko noći postanu bogati. Da bi čovjek zadržao sebe u kosmosu, on mora da zna kako se finansira fimen. On mora da zna zašto se danas promovise pornografija; zašto se danas žena srozava; zašto savremena umjetnost izgleda tako; koje su poruke u filmovima, koje su poruke u pozorištima, koje predstave i koji filmovi dobijaju nagrade i zašto?... Kad je čovjeku to jasno i ako zna šta mu je važno: da li mu je, prije svega, važno da se penje po božanstvenoj ljestvici, ili društvenoj. A društveno je stvar dogovora!? Ja pišem zato što je to neka moja istina, a ne zato da bi preko noći dobila nagrade, za koje znam da su štela. Jer sve su nagrade, uglavnom, štela (i bijenali, oskari i Nobelova nagrada). Ako to neko nije ukapirao, šta da mu radim, a oni koji ukapiraju, ti će naći načina da se zaštite i naravno, da se pomiri sa tim da neće biti nagrađivan, te da neće imati formalno-pravno ništa čime će moći da se ponose. Ja, nemam recenziju ni jedne moje knjige, osim negativne recenzije za „Dnevnik srpske domaćice“, u listu „Vreme“. Tamo me je Jerkov 'napljuvao' sa temom da sam ja suviše lijepa. Nervirao se što je tada već ta moja knjiga bila bestseler. Za „Suze“ sam imala takođe, jednu organizovanu kliku 'pljuvanja', ali ta predstava traje već petnaest godina i puni sale gdje god da ode. To sam prihvatila kao moje bogatstvo i ja se osjećam najbogatijom ženom na svijetu. Ne mogu se voziti tri automobila u isto vrijeme, niti bilo čiji život može da traje 200 godina. Prema tome, čemu sva ta posrnuća?! Ja nemam platu, živim od prodaje svojih knjiga na promocijama, od četiri pozorišna komada koja se izvode u Beogradu, od prodaje mojih slika, od kolumne koju imam u 'Novostima' i od gostovanjima na književnim večerima. Sve to kada saberem, ja imam jednan skroman život. Drugo mi ništa ne treba“.

Pored pisanja, slikarstvo je velika ljubav i nadahnuće Mirjane Bobić Mojsilović. Neke njene slike odišu „nemogućim pejzažima“, dok su druge „scenografija“ stola za kojim sjede njeni likovi sa razmazanom šminkom. Svoja mala remek-dela, kaže stvara na terasi, jer nema atelje, ali da slika uz zvuke dobrog starog džeza i brazilске bosa nove.

„Svaka moja slika je priča, nastavak onog što nijesam napisala. Svako djelo dopisujem na slici i onaj ko gleda moje slike može da dopisuje u srcu i glavi ono što mu treba. Slikanje je moja velika ljubav. Uvijek imam svoju četkicu. Proces stvaranja slike je brži nego pisanje romana. Sliku napravim za mjesec dana, a roman pišem dvije-tri godine. On iscrpi, ali samo zato što me iscrpi, onda nađem spokoj. Redovno kada završim pisanje romana, u miru se opustim i radim neke druge stvari: slikam, pišem poeziju. Sa druge strane, svaki novi roman obezbjeđuje novac. Ipak, najvažnije je ne dosađivati se u životu, jer dosada je đavolja stvar. Inspiracija je uvijek, pre svega, u nama samima. Kreativan čovek sve što radi - radi da bi nešto napravio, a ne da bi nekoga pobijedio. U životu me vode tri najvažnije ideje: lijepo, plemenito, uzvišeno. A cijela ideja je da zabavim sebe. Ako uz to zabavim i neke druge dobre ljude – onda je moja misija ispunjena“.

Dok smo razgovarale u foajeu Nikšićkog pozorišta, Mirjana mi je rekla da ne voli da priča puno o svojim knjigama. O njima će, kaže ona, najbolje reći oni koji ih čitaju. Slažem se, pa sa sagovornicom pričam o tome kako se sve što nam se dogodi, prije ili kasnije, završi u knji-

ževnosti. To staro, ali nepotrošeno pravilo - „koje svedoči da umjetnost postoji zato da bismo pomoću imaginacije i fikcije, nimalo paradoksalno, kroz ničeovski shvaćenu istinu u formi laži, dublje razumjeli stvarni, svakodnevni svijet. Kada su, jednom prilikom, pitali Dušana Kovačevića gde nalazi sižea za svoje crnohumorne drame, on je kratko odgovorio: 'Dovoljno mi je da pogledam kroz prozor'“. Moja sagovornica često „gleda kroz prozor“.

„Imam sedamnaest knjiga, od kojih je jedanaest objavljeno u inostranstvu. Ne pripadam ni jednoj političkoj stranci, NVO, nemam ni moćnu familiju, ali sam srećna, jer stvaram. Uvijek sam bila neko ko će radije da bude siromašan, a da kaže šta misli, nego bogat, a da bude ućutkan. Okružena sam porodicom, dobrim prijateljima. To je naravno, u ovom vremenu teži put da se dođe do rezultata, ali su mi plodovi rada mnogo - neuporedivo, sladi. Pisac inače, ne bi trebao da puno govori o sebi, o svojim knjigama, već one bi trebalo da govore o svojim autorima. Knjige su

inače najbolji, najdjelotvorniji i najjeftiniji način da popravimo vlastite živote, bez obzira da li ih samo čitamo, ili pišemo. To možda nećete čuti od drugih pisaca, ali ja ću reći - svi ljudi koji mnogo čitaju jesu potencijalni pisci, bez obzira da li će to svoje pisanje materijalizovati u nekom tekstu, ili ne. Knjiga u životu čovjeka, znači puno, jer šta je život bez mašte. Ja volim da kažem - pišem zato što mi je skupo da plaćam psihoanalitičare. Faktografija života bez mašte ista je za sve ljude, bez obzira na vjeru, boju, naciju...! Ta faktografija izgleda ovako: rođenje, škola, brak, dijete, posao, smrt. Ako se ne potrudimo da toj faktografiji damo neki smisao, bićemo očajni! Ljudi koji mnogo čitaju, imaju više mašte, bolje živote, nego oni koji ne čitaju. Pred ljudima koji čitaju uvijek se otvaraju Aleksandrijske biblioteke, prelijepe misli, opisi... Tome služi literatura, pozorište, umjetnost uopšte...! Čitajte knjige, jer život sa knjigom ima puno veći smisao, nego stvarnost koja nam od života oduzima“!

S.Marojević

...Intervju...

Ibrica Jusić, kantautor šansona, zabavne muzike i interpretator sevdaha

Najteže je biti svačiji i ničiji, a u stvari svoj

- „*Vrijeme i predanje najbolja su provjera onoga što radite*“.
- „*Učim na tuđim greškama i dobrim stvarima*“.
- *Sevdah i šansona njegov su život, ali nerijetko „se viđa” i na koncerti ma rok grupa, jer, kaže: „Sve je to rokenrol”*.

Poznati hrvatski kantautor šansona i zabavne muzike i interpretator sevdaha, Ibrica Jusić, prošle godine proslavio je pet decenija rada i četiri od izlaska svog prvog albuma. Na estradi se pojavio u Zagrebu, 1968. godine, nakon čega odlazi u Pariz, gdje nastupa u tamošnjim najprestižnijim kabareima. Oslanjajući se upravo, na francuske šansone, on godinama stvara upečatljiv stvaralački izraz. Pero Gotovac, poznati kompozitor, za Jusića kaže da je ..., „čarobnjak pjevanog stiha“, ..., koji „opet negdje luta“. Taj zaključak Gotovac, između ostalog, izvodi iz činjenice da je Jusić nastupao u gotovo svim poznatijim svjetskim dvorananam: Sydney Opera House, Carnegie Hall, u New Yorku, China Theatre u Stockholmu. Jusić, ostaje vjeran Zagrebu, a posebno Dubrovniku, u kojem svake godine, na Skalinima održava tradicionalna ponoćna koncertna druženja s vjernom publikom. Dubrovački trubadur tu svoju odanost objašnjava:

„Lijepo se kaže: 'Svuda pođi svome domu dođi'. Počeo sam na Skalinima, a proslavio sam i 50 godina pjevanja. Znači, prvo poluvrijeme smo odradili, a za drugo ćemo se dogovoriti. Tačno, svakog ljeta sam se vraćao Dubrovniku. To me je koštalo karijere u Francuskoj, gdje sam išao učiti. Puno 'stvari' je propalo baš zbog mog boravka ljeti u Dubrovniku. Producentima sam govorio - deset mjeseci možemo raditi šta je vama volja, a u julu i avgustu, ja se moram vratiti Skalinima. Radio sam za 'Dubrovačke ljetnje igre', gdje sam igrao u kulturnim predstavama, poput Šekspirovih 'Soneta', 'Život kralja Edvarda II' i drugima, a potom sam pisao glazbu za pozorišne predstave. Inače, moja glazbena karijera je jedan umjetnički ekces. Mene nema puno u medijima i nikad me nije ni bilo, jer nije bilo ni skandala. No, ja nijesam bio previše tražena roba. Ja sam, što bi rekli bivši samoupravljači, inokosni organ. Hoću reći, sam sebi sam menadžer, šofer, sam šetam svoga psa, imam svoje ozvučenje... No, najteže je biti svačiji i ničiji, a u stvari svoj. Cijenim da su vrijeme i usmeno predanje najbolja provjera onoga što radite“.

Laska mu kada ga nazivaju „poslednjim viteзом“, najljubavnijim muzičarem, ali, kaže „niko ne vidi drugu stranu medalje. Svi vi ulazite na glavna vrata, a mi umjetnici ulazimo i izlazimo na sporedna. Samo ja znam šta proživljam. Vi mene gledate dva sata, lijepo vam, a da ste juče sa mnom iz Zagreba do Nikšića, vozili po lošem vremenu, pitao bih vas koliko je meni lijepo. Međutim, kad uđem u salu, sve te 'muke' nestanu, tu me srce vuče i onda nije teško. Imate u životu stvari koje vam puno znače. Meni svaki koncert znači“.

Koncert u Nikšiću je za njega posebno važan, kao i oni koje je imao u Karnegi holu, gdje je nastupao sa Bob Dilanom i Santanom, zatim u čuvenoj Sidnejskoj operi... Jusić je bio

i ostao omiljen i na drugim južnoslovenskim prostorima. To isto se desilo i na koncertu u Nikšićkom pozorištu, kako prije sedam godina, tako i početkom marta ove godine. Pored svestremenih numera („Šalom Sara“, „U svakom slučaju te volim“, „Jubi san vašu ćer“...) Jusić je premijerno izveo nekoliko pjesama sa novog albuma, koji će se zvati „Marioneta“ ili „Harlekino“. Sve te numere će biti „upakovane“ u zvuk moderne obrade, uz pratnju gitare, harmonike, violine i mandoline.

„Biće tu ‘Magdalena’, pjesma ‘Kuća pored mora’, Arsena Dedića, zatim obnovljeni ‘Stari Pjer’, ‘Pjesma starih ljubavnika’, ali i neke koje nikad nijesam snimio. Želim da omladini ostane nešto dobro, da nekada čuju šta se to ranije slušalo“, kazao je za „Pozorište“, poznati šansonjer.

Na dva predhodna albuma: „Amanet“ i „Amanet 2“, nalaze se najljepše bosanske sevdalinke, u modernom aranžmanu. Tako je hrvatski samouki virtuoz na gitari, uspio da spoji tradiciju i moderno, pokazujući da prave vrijednosti opstaju, uprkos vremenu u kojem su one, nažalost izgubile smisao. Sevdah i šansona njegov su život, ali nerijetko „viđa se“ i na koncertima rok grupa, jer, kaže „sve je to rokenrol“.

„Učim na tuđim greškama i dobrim stvarima. Radeći te albume vratio sam se onom starom, izvornom izrazu, s ciljem da malo približim tu vrstu muzike novim generacijama. To sam postigao moderanim zvukom. Sevdah je ljubav, a prevedeno sa arapskog ta riječ znači čemer, bol. Najbolje ljubavne pjesme nastale su iz tuge, a ne iz objesti... Cijeli život sam slušao sevdalinke. Sevdah, inače živi u nama. Moj rahmetli babo, bio je

harmonikaš. Ja sam „Eminu“ snimio 77/78 godine, (izdanje Jugotona) kao poklon majci za sedamdeseti rođendan. I ona se zvala Emina. ‘Etno dir’ globalno je krenuo 90-tih godina minulog vijeka. Kada sam u to vrijeme vidio da su i ortodoksni rokeri po selima počeli da skupljaju etno elemente, nijesam htio napraviti klasični album ‘narodne glazbe’, kako ne bih otišao u narodnjake, pa da bude ona: ‘Ode Ibro u narodnjake’. E, to nijesam htio! Ja ne mogu ‘vesti’ kao Himzo Polovina, ili Nada Mamula, koji su stubovi sevdaha. Ali, mogu publici približiti moje viđenje sevdaha. Riješio sam da ta vrsta pjesme mora ostati na izvornom tragu, ali sa modernim elementima. Tako je nastao ‘Amanet’. Potom sam išao na autorska djela, pa se ponovo vratio sevdahu, kada je nastao i ‘Amanet 2’. Tim albumima izvornu pjesmu vratio sam kući, ili bolje reći njenom izvoru. Obratio sam se Omeru Pobriću, koji je bio institut sevdalinke. Saznao sam da su mnogi tekstovi iskrivljeni, nešto zbog politike, a nešto zbog nečeg drugog...?! Tako se, recimo desilo sa stihovima: ‘...Snijeg pade na behar na voće, neka ljubi ko god koga hoće...’. Ti stihovi izvorno, glase ovako: ‘...Snijeg pade na behar na voće, neka ljubi da Bog dadne svakom ko šta hoće’... Drugo, ljudi strašno griješe kada sevdah vezuju za Istok. Korijeni sevdaha su u mediteranskoj pjesmi. To što je kafana od njega napravila, to je druga stvar. Pravo izvođenje sevdaha, znači da nas petoro sevdishemo za ovim stolom, a da ne smetamo stolu preko puta nas. To je prava njegova interpretacija. Sevdah se u 19. stoljeću, za klavirom izvodio i na Bečkom dvoru. Henri Hajne napisao je stihove pjesme ‘Šadrvani’. Se-

farski Židovi su njegovali sevdah i kada su u XIV i XV vijeku bili prognani iz Španije, jer se nijesu htjeli pokrstiti, sa njima je i na ove prostore stigao sevdah. I danas u jednom dijelu Barselone, u sefarskim kabareima, možete čuti da se svira 'Zvijezda trjera mjeseca', 'Kad ja pođoh na Bembašu' i druge“.

Mak Dizdar, je Jusiću, na početku karijere savjetovao: „Uspjećeš ako bude tekao polako, kao rijeka i ako budeš pazio na virove“. To što je i danas vitalan i što u osmoj deceniji života virtuožno nastupa na koncertima, najviše zahvaljuje, upravo što je „tekao“ poput rijeke.

„Nekada je matica bila šira, nekada uža, nekada plića, a nekada dublja. Kao što imate u rijeci virove, tako u atletici imate sprintere, srednjeprugaše, dugoprugaše, maratonce. Ja sam bio za maraton, a u toj atletskoj discipline treba znati: kada ćeš se odmoriti, kada napuniti baterije, kada treba sprintati... Ja sam znao da stanem, da se odmorim, pa tek onda da nastavim. I to je to! Muzika je za mene lijek, a ne samo posao. Redovno sam se bavio i sportom. Karateom, posebno, ali bez osvajanja pojasa. Dovoljan mi je samo pojas za spasavanje. Karate mi je sa jedne strane očvrsnuo karakter, a sa druge to je sport za fenomenalno postizanje koncentracije. Karateom sam se, naravno bavio samo rekreativno, jer da me neko napao na ulici, ja bih bježao. Etika karatea inače, počiva na tome da se ne treba tući. Rađe se izmakni, bez obzira koliko možeš djelovati. No, već ako si savladao tu vještinu i ako te neko zaista 'pritisne' moraš primijeniti tehniku, ali po principu: 'Spašavaj se ako možeš'. Već zadnje dvije godine zbog bolova u koljenu ne bavim se trčanjem, ne igram nogomet. Smijem voziti bicikl koliko želim, a počeo sam da se bavim nordijskim hodaњem. To je sjajan, novi sport, koji je naučno dokazano, uz plivanje najzdravija sportska disciplina. Kod nordijskog hodaњa aktivno je 95 % mišića,, što se ne može postići ni u kakvom fitnes centru. Istovremeno ste na čistom zraku, pored mišića, hodaњe jača i zglobove i tjera vas da tijelo držite pravilno, uspravno. Ja i danas kada pjevam ne sjedim na stolici. Sport je jako važna stvar u životu, za fizičku kondiciju i način razmišljaњa“.

Prema procjeni dobrih poznavalaca ex-yu muzike, Ivica i njegov brat stariji brat Đelo, da su krenuli i nastupali skupa, napravili bi pravo čudo u to vrijeme. Međutim, to se nije desilo...?!

„ Kao dijete puno sam se isplakao, tražeći od brata da nastupam sa Trubadurima. Nije mi dozvolio, jer je od početka cijenio da sam toliki individualac da se nikako ne bih mogao uklopiti u grupu. Imao je pravo! Trubadura više nema, a Ibrica još đipa“!

S.Marojević

...Intervju...

Gitarista Srđan Bulatović o gitari, muzici, pedagoškom radu

Ljubav i bezgranična posvećenost instrumentu

- *Muzika Mediterana, Orijenta i nepravilni ritmovi Balkana - izvor su in spiracije duo gitara Bulatović – Nikčević*
- *Komponovanje novih djela bazirana na prepoznatljivim tehnikama klasične gitare.*
- *Dolaze nova vremena u kojima treba prilagoditi obrazovni sistem potrebama i zahtjevima tržišta.*

Crnogorski duo gitara Srđan Bulatović – Darko Nikčević, osnovan je 1991.godine. Njihova autorska muzika, koju karakteriše heterogenost u pogledu epoha i vremena kojima pripada, za deceniju i po postojanja, uspjela je da privuče veliko interesovanje publike i na domaćoj i na inostranoj sceni. Istovremeno, ta dva muzičara uspjela su da folklornoj melodiji koja iščezava, udahnu novi život. Njihove numere, osim u izuzecima, nijesu opterećene temama i njiovim razradama, ocjena je dr Dimitrija Golemovića, etnomuzikologa i kompozitora. Muzička djela Bulatovića i Nikčevića, govore „jezikom klasične i flamenko gitare. Kompozicije su raznolike po karakteru, stilu, ritmu, tempu, a u njima se osjeća uticaj tradicionalne muzike Crne Gore, ali i drugih muzičkih stilova, kao što je klasična i filmska muzika i popularni muzički pravci XX vijeka, u kojima je gitara kao instrument, bila i ostala jedan od dominantnih. Sve kompozicije zapisane na matrici albuma „Ritmico“, odišu ljepotom Mediterana, misticizmom Orijenta i nepravilnim ritmovima Balkana“, pojašnjava dr Srđan Bulatović.

„Ta tri geografska pojma bitno su uticala na naš stvaralački opus. Oni predstavljaju naše porijeklo, korijen, odredište, autentični izraz podneblja u kome živimo, stvaramo i prenosimo ga drugim kulturama. To je nepresušan izvor inspiracije za stvaranje naše nove muzike. Svaki od ova tri pojma ima nešto karakteristično što se u djelima osjeti: Mediteran - prepoznatljiva ljepota ritma i prijemčivost melodije, Orijent - viševjekovni uticaj drugih kultura i karakterističan melodijski izraz prožet frigijskom skalom, Balkan - kombinacija nepravilnih ritmova tipičnih za njega. Ali, to nije bilo dovoljno da bi nas razumjele druge kulture, pa smo morali približiti novu muziku na način kako bi je shvatili. Kako decenijama govorimo jezikom klasične i flamenko gitare izvodeći tuđa djela, taj način izraza ostao je prisutan u novim djelima i zahvaljujući tome inostrana publika ih dobro razumije“.

Kompozicije gitarista Nikčevića i Bulatovića, osim kvalitetne muzike i pjesme, su i pokušaj oživljavanja gitare. Ta dvojica muzičara, na osoben način udahnuili su novi život tom instrumentu na ovim prostorima.

„Gitara kao instrument bio je i ostao prepoznatljiv i dominantan u mnogim muzičkim pravcima sem u klasičnoj muzici. Primjera radi, kada pomislite na flamenko muziku prva asocijacija vam je gitara. Kada pomislite na rok muziku prva asocijacija vam je električna gitara. Kada pomislite na kantri muziku, prva asocijacija je gitara i bendžo. Kada pomislite na klasičnu muziku prva asocijacija vam je violina, čelo, klavir, viola i mnogi instrumenti, pa

tek onda gitara. Smatram da je gitara ostala u salonskim okvirima, tj. da se danas koncerti klasične gitare izvode u malim kamernim salama od pedesetak mjesta. Specifičnost sviranja kroz mogućnosti samog instrumenta a da su očuvali njegovu autentičnost najviše su razvili gitaristi - kompozitori koji su izvodili sopstvena djela (Mangore Barios, Francisko Tarega, H. Villa Lobos...). To je jedna od inspiracija koja me je dovela do stvaranja sopstvene muzike karakteristične za instrument koji sviram i pokušaja njenog predstavljanja pred brojnijim auditorijumima“.

Različite teme u umjetničkoj obradi gitarista Nikčevića i Bulatovića, na najbolji mogući način predstavlja muziku ovog podneblja. Cijeneći značaj muzike, pogotovu te vrste, jer ona prije svega ne poznaje granice, njihovi planovi su globalno projektovani, u namjeri da se kroz muziku povežu različitosti i na tim različitostima da se grade grandiozna djela.

„U planu je komponovanje novih djela koja su bazirana na prepoznatljivim tehnikama klasične gitare. Nove kompozicije koje želim stvarati, pokušaću da ih napišem da zvuče gitaristički, kao sto je to slučaj sa flamenko muzikom. Ono što će i dalje biti zastupljeno jeste korijen, prepoznatljivo podneblje u kome stvaram, i pokušaj promocije podneblja i zemlje u kojoj živim inostranoj publici, kroz autentičnu muziku, ali razumljivu stranim kulturama“.

Njihova misija u muzičkoj kulturi počiva i na težnji da se ta vrsta muzike približi običnom slušaocu na ovim prostorima, jer gitarista Bulatović cijeni da je „bitka“ sa njima bila izgubljena.

„Vratite se trideset godina unazad i sjetite se popularne muzike koja je tada bila aktuelna? Ta muzika danas gubi bitku sa obicnim slusaocem, a ne ona muzika koja je stvarana prije jednog, dva ili više vjekova, i koja je u svoje vrijeme bila popularna. Ovim ne smatram da izvodjač mora da se dodvorava publici i izvodi svakave glu-

posti na uštrb zadovoljstva publike. Naprotiv! Kvalitet mora ostati i u muzici i u njenom izvođenju. Mislim, da umjetnost mora da prati i osluškuje vrijeme koje dolazi, a samim tim da mu se u odredjenim granicama prilagođava. A ne obrnuto, da vrijeme prati umjetnost, te da mu se prilagođava. Muzika koju pišem i izvodim, želim prezentovati ljudima različitih profila i interesovanja, a da nas sve zajedno povezuje samo jedno - ljubav prema muzici. Prilikom izvođenja trudim se koliko sam u mogućnosti da osluškujem reakciju publike, iz koje donosim nove zaključke i inspiracije za komponovanje novih djela“.

Bulatović je nastupao i kao solista i u raznim kamernim sastavima u zemlji i inostranstvu (Srbija, Hrvatska, Slovenija, BiH, Grčka, Albanija, Italija, Mađarska, Francuska, Njemačka, Holandija, Egipat, Velika Britanija, Rusija, Makedonija). Za sve što radi uvijek prvo polazi od sebe, svog okruženja, ljudi i sredine koji su mu bliski.

„Ono što mi je najinteresantnije jeste upoznati nešto novo, ne samo kada je riječ o muzici, nego uopšte. Posebno u velikim zemljama čija kultura vjekovima jeste jedna od dominantnih i prepoznatljivih u svijetu. Tamo nailazite na otvorenost, podršku i davanju prilike, upoznavanju nečeg novog, drugačijeg od onog što su imali prilike da vide i čuju. Samim tim,

inspiracija za predstavljanje svoje kulture drugima kulturama predstavlja sa jedne strane veliki izazov, a sa druge i veliku odgovornost. Ipak, zadovoljstvo poslije izvedenog autorskog koncerta u inostranstvu i pravog prijema tamošnje publike, te njene reakcije na našu muziku i njeno izvođenje, udahnuju nam novi život, sa dodatnom inspiracijom, motivacijom i energijom“.

Nakon što je sa Darkom Nikčevićem osnovao duo, Bulatović kroz komponovanje upoznaje muziku drugih žanrova, kao što su flamenco, simfonijska filmska muzika, etno i džez muzika, koji će u korelaciji sa klasičnom imati snažan uticaj na njegovo dalje bavljenje izvođaštvom i muzikom uopšte. Osim uspješnog i prepoznatljivog stvaralaštva na muzičkoj sceni, nezaobilazan je i pedagoški rad Bulatovića, koji je zasnovan na empirijskim principima. On je osnivač klase gitare u Muzičkoj školi „Vasa Pavić“ u Podgorici (1994.), kao i odsjeka za gitaru na Muzičkoj akademiji na Cetinju (2000.). Poslije dvadeset godina od osnivanja odsjeka gitare, u Crnoj Gori, trenutno svi crnogorski gitaristi i profesori su bili njegovi učenici.

„To je sada već dvadeset jedna godina od kako sam osnovao odsjek gitare kao prvi školovani (diplomirani) gitarista u Crnoj Gori. Vratio sam se te davne 1994. godine u rodnu Podgoricu, te pored koncertne aktivnosti počeo sam se baviti i pedagogijom. Od tada do danas, kroz moju klasu prošlo je mnogo generacija učenika i studenata. Trenutno, svi crnogorski profesori i izvođači u Crnoj Gori, ali i van nje prošli su kroz moju klasu gitare. Pomenuću neke od njih: Miloša Karadaglića koji živi i radi u Engleskoj, Jelicu Mijanović koja živi i radi u Švajcarskoj, Bojanu Brajović, koja živi i radi u Podgorici i mnogi drugi... Pedagogija mi je puno značila, jer sam iz nje puno naučio, stavljajući se istovremeno u ulogu učenika i profesora, te na taj način presliživajući sebe i upoznavajući kroz taj proces nove metode i iskustva. Ona daje nešto što vam na kraju bude jedna od najznačajnijih stvari u životu - iskustvo. Ono je nemjerljivo sa bilo kojom akademijom koju pohađate u svom procesu školovanja“.

Bulatović je jedan od osnivača prvog festival klasične gitare u Crnoj Gori „Bar Guitar Festa“, a umjetnički je direktor „Guitar art Summer Festa“ u Herceg Novom. Za uspješnu afirmaciju gitare kao instrumenta, ističe on, neophodna je ljubav i bezgranična posvećenost.

„Sada su drugacija vremena nego prije dvadeset ili trideset godina. Nekada je bilo manje gitarista, škola, festivala. Internet nije postojao. Teško se dolazilo do informacija, notnog teksta, snimaka, koncerata. Škola je bilo manje, selekcija je bila veća, pravila su bila strožija. Danas smo u vremenu hiperprodukcije gitarista ne samo na području Crne Gore, već i mnogo šire. Sve informacije dostupne su na internetu. Informisani smo o svemu. Međutim, mislim da nedostaje ono što je nekada bila prva stepenica koju moramo nagaziti da bi išli dalje - ljubav i bezgranična posvećenost instrumentu. Danas je postalo sve drugo bitnije. Rijetki su pravi posvećenici svome instrumentu. Takvim omasovljavanjem gitarista dolazimo do toga da gitaristi postaju publika svojim kolegama, a prava publika polako nestaje. Ovo nije slučaj samo na našim prostorima, nego svuda u svijetu. Kada pitate: 'Jesam li zadovoljan postignutim'? Jesam, zadovoljan sam, ali smatram da dolaze nova vremena u kojima treba prilagoditi obrazovni sistem potrebama i zahtjevima tržišta“.

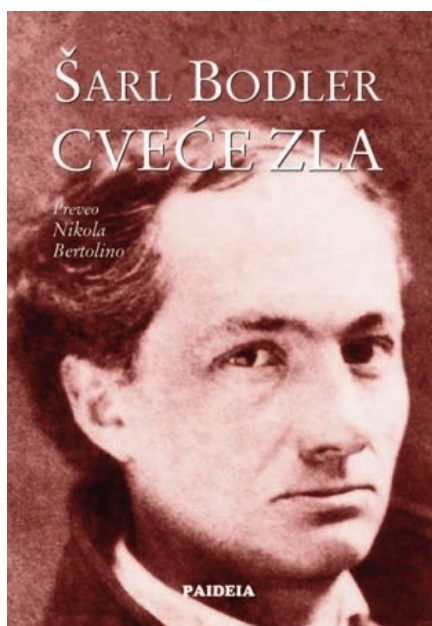
S. Marojević

...Tu oko nas...

Šarl Bodler – Poenta (je) poetika

Piše: mr Goran Radojičić

Šarl Bodler, francuski pjesnik, preteča i utemeljivač modernizma više od vijeka živi među čitaocima istim intenzitetom kao i u vrijeme kad je pisao. Nesmanjenom željom mladi, prije svih, gimnazijalci i studenti čitaju njegove stihove, prepoznaju se u njima i uživaju u maestralnim vezama koje ovaj ukleti pjesnik stvara. A Bodler upravo svojom poetikom privlači pažnju i uspijeva da zaintrigira znatiželju novih generacija. Ovaj tekst, između ostalog, posvećen je ključnim elementima poetike slavnog Francuza. Tim povodom, u amfiteatru Filozofskog fakulteta, u okviru „Programa podrške razvoju kulture u Nikšiću“, Filozofski fakultet, JU „Zahumlje“ i Književni klub „Poenta poetika“ organizovali su sredinom maja „Veče francuske poezije - Šarl Bodler“. Bodlerovu poeziju na francuskom jeziku govorili su studenti Studijskog programa za francuski jezik i književnost, a prevode Bodlerove poezije, predstavili su članovi Književnog kluba „Poenta poetika“.

Veče je bilo podijeljeno na devet tematskih cjelina, a svaka od njih je naslovljena ključnim motivima, koje je i Bodler izdvajao pišući: *Čitaocu*, *Usamljenik*, *Splin i ideal*, *Veze*, *Užas svuda i uvijek*, *Ljepota*, *Žena*, *San i porok* i *Od svetogrđa do nade*. Prvu tematsku cjelinu predstavlja pjesma *Čitaocu*, koja je sublimacija Bodlerove estetike i poetike. Čovjek je plijen poroka i progonjen je od strane inkarnacije modernog Satane, Čame. Zbirka *Cvijeće zla* predstavlja putovanje kroz duhovni pakao, a na tom putu vodič je pjesnik. U pravoj akademskoj atmosferi učesnici ove pjesničke tribine uspjeli su prenijeti na publiku utisak koji Bodlerova poezija nosi. Postalo je jasno da je pjesnik taj koji je spreman da raskrinka svako licemerje, uključujući i čitaočevu. Dalje su se smjenjivale ključne odlike Bodlerove poetike koje su stihovima potvrđivali učesnici programa. Pjesnik je usamljenik. Na samom početku zbirke, on pominje majku koja je od svih žena više kažnjena jer je

izabrana od Boga da rodi jedno takvo „čudovište“ koje će postati pjesnik. On je u isto vrijeme i proklet i blagosloven, što ga čini drugačijim u odnosu na ostala bića. Fizičko, psihičko i moralno stanje koje je posljedica shvatanja vječnog prokletstva prirode i čovjeka, Bodler naziva Splinom, engleskom riječju koja ima značenje slezena/gušterača. To klonulo stanje bića, iznemoglog duha koje izjeda dušu korespondira sa metaforama crnih noći, gustih magli, kiša bez kraja. Splin je jedinstvo svih ljudskih patnji i ključni simbol Bodlerove poezije, njegovog ukletog stihovanja. Alhemijom riječi, sinestezijom, muzikalnošću i slikovitošću, univerzalnim analogijama, Bodler kreira novo u književnosti. Od njega kreću brojne promjene. Pjesnikova

misija je da objedini rasute simbole stvarajući tako pjesmu koja postaje zaseban svijet. Raskidajući sa rusoističkom tradicijom, a kasnije i romantičarskim poimanjem prirode, Bodler opisuje i posmatra prirodu kao prostor opšte degeneracije što dokazuje pjesma *Strvina*. Pojam ljepote je istaknut u Bodlerovoj poetici. Motiv žene prožima cjelokupan bodlerovski opus. Žena izaziva kod Bodlera i emociju, i zebnju, i fascinaciju i odbojnost. Pored majke koja se pominje u brojnim pjesmama, postoje tri ciklusa posvećena trima ženama „prolaznicama“. Ciklus posvećen Žani Dival, koji je najobimniji, zatim ciklus posvećen Mariji Dobran i posljednji posvećen Apoloniji Sabatje. Pjesme koje potiču iz ovih ciklusa koje je nikšička publika budući da je bila u prilici da čuje na fakultetu su: *Razigrana zmija*, *Šta ćeš večeras reći* i *Poziv na putovanje*. Bodleru nijesu bili strani poroci, pa jasno je da oni zauzimaju važno mjesto u njegovoj poeziji. Poznajući efekte alkohola, opijuma i hašiša, Bodler spoznaje onostrano i transcendentno. Pjesme posljednjeg dijela zbirke posvećene su Satani. Smrt je lajtmotiv cijele zbirke, ali se na kraju javlja kao prozor u nešto onostrano. Time Bodler na efektan način završava zbirku koja je izazivala, a i danas izaziva, mnoštvo komentara, kako čitalaca tako i kritike.

Organizovanjem ove večeri Nikšić još jednom dokazao da je grad umjetnosti, grad koji cijeni elitno umjetničko stvaralaštvo. Gimnazijalci i studenti, ali i njihovi profesori bili su jedno. Nije se primijetila razlika između učesnika i onih koji prate program, jer je utisak jedinstva nadvladao sve podjele. U takvoj atmosferi sve što je istinska umjetnost i dobra ideja naiđu na pozitivan prijem. Bodlerova poezija ima univerzalnu umjetničku vrijednost čime izlazi iz vremenskih i prostornih okvira koje nameće prosječan čitalac. Ona treba nešto više, treba posvećenost čitaoca. Njen značaj je u tome što i danas njeno tumačenje predstavlja izazov za mlade širom svijeta, a da je tako i u Nikšiću, dokaz je književno veče koje se desilo na fakultetu.

...Predstavljamo vam...

KOMUN@ informativni brend o kulturnoj baštini Crne Gore

Autentično i jedinstveno glasilo

Crnogorski časopis *Komun@* je periodična publikacija koja se, od svog osnivanja 2011. godine, hronološko - tematski kreće između *nekad* i *sad*, između prošlosti i sadašnjosti, uz apel i imperativ da se kulturna baština, duhovno nasljeđe i tradicija, spomenici kulture, umjetnička i zanatska djela sačuvaju za budućnost. Prilikom pokretanja, njegovi osnivači (grupa entuzijasta i dugogodišnjih novinara na čelu sa Amerom Ramusovićem, Minjom Bojanićem i Voislavom Bulatovićem, koji čine i urednički tim) su vrlo srećno naslovili časopis, sa podnaslovom „za lokalnu samoupravu i njegovanje baštine Crne Gore“.

Komuna - *communis*, znači opšti, zajednički. Iako je časopis vezan za lokalnu samoupravu, on je okrenut kulturnoj baštini crnogorskih opština i Crne Gore u cjelini. Redakcija je već u prvom broju definisala karakter i profil časopisa, ali su se oni tokom vremena mijenjali i samoizgrađivali. *Komun@* kao periodična serijska publikacija izlazi u štampanoj i elektronskoj formi, sukcesivno - tromjesečno. Kao časopis popularno-naučnog, i edukativno-zabavnog karaktera u proteklom periodu izgradio je i profilisao sopstvenu fizionomiju, kojoj pečat daju autentičnost, prepoznatljivost i kvalitet objavljenih tekstova. Ona je u svome žanru prepoznatljiva i formom i sadržinom. Nema ustaljene rubrike, što je brani od šablona, ali ima stalne i povremene saradnike, čiji je tekstovi čine onim što jeste. U naučnom i kulturološkom pogledu tekstovi se odnose na različite oblasti: istoriju, etnologiju, arheologiju, umjetnost, sociologiju, istoriju književnosti, muziku i folklor, kulturu, pravo, jezik – i sve ono što čini ukupnu baštinu Crne Gore.

Krug tema je vrlo širok, sadržaji su razučeni, interesantni i uvijek novi. *Komun@* podsjeća na značajne događaje i ličnosti, znamenite, manje poznate ili zaboravljene. Ona iznova ukazuje na bogato kulturno blago, na sve što je bilo, što čili i nestaje, ali što je i sada živo i aktuelno, njihovu aksiološku vrijednost i brojna obilježja, na pečat koji su ostvarili ljudi i vrijeme na život i običaje, rad i stvaralaštvo.

Za nepune četiri godine izlaženja, *Komun@* je okupila oko 150 potpisnika različitih tekstova pisanih u duhu njegovanja crnogorske kulturne baštine, tradicije i običaja. Časopis se tematski značajno bavi i svim aspektima našeg kulturnog nasljeđa, podstičući i afirmišući prvenstveno njegove neprocjenjive vrijednosti, valorizaciju, te incirajući njegovu obnovu i zaštitu i to na području svih crnogorskih opština. Nakon 15 brojeva, *Komuna* je već izrasla u prestižno, neprofitno, ali jedinstveno glasilo ne samo u našoj zemlji, već i regionu. Njena redakcija je okupila brojna relevantna novinarska, naučna, akademska,

kulturna i umjetnička imena koja se pojavljuju kao autori. Uvodnike za svaki broj pisali su drugi autori, među kojima su: dr Ratko Božović, akademici: Radoslav Rotković, Sreten Perović i Žarko Đurović, sadašnji ministar kulture Pavle Goranović, mr Željko Rutović, Andrej Nikolaidis i mnoga druga poznata imena iz različitih sfera života. Ona je i primjer višeglasja: multietičnosti, multikulturalnosti, kultikofesionalnosti. Civilizacije i kulture su baština svih, ali i svojina onih koji su ih stvarali i dali svoj pečat. *Komun@* govori o njihovim dodirima, doticajima i prožimanju, o razvoju i očuvanju kulturnih, nacionalnih i duhovnih identiteta. To je vjerovatno bio i jedan od razloga da od strane crnogorskog društva novinara 2013.godine dobije nagradu za **novinarski poduhvat godine** i na taj način ušla je u sve pore crnogorske medijske stvarnosti kao časopis o kojem se na svakom koraku priča sa poštovanjem, jer je izvan svake marketinške i političke obojenosti, što je svrstava u „narodnu novinu“ koja se može čitati odmah, ali i nakon deceniju ili više njih.

Ova novina je neobična ne samo sa tematikom i interesantnim tekstovima, već i sa jedinstvenim dizajnom i paginacijom stranica. Do sada je iz štampe izašlo 388 strana, a tom kontinuiranom numeracijom stiče se utisak kao da se radi o vuliminizonom broju u nastavcima.

Komun@, iako ima odlike časopisa, po formi je slična novini. Dimenzija 42x28 cm, ilustrovana u sepija varijanti, sa brojnim, neobičnim, kvalitetnim i raritetnim fotografijama koje podsjećaju na neka davna vremena i na novine sa kraja proteklog vijeka, što joj daje posebnu draž i patinu.

Možda bi, ako *Komuni* to pripada, mada ona to posredno na neki način i čini, trebalo da više i glasnije skreće pažnju na stanje kulturne baštine u Crnoj Gori i njenu zaštitu, na brojne devastacije, krivotvorenja, posvajanja i prisvajanja. Zato su osnivač i uredništvo Komune, kako je to rečeno prilikom promovisanja prvog broja, sada već daleke 2011 .godine, u Zelenom salonu nekadašnjeg Hotela Crna Gora, raspisali konkurs za nagradu za kulturnu baštinu koja se zove „KOMUN@“ i koja će se tokom jeseni dodijeliti ličnosti, organizaciji ili instituciji koja je puno učinila na zaštiti kulturne baštine Crne Gore u proteklom periodu. I po tome će *Komun@* biti jedinstvena. Zato se u *Komuni* piše i o sakralnoj i profanoj arhitekturi, graditeljstvu - manastirima, crkvama, džamijama, palatama i čardacima, kulama i svim zdanjima koja imaju značaj kulturnog dobra, pa i onima koja nijesu ušla u spisak zaštićenih spomenika. Život i običaji naroda u *Komuni* su dobili svoj izraz. Privatnom životu je dato dosta prostora, u kome dominira porodica i sve ono što je za nju vezano. Predstavljani su zanimljivi ljudi i njihove sudbine, oni koji su ostavili neki trag u svome postojanju. *Komun@* piše o raznim iskustvima, znanjima i vještinama, koji su se čuvali i prenosili s koljena na koljeno. Ona nas vodi kroz stare gradove i utvrđenja, ukazuje na znamenitosti, upućuje na knjige i biblioteke.

Komun@ je zato zaista velika riznica. Ono što je u njoj zapisano ostaje zauvijek. Crna Gora je mozaik komun. U stvari, ona je jedna komuna – u *Komuni* – država, otadžbina, domovina, postojbina, zavičaj.

Zato je *Komun@* samo jedna!

M.Miljić.
A.Ramusović

...Objavljujemo...

**„Regionalni centar“, Janka Jelića, drugorangirana drama
u Sterijinom pozorju**

Nove drame u „Pozorištu“

Redakcija časopisa „Pozorište“, prema utvrđenoj uređivačkoj koncepciji, pored informativnih, interpretativnih, analitičkih, ilustrativnih žanrova, objavljuje i beletrističke tekstove, prije svih: drame, zatim kratke priče, eseje, kolumne, satiru, koseriju, sarkazam, burlesku i aforizme. „Pozorište“, tom koncepcijom, nastoji da afirmiše mlade stvaraoce, ili da ukaže na značaj već afirmisanih djela.

U ovom broju, „Pozorište“ objavljuje dramu **„Regionalni centar“, Janka Jelića**.

Jelić je rođen 1979 godine u Šavniku, gdje je završio osnovnu školu. Gimnaziju i Filozofski fakultet, odsjek za srpski jezik i književnost, završio je u Nikšiću, gdje i danas živi. Pisanjem se bavi od gimnazijskih dana. Piše razne književne forme, od poezije do drame. Objavio je zbirku pjesama „Pobuna stvari“ i roman „Bilježnica iz preobražaja“.

Dramu „Regionalni centar“, Jelić je napisao 2013. godine, kada je sa tim tekstom učestvovao na (anonimnom) konkursu Sterijinog pozorja za originalni domaći dramski tekst. Te godine, po odluci žirija, Sterijina nagrada dodijeljena je Ljubiši Vićanoviću za dramu „Nečiste sile“. Na konkursu je te godine stiglo 129 radova, a žiri je donio preporuku da bude objavljeno i izvedeno još pet tekstova: **„Regionalni centar“** (drugorangirana drama), zatim „Zid“, „Ipostas“, „Ja, Amerikanac“ i „Pruga“.

S.M.

Janko Jelić

Regionalni centar

Lica:

Miladin - predsjednik opštine
 Danilo - potpredsjednik opštine
 Milisav - direktor opštinskog preduzeća
 Vladislav - sekretar opštine
 Danka - sekretarica predsjednika opštine
 Pero – ministar
 Marinko - vozač predsjednika opštine
 Tadija - predsjednik skupštine opštinske
 Radosav - opozicionar

Prvi čin

1

Kancelarija predsjednika opštine. Na sredini široki sto, a na njemu sa oba kraja složene fascikle i druga hartija. Na sredini stola zastavica, simbol države – crvena dvoglava ptica na žutoj podlozi. Iznad stola isti taj simbol uveličan i uokviren, a oko njega grb Evropske unije i grb Opštine – plavo sunce na žutom štitu. Ispred stola jedan niži sto i oko njega stolice. Sa strane ormar pun dokumentacije.

Negdje na Balkanu u prvoj polovini 21. vijeka.

MILADIN: (čovjek sa blizu šezdeset godina u odijelu sa kravatom, sjedi za stolom, pije kafu i čita novine. Nešto zamišljeno sriče u sebi, klima glavom, beči se i čačka nos. Vadi telefonsku slušalicu odnekud ispod stola) „Danka, dođite, molim vas...”

2

DANKA: (prosječno lijepa, utegnuta u kraćoj haljini, neumjereno našminkana, ulazi poslije malo čekanja i staje odmah na vratima. U rukama joj je fascikla. Djeluje ozbiljno i usiljeno ljuta) „Izvolite, predsjedniče.”

MILADIN: (posmatra je zamišljeno neko vrijeme) „Mmmm...” (kucka olovkom po stolu) „Da, zvao sam vas...”

DANKA: (trepće, trese glavom i širi ruke) „Pa, izvolite.”

MILADIN: (zamišljeno se smješka) „Pravo da vam kažem, sad ne znam šta da vam kažem... Ne znam prosto odakle da počnem.”

DANKA: „Ne razumijem...”

MILADIN: „Mmm... Da... Vi ne razumijete, je li..? Dobro... Onda ne razumijem ni ja.” (savija glavu i gleda u novine)

DANKA: (uvrijeđeno) „Mislim... Ne znam stvarno... Znači li to da mogu da idem?”

MILADIN: (diže glavu) „A, da. Baš tako, možete da idete. Odavde svi mogu da idu gdje hoće i kad hoće. Samo ja ne mogu nikud odavde. Ja sam ovdje zarobljen i zatvoren. Ja sam ovdje pravi rob.”

DANKA: (ironično se smiješi) „Ne znam, zaista, šta...”

MILADIN: (prekida je i malo podiže ton) „Recite mi, Danka, zašto ne zatvorite vrata i uđete normalno u kancelariju?“

DANKA: „Pa zato što radim.“ (pokazuje fasciklu u rukama)

MILADIN: „A tako... A šta radite?“

DANKA: „Spremam vaš izvještaj za skupštinu.“

MILADIN: „E, to je dobro i lijepo. A nailazite li na neke posebne teškoće i probleme?“

DANKA: „Mislite u pripremi vašeg izvještaja?“

MILADIN: „Da, da. U pripremi izvještaja.“

DANKA: „Pa, imam iskustva. Radim na tome već nekoliko godina. Nadam se da ćete biti zadovoljni.“

MILADIN: (očigledno zbunjen) „Da, da... A recite mi, molim vas, kad ono bijaše skupština zakazana?“

DANKA: „Koliko se ja sjećam, rekli ste predsjedniku skupštine da je zakaže kad vi završite izvještaj.“

MILADIN: (raspoloženije) „A kad ću ga završiti, to jest, kad ćemo ga završiti?“ (pokazuje prstom na nju pa na sebe)

DANKA: (malo ljutito zastaje) „Pa... Mogao bi biti gotov i sutra, ako me pustite da radim.“

MILADIN: (ustaje i kreće put nje) „Eh, moja dobra Danka. Zaista sam i ja nepravedan. Ne morate baš tako brzo. Vi samo radite, bez prestanka. Daj, sjedite malo, odmorite se.“ (dolazi do nje i pokazuje joj stolicu sa strane)

DANKA: „Neka, nema potrebe...“

MILADIN: „Ma, kako nema potrebe. Sjedite da porazgovaramo i da se oboje odmorimo. Da naručimo po kafu...“

DANKA: „Ma, ne... Nema smisla...“ (nećka se, ali sjeda)

MILADIN: (zatvara vrata i sjeda i on na svoje mjesto) „Šta rekoste, hoćete li kafu?“

DANKA: „Pa, ne znam...“

MILADIN: (prekida je) „Ili, ne! Najbolje je da popijemo po viski.“ (vadi bocu i čaše ispod stola. Sipa prvo njoj pa sebi) „Nećete se ljutiti da vam ja, ovako, preko stola, dodam...“ (dodaje joj čašu)

DANKA: „Ma, u redu je. Hvala, predsjedniče.“

MILADIN: „Živjeli!“ (pije na iskap)

DANKA: (pije polako, ali ne spušta čašu na sto, već je drži blizu usta, mršti se i pripija) „Živjeli!“

MILADIN: „E, tako. Naručili bismo led, ali ko će sad zvati dolje. Znate kakvi su, samo smetaju.“

DANKA: „To ste, baš, potpuno u pravu.“

MILADIN: (lukavo se smješka) „A znači li to da ponekad i nijesam u pravu?“

DANKA: „A, ne, ne. Samo kažem za njih dolje...“

MILADIN: „Ma, recite slobodno. Nijesmo od juče. Stari smo prijatelji. Dijelili smo, što se kaže, i dobro i zlo.“ (sipa viski)

DANKA: (malo raznježeno) „Jeste...“

MILADIN: „Da, da... I dobro i zlo... E, kroz šta smo sve prošli...“ (zamisli se, pa se uozbilji) „Znate šta, biću direktan kao nikad do sad, pa se vi ljutite koliko hoćete. Danka, vi ste jako lijepi.“

DANKA: (zagrcne se viskijem, kašlje, ali se ipak brzo smiri) „Hvala...“

MILADIN: „Vi bar znate, kod mene nema cile-mile, nego kažem što mislim i što jeste,

pa nek zamjeri koliko ko hoće.“

DANKA: „Pa, jeste...”

MILADIN: (podigne pogled nekud na stranu, vrti se na stolici i širi dlanove) „Vi ste jedno rijetko čeljade. Takve osobe fale ovom društvu, a pogotovu fale u ovoj našoj, da kažem, komuni. Ja sam bio svuda, svud me đavo nosio, ali nekog kao vas još nijesam sreo.“

DANKA: (potpuno raznježeno) „Hvala, predsjedniče...”

MILADIN: „Takvu nježnu i otvorenu, tako da kažem, iskrenu, prirodu ja sam kod vas upoznao u potpunosti. I zato ja znam da ste vi jutros na mene ljuti.“

DANKA: „Pa...”

MILADIN: „Ne, ne... Nema potrebe da išta kažete. Ja to znam i ja to, vjerovali ili ne, u potpunosti razumijem. I treba da budete ljuti.“

DANKA: „Ma nijesam, samo...”

MILADIN: (ne da joj da nastavi) „Ma, jeste! Jeste, i ja znam zašto jeste. Ljuti ste što vam ja jutros opet persiram. Što sam, tako da kažem, sa vama zvaničan. Je li tako?”

DANKA: „Pa, ono...” (uzvija obrvama i sliježe ramenima)

MILADIN: (malo namrgođen) „Jeste, jeste, tako je. Poslije svega ja sam sa vama zvaničan, a to vaša osjetljiva priroda teško podnosi. Hoćete još jedan viski?”

DANKA: (snebiva se) „Ne znam... Nije zgodno...”

MILADIN: „Ma, dajte tu čašu ovamo.” (preko stola joj sipa)

Danka se smijulji i drži ruku na ustima.

MILADIN: (sipa i sebi i pije) „Jeste, jeste, sve ja znam. Znam ja kako se vi osjećate. To je potpuno prirodno. Ali, najiskrenije, sad ću vam reći zašto ja tako radim. Za to postoje dva bitna razloga” (naginje se preko stola i podigne palac) „Prvi razlog je što vas poštujem više nego bilo koga u ovoj zgradi.”

DANKA: (smješka se i gleda preda se) „Bože! Nemojte!”

MILADIN: (ozbiljno i autoritativno) „Da, draga moja. Više od svih ja vas poštujem i ne mogu da vam se obraćam kao ostalima. ne mogu ja nekome ko mi piše svake godine godišnje izvještaje za skupštinu da kažem „Ti“. Ne mogu...” (malo zastaje) „Ne mogu ja vama da govorim kao nekoj običnoj sekretarici ili nekom najobičnijem službeniku.” (ustaje i šeta) „Ne ide to tako. Evo, uzmimo samo jedan mali primjer. Vi znate da ja Danilu nikad ne persiram. Znae, je li?”

DANKA: (trepće) „Znam, znam.”

MILADIN: „A kako da mu persiram? Kako da se prema njemu ophodim kao prema vama, kad ste vi svakoga dana na poslu, uz mene, za mene, za... za... za čitavu ovu našu komunu, za sve nas! A njega nikako nema. Njemu ne mogu da kažem ni „Ti“, a kamo li „Vi“. Zato i neću. Recimo, tog istog Danila smo primili i izabrali za potpredsjednika da vodi računa o poslovima, da nadzire radnike, da vodi evidenciju o njihovom dolasku na posao, pa i da, ako treba, s vremena na vrijeme, prebroji, ko je došao, a ko nije, a on..? Šta on radi, molim vas? Ne radi ništa. Kako će da prebroji radnike kad ni sam ne dolazi?”

DANKA: „E, ne znam.”

MILADIN: (i dalje šeta) „Ne znate, ne znate. Ne znam ni ja. Ali zna on! Zovne svakoga dana portira i ovaj mu izdiktira ko je došao, ko je pošao i on završio posao. E, ja tako neodgovornom čovjeku ne mogu da persiram. To je, jednostavno, moj princip. A meni su principi glavni u životu, ja od njih nikad neću odustati.”

DANKA: „U pravu ste.”

MILADIN: (zastaje, gleda je netremice, malo ćuti pa nastavi) „A drugi razlog, draga moja Danka, što ja vama jutros persiram je taj što ja mislim o vašoj budućnosti. Ja sam, vi to znate... Ja sam zaljubljen u ovu našu komunu i zarobljen njenom ljepotom i ono što najviše

želim je da ovdje donesem boljitak. Zato sam se sve ove godine borio da sprovedem u djelo sve svoje ideje, da ih pokažem ljudima, da ovdje, među ova četiri zida kancelarije, radim i opstajem za dobro svakoga građanina naše opštine. Vi to, možda, i najbolje znate...”

DANKA: „A, znam.“ (uzdiše)

MILADIN: „Tako je, draga, moja.“ (sjeda) „A šta sam ja imao od toga znamo samo Bog i ja. Ništa. Imao sam sjekiraciju, umor, tegobe, potrošene godine... Ljudima pomagao, a ispalo da im se zamjeram i da me ne vole. Ništa, vjerujte, ništa od svega...”

DANKA: (uzdiše teško) „E, jeste.“

MILADIN: „Ali, vidite, ne znam koji mi je đavo, ja se i dalje borim. Ne odustajem. Sto puta sam sebi rekao da treba sve da napustim i da prepustim drugima ovo mučenje, ali mi, opet nešto ne da. Ne mogu. Prosto ne mogu, jer, opet mislim na budućnost onih koji mi vjeruju, recimo, vašu budućnost.“

DANKA: (klima glavom u znak odobravanja i opet uzdiše) „Eh...”

MILADIN: (smireno i zamišljeno) „E zato sam ja, Danka, i jutros ovdje na istom mjestu, na istom zadatku. I zato vam persiram, bez obzira na sve što je bilo i bez obzira na moja i vaša osjećanja. Jer, jednog dana, prije ili kasnije, koliko god to vama bilo teško, na ovom mjestu, u ovoj fotelji neću sjedjeti ja, već neko drugi. Moraću, dakle, da odem. Ko zna gdje.“ (uzdiše) „Zato ja vama persiram, da vas pripremim za taj surovi i teški dan i trenutak. Da ga dočekate snažni, očeličeni i da svi na vrijeme vide i znaju kako ste od mene bili uvaženi i kako zaslužujete to uvažavanje i od onoga ko se ubuduće nađe na ovom teškom i odgovornom poslu. Razumijete li me?”

DANKA: (sjetno) „Eh, razumijem...”

MILADIN: „Surov je život, moja Danka. Stalno se nešto mijenja. Taman nam se učini da nešto imamo i da smo u nečemu sigurni, a ono se na brzinu sve izvrne naopako. Zato se moramo spremati i biti jaki za promjene.“ (gleda zamišljeno)

DANKA: (zbunjeno) „A, izvinite, kad... Ako smijem da pitam...? Kad...?”

MILADIN: „Mislite, kad idem?”

DANKA: „Jeste.”

MILADIN: „A mnogi bi ovdje voljeli da mi vide leđa, ali još sam jak i još mi se ovdje ništa ne može. Međutim, znate kako je, kad dođe odluka sa višeg mjesta, onda je sve moguće. Mogu me svakog trena pozvati i reći da sam unaprijeđen ili da sam smijenjen. Tako vam je to u politici., čas ste gore, čas ste dolje. Nije lako, vjerujte, ali, šta ću, navikao sam se i, što bi rekli, prekalio za ovih trideset i kusur godina...” (opet se zamisli) „Bože, Danka, život sam dao politici... A, opet, ne kajem se. Jeste da sam se potrošio, ali bih opet isto živio...” (gleda u daljinu)

DANKA: (nekoliko ga nijemo gleda, a onda ustaje) „Predsjedniče, jabi sad... krenula da radim...”

MILADIN: (prene se) „A, da, da... Samo naprijed. Rekoste pišete izvještaj za mene?” (uspravlja se u fotelji) „Odnosno, hoću reći, za skupštinu.”

DANKA: (pomalo ponosno) „Da.”

MILADIN: „Tako, tako. To je jako bitna stvar u današnjem vremenu. Dobar izvještaj nije samo prost zbir onoga što se radilo, već je sjajna osnova za ono što ćemo tek raditi. Vjerujte, to može biti pola posla za naredni period. A, recite mi...” (beči se) „Kako izgleda?”

DANKA: „Izvještaj?”

MILADIN: „Da, izvještaj.”

DANKA: „Pa, rekli ste mi da je onaj od prošle godine bio odličan i da bi i ovaj trebalo da mu bude sličan.”

MILADIN: (veoma ozbiljan) „Da, da... Dakle, neka bude obiman, tako reći, opširan.

Neka piše o svemu, ali, Danka, molim vas, nemojte taj korisni tekst opterećivati suvišnim detaljima. Već pišite o svemu uopšteno i široko. Detalje ostavite meni. To je, ipak, posao za raspravu sa opozicijom. Nadam se da smo se razumjeli?“

DANKA: (nasmijano) „Kao i uvijek, predsjedniče.“

MILADIN: „Onda... Hvala vam.“

DANKA: „Nema na čemu.“ (odlazi)

3

MILADIN: (ostaje da sjedi, zadovoljno sipa viski i opet širi novine. Ispod stola vadi telefonsku slušalicu) „Molim vas, naručite mi još jednu kafu.“

Scena se zamućuje.

4

Nekoliko sati kasnije. Miladin sjedi na istom mjestu i pije kafu. Boca viskija je ispražnjena. On vidno pripit gleda u prazno, češka se i čačka nos. Nešto kao da pjevuši. Prekida ga telefon koji se čuje ispod stola. On nervozno gleda u pravcu mjesta odakle dolazi zvuk.

MILADIN: „Nikad mira...“ (podiže slušalicu i javlja se otegnuto) „Daaa? Ja sam, izvolite? Ko? O, da, da, pa naravno...“ (malo sačeka, mijenja mu se lice u širok osmijeh) „Oooo! Pa dobar dan i dobra ti sreća! Pa gdje si, Pero, druže moj dobri..! A, ti znaš gdje sam ja i kako sam. Mučim se.“ (smije se) „U stvari, ne, bolje reći, mučimo se...“ (smije se glasnije) „Jeste, jeste... A ti, molim te? Kako familija..? Mh, mh... Baš lijepo, mило mi je. Alal mu vjera, čestitam! Prava stvar... Ma, da, rekao sam ja davno za njega, sjećaš se, gdje je vrelo i kapaće... Nego šta, tako je... Pa, gdje si, bolan, poželjesmo se? Bacio si se kamenom na nas... Aha... A, obraza ti, jesi li mislio da dođeš ili dolaziš? Nemoj ko prošli put...“ (smije se, pa se uozbilji) „Ne, ne. Nikad u životu, druže moj. Nego, ti znaš, i u dobru i u zlu zajedno i ljudski, što se kaže... Da, da, tako je... A, borimo se nekako. Ima posla, ali se držimo nekako. Ti znaš, svi smo mobilni na terenu, kao i uvijek, da se uradi sve što se može... A ja ko ja. Nekako to koordiniram i tako... Da, da, reci...“ (klima glavom) „Dobro... U redu... Aha... Svaka čast... Koliko..?“ (ponovo klima glavom) „Dobro, dobro... I to razumijem, sve smo se razumjeli... E, ovako, druže moj, što se mene tiče, ja sam uvijek za takve pozitivne stvari i predloge, ti znaš, bio i ostao... E, da, tako je... Tačno tako, prvo, naravno, moramo ispoštovati proceduru, da upoznamo sve relevantne subjekte, da porazgovaramo lično sa ljudima, a ti ćeš nam svima, kad dođeš, predložiti detalje...Jeste, jeste, baš tako... Kažem ti, ti znaš, što se mene tiče, ti si za muštuluka. Ja bih, i inače, s obzirom na neko prethodno iskustvo sa tobom, i lično i profesionalno, na tvoju riječ sve to objeručke prihvatio. Ali, neću ja tu ništa na svoju ruku. Pričaću sa ljudima, predstaviti im ovu šansu u načelu, a tebe ćemo sačekati da se upoznamo sa detaljima...“ (smije se) „Jeste, jeste... Ma, da, da... Šalu na stranu, i ja mislim da tu neće biti nikakvih problema, jer i ti i ja znamo koliko su ljudi spremni da se zauzmu, da se uključe, da rade i...i...i koliko su posvećeni svemu što se dosad radilo... Jeste, jeste, baš tako... Dobro, druže moj. Kad da te očekujemo..? Aha... Da, da... Dobro, razumijem, kako ne... U redu, nema problema, sve radimo po redu kako treba po zakonu, a o ostalome ćemo se u hodu dogovarati... Tačno tako, druže moj dobri... Bez problema... Gledamo se ubrzo... Prijatno!“ (spušta slušalicu, zadovoljno i strasno se smiješi) „Ima Boga. Tačno ga ima.“ (uzima opet slušalicu) „Danka, dođite, molim vas, odmah.“

5

Ulazi Danka sa fasciklom u rukama.

DANKA: (s vrata) „Izvolite.“

MILADIN: (ozbiljan) „Zatvorite, molim vas, vrata i sjedite.“

DANKA: (radi kako joj kaže) „Evo...“

MILADIN: „Kako napredujete sa izvještajem?“

DANKA: „Skoro sam završila.“

MILADIN: „Odlično. Bravo!“ (zaćutu malo) „Računajte da ste ga za danas završili. Neka ostane na tome što ste dosad uradili, a to malo što je ostalo uradićemo zajedno. Red je da se i ja malo potrudim. Zar ne?“

DANKA: „Pa mogu ja to...“

MILADIN: „Ne, ne. Dovoljno ste već uradili, čak i previše. Nije ni taj izvještaj baš toliko bitan. Ono jeste, bitan je da kažem ljudima šta sam uradio u prošloj godini, ali to može malo i da sačeka.“

DANKA: „Pa jeste... Dosta toga se već zna.“

MILADIN: (očigledno mu se ne sviđa to što je rekla) „Dobro, dobro, zna se. Ali, vidite, ima i nešto što se i ne zna, a bitno je.“ (načilji zadovoljno) „E, i baš zbog toga što se ne zna, ja sam vas sad i pozvao.“

DANKA: (radoznalo) „Da? Recite?“

MILADIN: (nalakti se i važno je gleda) „Vidite, ja ne moram vama da pričam koliko sam se ja borio i zalagao i koliko se borim i zalažem za ovu našu komunu. Vi ste jedna od rijetkih osoba koja to zna.“

DANKA: „Znam.“

MILADIN: „Jeste, znate, ali i ne znate. Mislim, ne znate baš sve. Radim ja nešto i sam. Ne želim da opterećujem ni vas ni ostale sa svim svojim idejama i poslovima. Imam ja nekih aktivnosti, koje radim u korist svih građana naše opštine, a da za njih niko u ovoj zgradi ne zna.“ (uzima sa stola jedni fasciklu, otvara je kao da čita, zatim je zatvara i gleda u Danku). „I, evo, jedna od tih mojih djelatnosti se danas isplatila. Ubrzo će se vidjeti koliko su ljudi bili u pravu kad su me izabrali, a svi kritičari će morati da priznaju da sam uradio pravu stvar. E, to je, Danka, prava pobjeda i prava politika. Kad se vidi rezultat.“ (opet uzima fasciklu i gleda u nju kao da čita)

DANKA: (zbunjeno) „Jeste.“

MILADIN: (smješka se blago, podiže pogled put Danke) „Mislio sam jutros da vam kažem, pa sam, ipak, sačekao da se neki detalji poklope i sad ću vama, prvo vama, da saopštim novosti. Dakle, kako je i red, vi, kao prvi moj saradnik, zaslužujete da prvi saznate. Danas je, putem mojih veza i mog napora, kao i napora mojih prijatelja, naša opština dobila nemjerljivu razvojnu šansu. Sad mi je javljeno iz vlade da smo dobili posao vrijedan više od milion eura.“

DANKA: (ozarena) „Čestitam! Bravo! Hvala vam!“

MILADIN: „Tako je, draga moja Danka. Bravo! Bravo za mene, bravo za vas, bravo za sve nas u ovoj našoj siromašnoj komuni. Bravo, jer smo dugo čekali, bravo, jer smo zaslužili. Sada vam konačno i sa sigurnošću mogu reći da smo od danas krenuli u potpuni preporod svega što vidite u opštini. Sve će nam krenuti, Danka, vjerujte. Doći će novac, a sa novcem nova radna mjesta, novi ljudi, nove ideje, nove razvojne šanse... Ma sve će krenuti...“

DANKA: „E, pa to je, ako dozvolite, razlog da se popije i nazdravi!“

MILADIN: „U pravu ste...“ (ustaje, vadi bocu loze iz ormmara) „Evo, viski se popio... Nema veze, kupićemo. Valja nam i po čaša loze.“ (sipa u prethodno korišćene čaše) „Biće sad, Danka, i viskija više. Izvolite.“

Kučaju se, nazdravljaju stojeći i ushićeni piju.

MILADIN: (vraća se za sto razgaljen) „A sad, da se vratimo poslu. Što kažu, nema odmora dok traje obnova, zar ne?“

DANKA: (stoji i smijulji se) „Tako je.“

MILADIN: (sklapa šake i naslanja bradu na njih, žmirka kao da nešto precizno mjeri i

planira) „Ovako ćemo. Sazvaćete mi sastanak... Ček da vidimo... (opet gleda u otvorenu fasciklu, podiže pogled kao da je otkrio nešto važno) „Najbolje za danas popodne. Recimo, u pet...”

DANKA: „Van radnog vremena?”

MILADIN: „E, vidite, za tako krucijalna pitanja ne postoji radno vrijeme... Nego, šta sam ono htio...” (opet sklapa šake i razmišlja) „Dakle, sastanak u pet... Pozvaćete mi sekretara opštine, predsjednika skupštine... (broji na prste)

DANKA: (klima glavom) „Da...”

MILADIN: (prene se i gleda je ljutito) „Danka, molim vas, sjedite i zapišite to. Kakav je to način da takve stvari prihvatate neozbiljno, bez bilježenja.”

DANKA: (sjeda brzo) „Izvinite.”

MILADIN: (gleda je ozbiljno) „Znam da je veliki posao u pitanju i da smo svi ushićeni, ali, ipak, moramo u sve unijeti malo ozbiljnosti i mnogo odgovornosti. Moramo, tako da kažem, ostati hladne glave. Grešaka sad ne smije biti.” (iskašlja se) „Dakle, zapišite; pozvati, pa dvije tačke...” (diktira polako dok ona piše, opet broji na prste) „Sekretara opštine, predsjednika skupštine opštine, direktora centra za kulturu, potpredsjednika opštine... Jeste li zapisali?”

DANKA: (piše) „Stižem, stižem.”

MILADIN: (kao da se nečega sjetio) „A dobro bi bilo i da pozovete gospodina Marinka.” (čkilji) „On je, ipak, čovjek sa velikim iskustvom, učestvovao je u mnogim velikim i bitnim stvarima i prije. Može on da bude od velike koristi.” (zamisli se) „Znate, znamo mi nekad da budemo nepravedni prema tim ljudima, tom, tako da kažem, tehničkom osoblju. Često znamo da ih potcijenimo, da previdimo njihov učinak, a oni mogu puno da pomognu. Vjerujte mi, znaju da iznenade...”

DANKA: (klima glavom) „Jeste, jeste...”

MILADIN: „E, tako. Pozvaćete ih... Znate, mogao sam i ja...” (zamišljeno) „Mogao sam i ja... Ovaj... Da ih pozovem... Ali, ipak, ovo je nešto posebno i trebalo bi da se shvati da je ovo ozbiljna i zvanična stvar, te zato i pozivi treba da budu zvanični. Zar ne? Znači, reći ćete im da je sastanak u pet. Jeste li i to zapisali? Ne zaboravite! Molim vas sve, svaku sitnicu, zapišite.”

DANKA: (užurbano piše) „Pišem, pišem.”

MILADIN: „E, dobro. Reći ćete im i da je stvar od vitalnog značaja za sve nas i da je prisustvo obavezno. I, molim vas, zamolite Danila da dođe. Recite mu da ovo nije samo njegov posao pa da ne dolazi, već da je ovo posao svih nas.”

DANKA: „Izvinite, ali kako ja to da mu kažem?”

MILADIN: „A jeste... U pravu ste. Ništa onda, recite mu da je u pitanju milionski posao. Doći će valjda, on, znate, voli samo pare, samo ga one interesuju... Ostalima nemojte to da govorite, ja ću ih sa tim upoznati. I eto... sad na posao, vi zovite, a ja ću da se pripremim za sastanak... Moraću da koncipiram neko izlaganje da bih mogao na pravi način da predočim ljudima o čemu se radi.”

DANKA: (stoji i dalje i smijulji se) „Da, da...”

MILADI: „Hvala vam, možete sad slobodno ići da radite, osim ako vam nešto nije jasno.”

DANKA: (koketno i nevješto) „Pa, jasno je... Ovaj... U stvari, nije mi baš sve jasno.”

MILADIN: „Izvolite, pitajte.”

DANKA: „Pa, nijeste mi rekli šta je... Ovaj... Koji je posao u pitanju... Mislim, da bih mogla da znam...” (lomi ruke) „Ovaj, dok zovem... Da znam...”

MILADIN: „A, to? Neće biti nikakvih problema, vjerujte. Sve detalje ćete saznati na sastanku kad ja koncipiram izlaganje. Je li sad u redu?”

DANKA: „Jeste.” (kreće)

MILADIN: (prisjeti se nečega) „Samo momenat. Sa tog vašeg spiska izbrišite Marinka.“

DANKA: „Da njega ne zovem?“

MILADIN: (malo zbunjen) „Ne, nego ću ga ja zvati, ipak... Tako treba, jeftinije je. Umrežili smo se mobilnim telefonima.“

DANKA: „U redu, kako vi kažete.“ (odlazi)

6

MILADIN: (gleda za njom, smješka se zadovoljno, vadi mobilni telefon, poziva) „Gdje si, moj Marinko..? Evo, radi se pomalo, a ti..? Ma, nema problema, rekao sam ti ja da to može kad god ti treba. Ma, čuješ, nijesmo od juče. Kakav bih ja drug bio kad ti ne bih mogao toliko pomoći...“ (smješka se i zabacuje u fotelju) „Nego, čuješ, dobro bi bilo kad bi se mogao vratiti do pet... Ne idemo nigdje, nego ćemo imati jedan koristan sastanak, a ja cijenim da bi trebalo da prisustvuješ.“ (opet se smije) „Ma, ne, nije sistematizacija, o tome se ima kad. Nego smo, izgleda, dobili jedan dobar posao za koji će mi trebati pouzdani ljudi, a ja, ti znaš, imam slobodu da uvijek na tebe računam... Pa znam, družu moj, zato te i zovem... Da, da, tako je, moj Marune... Pa, tebi bih, vala, mogao reći, ali nije baš za telefon. Budi ti ovdje u pet da me pomogneš, a ja ću, ti znaš, znati da se odužim... Tako je, tačno tako. Onda te čekam u petnaest do pet kod mene u kancelariji... Dbro, vidimo se, drug moj. Zdravo.“ (prekida vezu, uzdiše, priča sam sa sobom) „E tako, a sad da se malo pripremimo za sastanak. Za nove radne pobjede!...“ (sipa lozu, ispija i počinje nešto da piše)

Scena se zamračuje.

Drugi čin

1

Miladin sjedi za svojim stolom. Čita sa naočarima na polovini nosa i napućenih usana. Pretura neke hartije. Sa njegove lijeve strane sjedi Danka. I ona je sa naočarima. Nešto pažljivo piše. Sa miladinove desne strane Marinko u kratkoj kožnoj jakni. On gleda ispred sebe, ozbiljan i miran. Za manjim stolom sa lijeve strane sjede Milisav i Vladislav i nešto tiho i živo pričaju. Preko puta njih je Tadija. On pokušava da ih čuje i naginje se ka njima otvorenih usta. Sva trojica su u odijelima. Miladin ih povremeno gleda preko naočara.

MILADIN: (usiljeno se zakašlje kako bi prekinuo Milisava i Vladislava, zatim se okrene Danki) „Jesmo li svi tu?“

DANKA: (uzvija obrvama i uzdiše) „Fali nam gospodin potpredsjednik.“

MILADIN: „Da, da... A, uredno je obaviješten, zar ne?“

DANKA: „Jeste, naravno, kako ste rekli.“

MILADIN: „Pa, uvažene kolege, da počnemo. Mislim da ne možemo više čekati...“ (gleda po svima sa napućenim usnama)

TADIJA: (podiže dva prsta i ustaje, ali se ne uspravlja već se zadržava u čučnju) „Gospodine predsjedniče, Danilo me sad zvao. Sad će doći, kasni malo. Išao je da vidi strica.“ (sažaljivo) „Bolestan mu je, leži u bolnici u gradu.“

MILADIN: (kao zabrinuto) „Ma, stvarno? A, od čega je bolestan?“

TADIJA: (uspravlja se, odmahuje glavom) „A, bogomi, izgleda, ono najgore, nema tu lijeka, nego, eto...“ (širi ruke)

MILADIN: „Au... Pi, pi... A gdje mu je ta muka?“

TADIJA: „A, znate kako, ni doktori ne znaju. Na ispitivanjima je još. Čekaju se neki nalazi...“

MILADIN: „E, siromah, što će ga namučiti. Dobar je to čovjek bio. Trgovac, mnogome je pomogao.“

TADIJA: „E jeste, vala.“ (sjeda) „Svakome je bio, što se kaže, na usluzi. Ostao svuda nezamjeren. Prava ljudina.“

MILADIN: „Kako mu ono bijaše ime?“

TADIJA: (nasmije se) „Evo, predsjedniče, sad i ja baš mislim o tome, na vrh mi je jezika, a ne mogu da se sjetim. Znam da su ga zvali Žago, ali mu nije pravo ime Žarko, jer se Danilov otac tako zvao.“

MILADIN: (gleda Tadiju podrugljivo) „E, jeste... Eto kako odlaze ti dobri ljudi, koji su gradili ovaj naš kraj...“ (zagleda se u papire ispred sebe, a onda naglo pita) „A koliko mu je godina?“

TADIJA: (žalostivo) „Ne znam.“

MILISAV: (načilji na jedno oko) „Ja mislim da je bio nekoliko godina mlađi od moga pokojnog oca. Njih dvojica su zajedno išli u vojsku, pričao mi stari. A moj stari je puno kasnije išao u vojsku, imao je dvadeset i nekolike godine, jer je kao mlad bio nešto dobro bolestan, pa ga nijesu ni pozivali na regrutaciju, a tada je ono bio i rat. E, onda, kad je ozdravio, njegov otac, moj ded, je molio da ga zovu. Ne znam, bogomi sam zaboravio koga je molio... Ali, to je u to vrijeme bila velika sramota za onoga koga nijesu regrutovali i ko nije vojsku služio...“

Vladislav i Tadija ga pažljivo slušaju.

MILADIN: (prekida ga podrugljivo) „A koje je to godine bilo?“

MILISAV: „E, sad da me ubiješ ne znam. Znam da mi je pričao da je bio veliki snijeg kad su išli i da su s njime išli rođaci Vukosav i Andrija.“

MILADIN: „A, ovaj... Ovaj stric Danilov?“

MILISAV: „E, jes, i on je, veli, tada išao s njima, ali nijesu zajedno služili, no su njega negdje drugo bili regrutovali. Stari mi je pričao da je bio mali, mršav i nečemuran i nije mogao da gazi snijeg, i po tome je zaključio da je dosta mlađi od njega. A poslije, kad se vratio iz vojske, razrastao se, bio silan momak.“

VLADISLAV: (Milisavu, značajno) „A koje je godište bio tvoj otac, Milisave?“

MILISAV: (srećan što ga je pitao) „Moj otac ti je rođen istoga dana kad je ubijen kralj Aleksandar. I bili mu nadjenuli ime Mitar...“

VLADISLAV: (prekida ga, pita kao da se prisjeća) „A kad ono ubiše Aleksandra?“

MILISAV: „1924. u Marseju.“

TADIJA: (ispravlja ga brzo) „Ma nije no ‘34.“

MILISAV: „U, jeste. Kud sam ja zabrazdio...“

Miladin se hvata za glavu.

MILISAV: „I, kažem ti, dali mu bili ime Mitar prvoga dana. A onda drugoga dana došao glas da je ubijen Aleksandar i pop Luka, koji nam je bio kum, na krštenju mu bez pitanja da ime Aleksandar. Tako da ti je moj otac u knjigama svuda Aleksandar, a svi su ga zvali Mitar ili Miro.“

TADIJA: „Bože, svašta, meni je to sad novo.“

MILADIN: (opet usiljeno kašlje) „Uvažene kolege, ja bih, ipak, da mi počnemo sa radom. Pa ćemo, gospodina potpredsjednika, ako dođe, naknadno upoznati sa predmetom današnje sjednice. Nadam se da se slažete?“

MILISAV i VLADISLAV: „Slažemo, slažemo.“

TADIJA: (snebiva se) „A, sad će on...“

MILADIN: (prekorno ga pogleda) „Dakle, da počnemo.“ (pogleda papir ispred sebe)

Milisav, Vladislav i Tadija stavljaju naočari.

MILADIN: (diže glavu) „Uvaženi prijatelji, pozvao sam vas danas kao svoje saradnike,

kao kolege, kao viđene ljude i prije svega kao funkcionere i odgovorne radnike da vas upoznam sa jednom važnom novosti, koja se tiče svih nas, svakog građanina ove naše opštine.“ (gleda značajno po svima) „Niko bolje od vas ne zna kako se kod nas teško živi i koliko se teško i naporno kod nas radi da bi se obezbijedio i minimum uslova za funkcionisanje ove naše zajednice. Vi ste, sa mnom zajedno, i još sa nekim dobronamjernim ljudima, podnijeli i podnosite najveći teret u borbi sa krizama, recesijom, nemaštinom i uopšte sa nedaćama modernog vremena u kojima se nalaze i naša opština, država, i region, pa ako hoćete i cijeli svijet. Vidite, gospodo, svake noći na televiziji kakva je muka pritisla ljude na sve strane. I nama je svima jasno, ako je tako svuda po svijetu, onda sigurno ni kod nas ne može biti bolje.“ (blago se osmjehne dok ostali klimaju glavom) „Ali, borimo se i borićemo se, i, evo, ja danas mogu da vam kažem da se krizama i nedaćama donekle nazire kraj i da sav naš veliki rad i trud iz svih ovih godina nije bio uzaludan. Čini mi se, to jest, ubijeden sam, da je naša borba za ovu opštinu počela da daje rezultate.“ (savija glavu i ponovo gleda u papir, pa opet gleda po svima napućenih usana) „Sazvao sam ovaj sastanak, doduše neformalno, ali istinski kao veoma bitan i obavezujući, sa ljudima koji žele dobro opštini i koji su spremni da i u buduće rade za to dobro, a svi se nadamo i u boljim uslovima.“ (Danki) „Danka, molim vas, podijelite gospodi materijal.“

Danka ustaje i pred svakog stavlja po jedan papir.

TADIJA: „Dajte meni dva. Sad će Danilo pa da ima i za njega.“

MILADIN: (iskašlja se i mršti) „Kao što vidite, gospodo, sa nama su i gospođica Danka i gospodin Marinko. Cijenio sam da su i oni sa nama jednako posvećeni istim ciljevima i da nam njihov rad i njihovo iskustvo mogu biti od ogromne pomoći, pa sam ih zato i pozvao. Nadam se da se slažete sa mnom?“

MILISAV i VLADISLAV: „Slažemo, slažemo.“

Svi čitaju materijal nekoliko trenutaka.

MILADIN: „Dakle, gospodo, pošto ste se, nadam se, upoznali sa jednom jedinom, ali, vjerujte, nemjerljivo značajnom, tačkom dnevnog reda, možemo da nastavimo?“

Svi: „Možemo, možemo.“

MILADIN: „Aaaa... Dakle, jedina tačka dnevnog reda je formulisana kao...“ (pridiže naočari i čita) „...Kao: Velika razvojna šansa opštine i mogućnost da opština postane regionalni centar.“

MILISAV i VLADISLAV: (klimaju glavama) „Jeste, jeste.“

MILADIN: „Jeste tako...“ (oteže) „Aaaa... Znam da je bilo potrebno da vam pismeno dostavim i obrazloženje ove tačke dnevnog reda, ali zbog hitnosti situacije i potrebe da što prije radimo ja nijesam imao vremena da pišem, pa se nadam da ćete razumjeti i da ćete danas prihvatiti moje usmeno obrazloženje.“ (gleda po svima)

Svi: „Može, može.“

MILADIN: „Vjerujte, gospođica Danka i ja ćemo već sjutra odštampati sve potrebno da imate i pismeno.“

MILISAV i VLADISLAV: „Ma, nema problema.“

MILADIN: (gleda u papir ispred sebe i opet oteže) „Aaaa“ (češka se iza uva) „Dakle, da počnemo. Vi znate, gospodo, koliko smo se mi, svi zajedno već godinama upinjali da u našu opštinu privučemo dobre i sposobne ljude, dobre ideje i projekte i, prije svega, strane investicije.“

MILISAV i VLADISLAV: „Znamo, znamo.“

MILADIN: „Znate koliko smo samo dnevnic, goriva, ručkova, opštinskih i svojih ličnih para oko toga potrošili.“

TADIJA: „E, jes’, vala, no sve zaludu.“

MILADIN: „Tačno tako, gospodine predsjedniče skupštine. Sve je bilo zaludu. Sve do

sada!“ (podiže kažiprst pa upire njim ispred sebe) „Od sad, od ovog časa, to se mijenja.“

MILISAV: „Može li Bog dati?“

MILADIN: „Može, gospodo, može.“ (pridiže naočari, oteže, gleda u papir ispred sebe) „Aaaa... Izgleda, dragi prijatelji, da se veliki trud uvijek na kraju isplati. Neko je prepoznao naše kvalitete i potencijale i pružice nam priliku da se dokažemo“ (opet zastaje) „Aaaa... Naime, ja sam već duže vrijeme u intezivnoj komunikaciji sa vladom i svim ministarstvima pojedinačno, kao i sa raznim evropskim organizacijama i danas čini mi se da smo jako blizu da nam se ti kontakti isplate. Šta da vam krijem, upirao sam, tražio, predlagao, čak i molio i, evo, da kucnem u drvo, isplatilo se. Da budem iskren, često nas naši najbliži nijesu ni čuli ni razumjeli. Znali su od nas glavu da okreću, ali sa posebnim zadovoljstvom moram da kažem da nas je Evropa i čula i razumjela. Tražio sam, dali su mi...“ (opet začuti i gleda preda se)

Svi se u nedoumici gledaju i šapatom pitaju: „Šta?“

MILADIN: (podiže glavu) „Zvali su me danas iz ministarstva poljoprivrede i rekli mi da je jedan od naših brojnih projekata pred evropskim fondovima za razvoj usvojen.“

TADIJA: (ustaje) „E, alal vjera, predsjedniče!“ (sjeda)

MILISAV i VLADISLAV: „Svaka čast!“

TADIJA: „Ma, znao sam ja, sigurno je prošlo ono za gradnju mljekare. Ono je bilo najbolje, vala.“

MILADIN: „Što se tiče projekta izgradnje mljekare, ministar lično mi je rekao da se za njega zauzeo i on će, nadamo se u doglednom roku, biti prihvaćen. Ali, mi smo odavde, iz ovog kabineta, poslali projekat za koji sam ja lično bio ubijeden da će proći i u koji sam uložio sve svoje kapacitete i zbog koga sam potegao sve moguće veze. Znao sam da takav projekat i takvu ideju niko u državi, a ni šire, nije imao. Zato sam sve i držao u tajnosti, da nam to ne bi ko oteo. Vjerujte mi na riječ, danas mi je ministar lično odao priznanje i čestitao. Rekao mi je da su Evropljani bili oduševljeni ni da su odlučili da našu ideju finansiraju sa više od milion eura!“

VLADISLAV: „Oprostite, predsjedniče, ali ja moram reći onako po narodski: Mašala!“

MILADIN: (smješka se i gleda ga podrugljivo) „Dakle, gospodo, mljekara nam treba i imaćemo je, jer je svi imaju. Pekara nam treba, ali ćemo se snaći dok je ne napravimo. Svi znamo i da nam je i mesara neophodna. I nju ćemo izgraditi čim se steknu uslovi. Ali, mi ćemo, ako pametno ovo sprovedemo u djelo, imati nešto što nema niko u cijeloj državi, a ni šire. Imaćemo veliki vatrogasni dom i regionalni centar za obuku vatrogasaca iz cijele države i regiona.“

TADIJA: „I iz regiona!“

MILADIN: „I iz regiona.“ (upire kažiprstom ispred sebe) „Iz svih okolnih država, pa čak i iz Evrope, dolaziće vatrogasci na obuku pravo ovdje, kod nas. A sad da vam ne pričam, kad dolaze stranci oni donose pare, a od tih para eto nama, gospodo, već iduće godine i mljekare, i pekare, i mesare, i ko zna još čega.“ (gleda ponosito po svima)

VLADISLAV: (podiže dva prsta) „Ja se izvinjavam, gospodine predsjedniče, ali kad smo već kod toga, nije zgoreg da primijetim, pa, možda, čak, je li, i da predložim... Čini mi se da će nam, uopšte, a i za tu priliku, trebati hotel...“

MILISAV: (malo tiše, klima glavom) „Jeste, jeste. Hotel je vrlo bitan. Bez toga se ne može.“

MILADIN: (klima glavom) „I hotel, gospodo. Ako treba i sa pet zvjezdica. samo da krene poso, da dođu pare, da se izgradi dom, da se okupe vatrogasci i, vjerujte mi, sve će krenuti nevjerovatnom brzinom.“

TADIJA: (podiže ruku) „Ja mislim predsjedniče da bi trebalo uraditi novu uličnu rasvjetu. Ova nikako ne radi.“

MILISAV: (podiže kažiprst) „I autobusku stanicu.“

VLADISLAV: „Nemamo, vala, ni normalan restoran.“

MILADIN: (klima glavom i nestrpljivo žmirka) „Samo polako...“ (podiže ruku) „Molim vas, gospodo, polako!“

Umiruju se svi.

DANKA: „I ja bih, predsjedniče, predložila...“

MILADIN: (okreće joj se i prekida je) „Znam, Danka, znam, i to ćemo napraviti!“

DANKA: (nezadovoljno) „Pa, nijesam to htjela...“

MILADIN: „Znam, Danka, vaši predlozi su skromni i realni i biće prihvaćeni.“ (svima) „Samo, molim vas, dok ne dovedemo stranu investiciju mi ne možemo ništa raditi. Mi sad treba da prionemo na posao. Treba da vidimo, da se dogovorimo, šta nam je činiti.“

TADIJA: „Tako je, predsjedniče.“

MILADIN: „Sad treba raditi bez prestanka, ako treba i dvadeset četiri sata se mora biti mobilan, jer ovakva prilika, vjerujte, samo se jednom ukazuje. Ako je sad propustimo nikad nam se više neće pružiti.“

MILISAV i VLADISLAV: „E, ne, vala.“

MILADIN: „Prvo treba da mi najodgovorniji prihvatimo ovu ideju. Znači, da se mi, ovdje prisutni izjasnimo da li smo za nju ili ne.“ (gleda po svima)

TADIJA: „Ja mislim, predsjedniče, da ne bi bilo ovo ono i da ne bi posle bilo neke priče, da je najbolje da o ovome pitanju glasamo.“

MILADIN: (značajno ga pogleda) „Potpuno ste u pravu, gospodine predsjedniče skupštine. Dakle, da li ste svi za toda glasamo?“ (opet gleda po svima)

Svi, osim Tadije, klimaju glavom: „Jesmo, jesmo.“

MILADIN: „Ima li neko protiv?“

TADIJA: (podiže dva prsta i na pola ustaje) „Ja bih imao, predsjedniče, nešto... Ja nijesam protiv, ovaj... Kao što ste vidjeli, ja sam i predložio da se glasa, pa i ne mogu biti protiv... Nego, nema potpredsjednika Danila, a ja mislim da će on svakoga časa doći, pa da ga sačekamo...“

Miladin ga ljutito gleda i čuti. Ostali okreću glavu kao da se ništa ne dešava.

TADIJA: (skrušeno i tiše) „Eto, ja toliko, ako se ostali slažu... Ja sam mislio, eto, samo radi demokratije, da ne bi posle nešto bilo... Kažem, ako se ostali slažu.“

MILISAV i VLADISLAV: „Slažemo, slažemo.“

MILADIN: (iskašljava se) „Slažem se i ja, gospodo, sa gospodinom predsjednikom skupštine, da treba sačekati potpredsjednika, ali, mislim da nećemo ugroziti demokratiju ako glasamo mi sad, a njegov glas čujemo kasnije. Jer, ako ćemo pravo, čini mi se da ćemo biti svi za, pa prema tome treba očekivati da ni gospodin potpredsjednik neće glasati suprotno od nas. Mislim da se slažete?“

MILISAV i VLADISLAV: „Ma, može, može.“

TADIJA: (uzvija obrvama i širi ruke) „Dobro, ako većina tako misli, onda sam i ja za to. Ja sam samo radi ove demokratske procedure...“

MILADIN: (prekida ga i ubrzava) „Dobro, dakle, da glasamo.“ (iskašljava se) „Ko je za to da se prihvati plan izgradnje vatrogasnog doma i regionalnog centra za obuku vatrogasaca?“

Svi gledaju u Miladina. Vladislav malo podiže ruku pa je naglo vraća. Miladin gleda po svima, a onda polako podiže ruku. Za njim to čine svi ostali.

MILADIN: (spušta ruku i kao da nešto zapisuje) „Tako, čini mi se da brojanje nije potrebno i da smo jednoglasni. Danka, molim vas, unesite ovo u zapisnik, a posebno podvucite da smo bili jednoglasni. Tako...“ (zastaje i oteže) „Aaaa... Gospodo, ja mislim da je ovo ujedno i istorijski trenutak za našu opštinu, pa mi dozvolite da vam čestitam svima i da vam poželim

da zajedno ovu veliku stvar dovedemo do kraja, to jest do realizacije. Nek nam je sa srećom!“

Svi: „Zdravo bili, predsjedniče!“

MILADIN: „Kasnije ćemo, nadam se, otići negdje da nazdravimo uz čašicu. Nazdravili bi i ovdje, ali, nemojte mi zamjeriti, ja ne bih da odustajemo od nekih principa koje smo utvrdili u ovoj zgradi. Kao što i sami znate, jedna od bitnih stvari koje smo uradili u prethodnom periodu je ta što smo donijeli uredbu da nema konzumiranja alkohola na radnom mjestu. Ne znam ko se slaže, a ko ne slaže, ali meni se čini da je ta uredba već dala ozbiljne rezultate. Sad se i bolje i više i odgovornije radi, pa bih ja da se i dalje toga držimo.“

TADIJA: „Potpuno ispravno!“

MILISAV: „Ne znam, predsjedniče, bojim se da me ne shvatite pogrešno, ali ta odluka, hoću reći, ta uredba, je nešto najpametnije što se u ovoj opštini moglo uraditi. Da nijeste ništa uradili no samo to, trebalo bi vas opet za predsjednika izabrati.“

MILADIN: (očito zadovoljan klimom glavom) „Hvala, hvala.“

VLADISLAV: „Bilo je, vala, puno pijanih u ovoj opštini. Ništa se jedno vrijeme nije ni radilo, osim što se pilo. Nijesam mogao od bruke ni da pričam šta je sve bivalo. Ali, kako ovo stupi na snagu, sve je puno bolje. Sad svak radi svoj posao.“

MILADIN: (i dalje klimom glavom) „Jeste, jeste...“

TADIJA: „Nek priča ko šta hoće, ovo je, vala, spas. Potpuni spas. Ono se više nije moglo trpjeti.“

MILISAV: „Živa istina, gledati se nije moglo. Kako uđeš ujutru na posao, a ono svaka čistačica polupijana. Lijepo me bilo sramota od građana. Časti mi...“

MILADIN: (iskašlja se) „Dobro, gospodo. Kasnije ćemo, kao što rekoh, popiti u čast ove lijepe stvari koja nam se nudi, ali, kao što već znate, ja neću da se izuvam prije vode. Ja nikad, svi vi to znate...“ (pokazuje prstom po svima) „Nikad nijesam radio ništa na svoju ruku i mimo procedure i mimo zakona. I neću ni sad, to budite sigurni. Ni ministar, ni Vlada, ni Bog otac me ne mogu to natjerati. Zato sam vas i sazvaio da se ljudski dogovorimo kako ćemo raditi po ovoj stvari. Dakle, htio bih da čujem vaše mišljenje i predloge šta dalje.“

TADIJA: (podigne dva prsta i malo se podigne sa stolice) „Evo ja bih imao nešto...“

MILADIN: „Izvolite, gospodine predsjedniče skupštine.“

TADIJA: (ustaje) „Ja mislim da se po ovom pitanju mora hitno raditi i predlažem da se odmah sazove skupština, da se odbornicima predstavi ovaj veliki uspjeh i velika šansa i da se na skupštini usvoji ovo što smo i mi danas ovdje usvojili. Eto, ja toliko...“

MILADIN: (klima glavom izbečenih očiju i napućenih usana) „Hvala, gospodine predsjedniče skupštine. Ja mislim da je vaš predlog dobar i da ste potpuno u pravu i što se tiče značaja ove stvari i što se tiče hitnosti po pitanju realizacije ovog projekta. Ja bih se odmah složio sa vama i podržao vaš predlog. Da li ima još neko mišljenje?“

MILISAV: (podigne obje ruke) „I ja mislim da je tako najbolje.“

VLADISLAV: (odobrava ozbiljno) „I ja, i ja...“

MILADIN: (ozbiljno gleda po svima) „Dobro... Rekao bih da se svi slažemo oko toga, pa nema potrebe da glasamo... Danka, molim vas, unesite u zapisnik da se zaduži predsjednik skupštine da hitno sazove sjednicu skupštine opštine na kojoj će biti podnesen moj izvještaj o radu u prošloj godini i plan rada za iduću godinu, to jest usvajanje plana izgradnje regionalnog centra za obuku vatrogasaca. Jeste li zapisali?“

DANKA: (žuri) „Jesam, jesam.“

MILADIN: (Tadiji) „Ja mislim, gospodine predsjedniče skupštine, da ćete se vi prihvatiti ovog posla koliko je danas.“

TADIJA: „Naravno, možemo sjednicu sazvati već sutra.“

MILADIN: „Mmmm... Ne moramo baš toliko žuriti. Neka ipak to bude za koji dan da bismo upoznali ljude sa ovom stvari. Da im ne bude na skupštini s neba pa u rebra.“

TADIJA: „I ja mislim tako, gospodine predsjedniče.“

MILADIN: „Dalje mislim da bi dobro bilo da o ovoj stvari obavijestimo i opoziciju.“

TADIJA: „Naravno, obavijestićemo ih, kao i uvijek.“

MILADIN: (malo zamišljeno) „Da... Kao i uvijek... Ali, vidite, gospodo, ja bih zbog važnosti ovog trenutka i zbog značaja svega onoga što nam se u budućnosti sprema, da ovaj put uradimo malo drugačije. Da pokušamo da napravimo neki, tako da kažem, konsenzus.“ (mršti se) „Da me ne shvatite pogrešno, nemam ja neke velike iluzije što se opozicije tiče. Znam ja da su oni toliko nazadni da se sa njima teško išta normalno može uraditi. Ali, ipak, zbog budućnosti ove naše komune, ja bih još jednom da pokušamo da ih urazumimo. Ipak je ovo stvar i za njih značajna.“

TADIJA, MILISAV i VLADISLAV: (odmahuju glavom, mršte se, otesaju rukama, negoduju) „Eh... Ma, jok... Ma, nema šanse...“

MILADIN: „Znam, znam sve, gospodo, ali ja hoću da pokušam za opšte dobro. Ipak, ja mislim da tamo ima još uvijek i dobrih i razumnih ljudi.“

TADIJA: (razdražljivo) „Nemojte me pogrešno shvatiti, gospodine predsjedniče, ja mislim da je takvih tamo vrlo malo. Kad ih vidim kako su se samo skupili, da te Bog sačuva od njih...“

MILADIN: (prekida ga) „E pa baš zbog te nekolicine, zbog to malo ljudi, ja mislim da se vrijedi potruditi.“

TADIJA: (uvrijeđeno) „Na mene, što se toga posla tiče, ne računajte. Sve ću raditi, ali s njima da pričam neću. Slobodno me smijenite, ako treba. Ako treba i ostavku ću podnijeti. Meni je obraz preči od funkcije!“

MILADIN: „Molim vas, gospodine predsjedniče skupštine, pustite sad obraz. Svi mi imamo po nešto obraza, pa ga sad ne pominjemo. Ja od vas ne tražim da razgovarate sa opozicijom. Taj najteži dio posla ću preuzeti na sebe. Ja ću to već nekako gledati da ih ubijedim da i oni podrže ovaj naš predlog. Samo sam htio da vas upoznam šta namjeravam da uradim, da ne bi posle bilo nekih nedoumica. Dakle, Danka, molim vas zapišite da je moje zaduženje da pokušam kroz razgovor sa opozicijom da obezbijedim jednoglasnu podršku gradnji regionalnog vatrogasnog centra.“

Danka žurno piše.

MILADIN: (prati kako danka piše) „Dooobro... I još nam je ostalo da ovu važnu i lijepu novost predočimo javnosti, to jest našim kolegama, prijateljima, pa i svim građanima ove naše komune. Ja mislim, gospodine direktore i gospodine sekretaru, da biste vi mogli na tome poraditi. Vi, pretpotavljam, to znate kako ćete.“

VLADISLAV: „Ništa se ne brinite, sad ću ja zarediti po kancelarijama, od službenice do službenice, pa ću svakoj potanko, od tačke do tačke, što se kaže taksativno, ispričati, šta se radi, koliko se radi, koliko košta, ko je zaslužan... Sve.“

MILADIN: (nezadovoljno) „Dobro, gospodine sekretaru, zar ne mislite da ova vijest zaslužuje da se pročuje i predstavi na malo ljepši način, a ne da je prenosite od službenice do službenice kao kakav trač ili intrigu, ne daj Bože.“

VLADISLAV: „Ali, ja to, gospodine predsjedniče, radi bržeg širenja iformacije. Znaite, službenice bi to odmah pronijele kroz varoš. Do sutra svi bi znali...“

MILADIN: „Ama, znam ja to. Ali ne ide to tako. Ne ide sa ovako bitnim stvarima. Mora se u to unijeti malo dostojanstva. Jer, vjerujte mi gospodo, često nije bitno šta kažeš, već kako kažeš. Evo, na primjer, kad ste vi ovdje došli nijeste znali o čemu se radi, pa sam vam ja na

jedan lijep i sadržajan način objasnio i vi ste to odmah prihvatili. A da sam ja, kojim slučajem, bio mrzovoljan, pa vam ispričao tek onako, s brda s dola, vi vjerovatno ne biste shvatili i možda bi, čak i odbili ovu sjajnu priliku. Zato, ja mislim, gospodine sekretaru, da biste mogli da upriličite neki sastanak zaposlenih u opštini i da im na jedan svečan način, prigodnim govorom, objavite kakva se šansa pružila pred svakoga građanina naše opštine. Evo, i Danka će biti ljubazna da vam pomogne da to organizujete.“ (gleda u Danku)

DANKA: „Hoću, hoću.“

MILADIN: „Danka, molim vas i to unesite u zapisnik. Dakle, da sekretar uz vašu pomoć organizuje sastanak radne zajednice i na odgovarajući način upozna radnike opštine sa ovim razvojnim projektom.“

Danka piše.

MILISAV: (diže ruku) „A, izvinite, gospodine predsjedniče, da li da i moji radnici dođu na taj isti sastanak ili da ja organizujem nešto posebno. Zna, ja nemam sekretaricu, pa nema ko da mi pomogne...“

MILADIN: (prekida ga) „Vi biste mogli, gospodine direktore, da u centru za kulturu napravite neki prigodan program, neku, da kažem, priredbu. Valjalo bi da svemu ovome damo što više svečanog karaktera. Da malo sa umjetničke strane prikažemo i afirmišemo ovaj projekat. Recimo, valjalo bi naći kakav lijep recital o vatrogascima, ili neku pjesmu, ili priču, o vatri i vodi, pa onda naći neko od ove naše talentovane djece da to lijepo izdeklamuje. Mogli bismo to upriličiti kad dođe ministar da položi kamen temeljac, da i on i ljudi iz Evrope vide koliko je nama drago što nam dolaze, da osjete da ih dočekujemo sa toplinom i koliko smo posvećeni poslu koji će nam povjeriti. Recimo, pade mi sad na pamet, lijepo bi bilo zapaliti kakvu vatru, pa je tog dana na priredbi simbolično šmrkovima ugasiti.“

MILISAV: „Da, da. Svakako.“

MILADIN: „Gospodine direktore, možete vi nešto i po svojoj volji uraditi. Smislite vi... Smislite slobodno nešto. Dajte mašti na volju. Recimo... Možete se konsultovati sa ljudima od struke. Napravite slobodno neki svoj tim za organizaciju. Zna, kako kažu, više glava više zna. U glavnom, ja sam otvoren za svaku novu ideju koja donosi dobro svima nama.“ (zastaje da odahne) „U glavnom, Danka, unesite i ovu obavezu gospodina direktora u zapisnik.“

DANKA: (piše) „Hoću li i ovo posljednje unijeti u zapisnik?“

MILADIN: „Koje?“

DANKA: „Pa ovo da gospodin direktor napravi svoj tim i da nešto smisli sam?“

MILADIN: (zamisli se) „Pa... Da, da. Obavezno tako stavite.“

MILISAV: (negodujući, vrti glavom) „Pa, ne znam... Gospodine predsjedniče, ne bih ja baš sam. Nijesam do sad nikad...“

MILADIN: „Ma, molim vas, gospodine direktore, ne budite malodušni. Možete vi to. Snaći ćete se. Mislite, prije svega, na opštu korist koju donosite i sve će vam biti lakše.“

MILISAV: (snebiva se) „Pa, dobro...“

MILADIN: (slaže papire ispred sebe) „Uvažene kolege, dragi moji saradnici, dozvolite mi da izrazim zadovoljstvo zbog svega što smo danas uradili i da još jednom ponovim da od budućeg posla puno očekujemo. Uvjeren sam i vidim da ćemo svi upotrebiti sve svoje snage i kapacitete u realizaciji zacrtanih ciljeva. Zamoliću vas da do završetka ovog posla svi budemo mobilni dvadeset četiri časa, da naše radno vrijeme bude non stop i da budemo maksimalno na usluzi jedni drugima. Vjerujte, samo kroz krvnički rad, veliko zalaganje i znanje mi ćemo stići tamo gdje smo krenuli. A cilj je, ne zaboravimo to nikad, da postanemo prvi i jedini, ne samo u državi, nego i u regionu. Sad bih vam se još jednom zahvalio na današnjem prisustvu i saradnji i da se, već ujutru, vidimo i pohvalimo sa prvim rezultatima. Danka, molim vas, pođite sa

gospodom do kafane i popijte po piće da nazdravimo za srećan početak posla. Ja imam nešto kratko da završim, brzo ću vam se pridružiti.“

DANKA: (ustaje i kreće dostojanstveno ka vratima) „Hvala, predsjedniče. Idemo, gospodo.“ (izlazi)

TADIJA, VLADISLAV i MILISAV: (skidaju naočare, pakuju papire, ustaju, kreću i ponavljaju jedan za drugim) „Hvala, predsjedniče.“ (odlaze za Dankom)

2

MILADIN: (trlja ruke) „Dobro ovo prođe, a, Marune, družo moj?“ (tapka Marinka po ramenu)

MARINKO: (spokojno) „Odlično.“

MILADIN: „Popili bi mi ovdje po jednu, ne bih ni išao s njima dolje, nego nestalo mi je viskija. U kafani ga valjda još ima.“

MARINKO: „Trebalo bi.“

MILADIN: (malo se snebiva) „Nego, Marune, hoćeš li ti meni moći ovo oko opozicije završiti?“

MARINKO: „Otići ću kod ovoga još večeras. Mislim da neće biti problema. Ako zapne, malo ćemo platiti.“

MILADIN: (mršti se) „Ma, znam. Ali nijesmo sad baš pri parama. A ne bih te mučio, nego Pero zapeo, veli, trebalo bi nam da imamo konsezus. Valjda ti Evropljani samo tako pare daju.“

MARINKO: „Srediće se nekako, ako nešto zapne, ja ću mu obećati više nego što traži dok ne završimo posao.“

MILADIN: „A poslije?“

MARINKO: „Poslije će biti zadovoljan šta mu se god da.“

MILADIN: (zamišljeno) „Tačno tako. Potpuno si u pravu, družo moj. Šta bih ja bez tebe. Pa da idemo, da i ove još malo ispoštujem?“

MARINKO: „Da idemo.“

MILADIN: (ustaje i kreće, aonda stjeći grana rukama i priča Marinku) „A, da ne zaboravim, reci mi viđaš li se sa Danilom? Meni muka sad da ga zovem, hajde, molim te, kad ga vidiš, reci mu da dođe ovih dana. Znaš kako je, trebaće nam i on oko ovoga. A njega nikako nema. Ja to nekako i trpim, ali, znaš, ljudi pričaju, smiju mi se, kao ne smijem da mu kažem da dođe na posao...“

MARINKO: „A znaš ti njega, nikad nije dolazio na posao, ali mu se ne može reći da ga nije odrađivao.“

MILADIN: „Ma, znam sve i ne kažem da se njemu može išta prigovoriti, nego, ako bi mogao samo sad oko ove situacije da se pojavi na skupštini, da to malo uozbiljimo i da budemo kompletni, što se kaže...“

MARINKO: „Dobro, mada ti to nijesam obećao, ali ću se potruditi.“

MILADIN: (tapše ga po ramenu) „Hajde, učini mi to, družo moj dobri, molim te. Samo ova nekoliko dana da se pojavi...“

Odlaze. Scena se zamračuje.

1

Nakon nekoliko dana. Ista kancelarija. Miladin ulazi žurno, za njim Danka. Oboje nose neka papire.

MILADIN: (žurno sjeda i spušta papire na sto lista i čita) „Hm... Hm... Dobro... Ovako može, u redu. Odlično...“ (Danki) „Rekao bih da je sve tu kako smo se dogovorili.“

DANKA: (ushićeno) „Drago mi je da ste zadovoljni.“

MILADIN: (pogleda je, pa nastavi da lista) „Danka, dobro je ovo, ali ću biti zadovoljan, tek kad sve ovo bude usvojeno, a odahnuću kad vidim da ministar polaže kamen temeljac. Vjerujte, evo nekoliko noći ne mogu oka da sklopim.“

DANKA: „Ma, biće sve to dobro, vidjećete.“

MILADIN: (zaneseno) „Biće, biće... Biće, kad ja zapnem i ako ja zapnem. A od ostalih vidjeli ste kakva je vajda. Još da mi vas nije, stvarno ne znam šta bih.“

DANKA: „A, rade i ostali, nego se nijesu snašli. Evo, jutros je bio i potpredsjednik Danilo.“

MILADIN: (iznenađeno) „Došao?! Pa što ne pričate?“

DANKA: „Pa, nije imapo vremena da se zadržava, ima sad ove porodične obaveze. Ali je rekao da je o svemu upoznat, da se sa svim slaže i da će sigurno doći na sastanak kad dođe ministar, da budemo jači.“

MILADIN: (nezadovoljno) „Da, da. Znam ja to, da budemo jači pred ministrom. Lako je tako biti jači. A ja treba sad sam da budem jači i od nerazumnih i nesposobnih službenika. Ja sad treba da budem jači od svojih tupoglavih odbornika. Pa onda treba da se nosim sa alavim i blentavim opozicionarima. Onda sve to moram da sastavim na skupštini. I na kraju treba da o svemu obavijestim ministra da bi on imao zbog čega da dođe, jer ako ja sve to ne obavim, onda ministar nema ni razloga da dolazi i onda, da izvinite, sve ode lijepu materinu. I tako, svi dođu na gotovo, a ja? Recite mi, molim vas, misli li iko kako je meni i mogu li ja?“

DANKA: „Pa, evo, ja se trudim, koliko mogu.“

MILADIN: (galami) „Ma, ne kažem za vas, Danka! Vi mi jedini pomažete. A ostali!? Ostali su neradnici i gotovani kojima sve treba ja da sažvaćem, progutam i svarim! Treba svaku sitnicu pod nos da im podnesem, da bi oni nešto uradili! Sekretaru treba da napišem zaključak u govoru, predsjedniku skupštine da objašnjavam zakone, a direktoru centra da obezbijedim drva da potpali simboličnu vatru!“ (nabraja na prste) „Oko mene se skupio sve sam go neradnik i džabalebaroš! Sve sam ja to navikao i previkao na dobro i nerad, pa mi se sad obija o glavu! Ma, došlo mi je da sve rastjeram i da odustanem od svega, pa neka se priča i pripovijeda i neka me nema poganijega u cijeloj državi!“

Danka stoji uplašena i krsti ruke. Samo što ne zaplače.

MILADIN: (otpuvava, smiruje se) „Dobro, u redu je, i ja sam pretjerao. Napet sam, znate, ovih dana. Posle ovoga ću, tačno, uzeti odmor. Vidite, sad će doći ovaj predstavnik opozicije. Vidite da ga lijepo primite i odmah ga najavite i pustite unutra. Eto, vidite kako je ova situacija složena kad sad i sa njima moram da pričam na nekom visokom nivou.“ (širi ruke) „Šta ćete, Evropa, kaže da tako treba, a mi zapeli da idemo u Evropu, pa sad moramo po njihovome.“

DANKA: (smiruje se, briše suzu) „Dobro, predsjedniče.“ (odlazi)

MILADIN: (čita izvještaj) „Hm... Hm... Mmmm“ (nezadovoljno) „E, slušaj joj samo rečenice: Zbog problema u državnoj ekonomiji, naslijeđenih problema tranzicije i svjetske ekonomske krize ni naša opština, kao ni drge opštine u državi, nije mogla da u potpunosti postigne zacrtane ciljeve. Eto, da sad neko zlonamjeran iz vrha ovo pročita, mogli bi me odmah smijeniti.“ (ispravalja nešto olovkom) „Sto puta sam joj rekao da na prvo mjesto stavi svjetsku ekonomsku krizu, pa onda tranziciju i tek onda državnu ekonomiju. Ovako, ispada da je usvijetu kriza zbog naše ekonomije, a ne obratno. I samo da mi je znati što će joj da pominje druge opštine, samo da se bez veze zamjeram ljudima.“ (križa nešto olovkom)

Zvoni telefon.

MILADIN: „Daaa. U redu. Neka uđe.“

Čuje se kucanje.

MILADIN: (ustaje) „Naprijed, naprijed!“

Ulazi Radosav, ozbiljan zakopčan u dugi kaput do pod grlo, poput vojnika. Nosi u rukama fasciklu.

MILADIN: „Ooo, dobro mi došao, dobri druže moj!“

RADOSAV: „Dobro jutro.“

Miladin mu prilazi brzo i ljube se tri puta.

MILADIN: „E, Bogu hvala, da i tebe vidim kod mene! Sjedaj!“

RADOSAV: (i dalje ozbiljan) „Hvala, hvala.“ (sjeda)

MILADIN: (sjeda i uzma slušalicu) „Pričaj, druže, šta ćeš da piješ, da naručimo.“

RADOSAV: (uzdržano) „Neka, neka. Ostavio sam rakiju, a ni kafu ne smijem zdravstveno.“

MILADIN: „Ti ostavio rakiju? e, alal ti vjera, ja sam mislio da je svak može ostaviti bez ti. Ma, je li moguće?“

RADOSAV: (s uzdahom) „Jeste, evo, sad će godina i tri mjeseca kako sam ostavio. Morao sam zbog žuči.“

MILADIN: „Eeee, a bogami smo nekad znali da dobro rončimo. A zbog zdravlja se mora i ostaviti. Evo, ja se i ne pregledam ko zna otkad. Našli bi i meni, sigurno, sto bolesti, no, pravo da ti kažem, nemam ni kad da odem. Potrošili smo ti se mi, naša generacija. Sve ti je to više izdrto od rada i nervoze, a bogami i od neurednoga života. Dobro smo ijedan živi. A kako si sad?“

RADOSAV: „Pa, koristim redovno terapiju i pridržavam se režima ishrane, pa nije loše.“

MILADIN: „E, dobro je. Dobro. Slušaj doktore. Naša generacija ti najviše propade danas. Jedan, po jedan, svi poboljesmo. Niko nit se čuva, nit se kad čuvao. Pa čime ću te častiti, da nećeš sok?“

RADOSAV: „Ma, ne mogu, hvala. Bolje da završavamo ovo oko čega sam došao. Čekaju me i ovi moji.“

MILADIN: „Potpuno se slažem. Prvo posao, pa posle možemo kud hoćemo.“ (iskašljava se, sklapa dlanove i širi prste) „Znači, ovako. Ne ljutiš se da ti ne persiram, stari smo znanci?“

RADOSAV: „Ne ljutim.“

MILADIN: „E, tako, brate. Ima nekih ovdje mojih koji to persiranje izričito traže. A, vidiš, ja mislim da se ovako na „ti“ ostvari neki prisniji i iskreniji odnos i razgovor i zato volim najviše da čovjeku koga cijenim kažem „ti“. Ti si otprilike upoznat sa tim zašto sam te pozvao?“

RADOSAV: „Jesam.“

MILADIN: „Dobro. Znaš šta se planira da se radi kod nas?“

RADOSAV: „Znam.“

MILADIN: „E, vidiš, meni se čini da je ova stvar veliko priznanje, velika šansa, ali i velika obaveza za nas. Mislim da bi ostvarenjem ovog projekta ova naša komuna, moj dobri Rale, mogla da se preporodi. Pa sam se, kao što je i običaj, povodom svega toga, konsultovao sa svim značajnim subjektima u opštini i, naravno, htio sam da čujem i mišljenje opozicije. Ti znaš da ja nikad nijesam gledao ko je čiji, ko je za koga i ko kome pripada, već sam se uvijek trudio da sarađujem sa radnim i sposobnim ljudima. Tako sam i ovog puta odlučio da potražim i među opzicijom takve ljude koji mogu da učestvuju u ovom velikom poslu. I zato sam, poznajući te, pozvao baš tebe da te pitam jesi li spreman da se uključiš i podržiš ovu stvar za opšte dobro. Jer, budimo realni, ovo se ne radi ni za mene ni za tebe lično, već za sve nas zajedno i za našu djecu, za njihovu budućnost. Eto, zato ja mislim, da je tebi, to jest vašoj stranci mjesto u jednom takvom poslu.“

RADOSAV: (mrtav ozbiljan, uzvija obrvama) „Da budem iskren, ne mogu sakriti da mi je drago što si me pozvao i mislim da je ovo jedan dobar put kako bi i ubuduće trebalo da sarađujemo, upravo za to opšte dobro. Što se ovog projekta tiče, moram odmah da kažem da ni ja, ni moja stranka nikada ne bismo glasali za podizanje samo vatrogasnog doma, ali kad sam čuo da taj objekat treba da bude centar za obuku vatrogasaca, dobro sam se zamislio i zaključio da je jedna takva, da kažemo, institucija, pravi spas za ovu našu opštinu. Tako da se ja lično, a i moja stranka slažemo da tu stvar treba podržati.“

MILADIN: (zadovoljno klima glavom) „Pravo da ti kažem, nijesam ni sumnjao u tebe da ćeš umjeti da prepoznaš zajednički interes svih nas i jednu opštu korist...“

RADOSAV: (prekida ga) „Ali, ima mnogo toga što treba uraditi da bi mi ovo prihvatili, to jest da bismo glasali!“

MILADIN: (mršti se, krsti ruke) „Slušam...“

RADOSAV: (stavlja naočare, otvara fasciklu i lista papire) „Prvo, vi znate koliko teško žive građani naše opštine, a možda i ne znate... Evo, ja sam ovdje napravio jednu dosta preciznu analizu po kojoj skoro dvije trećine naše opštine nije zaposleno“ (pruža mu papir) „Evo, pogledajte.“

MILADIN: (stavlja naočare, pući usne, čita) „Hm... Hm... Vjeruj mi, druže moj, i moji su podaci skoro isti sa tvojima. Meni je ovo svaki minut pred očima. Ponekad me od toga glava boli, ne mogu da spavam kad pomislim na nezaposlenost svih, a posebno omladine.“

RADOSAV: „E, to i jeste naš prvi uslov, da u tom budućem centru zaposlite isključivo mlade i stručne ljude bez obzira na njihovu političku pripadnost!“

MILADIN: „Dragi prijatelju, računajte da vam je taj uslov već ispunjen. Ja to sad potpisujem i javno ću se na to obavezati bez ičije sugestije. Ja nijesam drugačije ni mislio raditi. Na tako značajnom i odgovornom mjestu mogu raditi samo mladi i stručni ljudi. I, vjeruj mi na riječ, računaj da ti je to završeno.“

RADOSAV: (nastavlja da lista papire) „Dobro, drago mi je da smo se složili.“ (podiže glavu i glas) „Naš drugi uslov je vezan za finansije.“

MILADIN: (širi ruke) „Vjeruj, neće biti nikakvih problema, sve što smo obećali, biće ispunjeno, čim nam prve pare legnu.“

RADOSAV: (mršti se i trese glavom) „Ne, ne. Nijeste me razumjeli. Ja sam, ovaj, ovih dana, kad sam saznao za ovaj budući posao, napravio još jednu ozbiljniju analizu.“ (izdvaja jedan papir i čita) „Evo, ovdje sam, sa svojim saradnicima, napravio finansijsku analizu, presjek stanja koliko bi otprilike trebalo novca da našoj opštini donese podizanje ove institucije. Evo, tu ima koliko ćemo zaraditi prve godine, koliko druge, koliko za pet godina i koliko za deceniju. U obzir sam uzeo sve moguće progresije kao i sve moguće gubitke. Evo pogledajte, ovdje je

dato u procentima, a ovdje u novcu.“ (pokazuje mu i dodaje mu papir)

Miladin uzima i čita napućenih usana.

RADOSAV: „A posle toga sam napravio plan kako bi trebalo taj zarađeni novac trošiti i u šta ga treba ulagat. I, evo, sve po procentima. Mislimo da trećinu, dakle 33,3 posto, treba ulagati u kadrove.

Miladin klima glavom.

RADOSAV: „A, ostalo 66,6, odnosno 66,7 posto, treba ravnomjerno rasporediti na poljoprivredu, uslužne djelatnosti, proizvodne kapacitete i kulturu. Dakle, na to četvero novac podijeliti podjednako!“ (podiže prst) „Evo, izvolite pogledajte“ (dodaje mu papir, strogo ga gleda) „Mi tražimo, da se uz vaš izvještaj i projekat usvoje i ove naše analize i planovi.“

MILADIN: (čita čas sa jedanog čas sa drugog papira) „Da, da... Paaa... Ovaj... Kako da ti kažem, druže moj, meni ova analiza djeluje veoma stručna i ozbiljna. Ali, ne znam hoće li moći baš tako lako i u cjelosti da prođe.“

RADOSAV: (odlučno) „Bez tog mi nećemo ni razgovarati, a kamo li glasati. Mi ćemo tu biti nepokolebljivi i beskompromisni.“

MILADIN: (gleda ga preko naočara) „Dobro... Što se mene tiče, ti me znaš, ja nikad u životu nijesam pristajao na ultimatumе. Ne, vala, da dođe ne znam ko, ma ministar lično, ja mu na ultimatum ne pristajem.“

RADOSAV: (ustaje) „Dobro, onda ništa...“

MILADIN: (prekida ga) „Ali, radi opšte koristi, kao i radi toga što vidim da je ovo kvalitetno i vjerodostojno urađeno, ja ću ovo prihvatiti i braniti na skupštini kao da je moje, kao da sam ga ja pisao.“

RADOSAV: (podiže prst) „I da ne zaboravim, mi tražimo da se precizno kaže i naglasi da smo mi radili te analize i predložili planove, a ne neko drugi.“

MILADIN: „Da, da. Razumije se. Ja se nikad, za sve ove godine, to se dobro zna, nijesam kitio tuđim perjem, i nema potrebe ni sad to da radim. Ja sam se sad ovoga prihvatio iskreno i odgovorno i odradiću to do kraja po dogovoru, onako kako treba. Kao i uvijek do sad.“

RADOSAV: (sjeda) „E, u tom slučaju vam hvala i računajte na moju punu saradnju.“

MILADIN: (žmirka spokojno) „Dragi moj druže, Rale, teška su ovo vremena. Moramo se mi razumijevati i stati jedan uz drugog.“

RADOSAV: „U pravu ste.“

MILADIN: „E zato ću ja na skupštini da predstavim i da branim vaš predlog, kao da je moj i pred mojom partijom, i pred mojim saradnicima, pa i pred ministrom, ako treba.“

RADOSAV: „Svaka vam čast, nemam riječi, zaista.“

MILADIN: „Nema potrebe da se zahvaljujete.“ (pokazuje papire) „Ovo? Ovo je od sad moja obaveza. Moja sveta dužnost. U ovome je naša ozbiljnost, naša sloga, naš rad. Ovo će nas izbaviti.“

RADOSAV: „Ja sam se zaista trudio da to sve bude profesionalno.“

MILADIN: (gleda u papire) „Znam! To se odmah vidi. Sve taksativno i tačno. I zašto, molim te, da ja to ne prihvatim? Ma, ja bih bio najveći prevarant kad ovo ne bih usvojio kao svoje. Ništa se ne sjekiraj, računaj da je ovo prošlo.“

RADOSAV: (zadovoljno) „Onda, da ja polako krenem. Da obavijestim moje da su pregovori uspjeli.“

MILADIN: (gleda u papire i klima glavom) „Reci im slobodno, ne da su uspjeli, već da sam ja sad potpuno sa vama i da smo od ovog momenta mi jedno i zajedno. Eto, slobodno...“

RADOSAV: (ustaje, pruža mu ruku) „Pa, onda, da vam se zahvalim i da vas pozdravim. Mora se na skupštinu.“

MILADIN: (ustaje, rukuju se) „Hvala tebi, moj dobri Rale. Znaj da su ti od danas vrata ove kancelarije uvijek otvorena.“

RADOSAV: (klanja se) „Hvala, puno hvala. Vidimo se na skupštini.“ (kreće)

MILADIN: „Da, i da ne zaboravim, posle sjednice, kad sve završimo kako treba, nadam se da ćeš imati vremena da svi zajedno popijemo piće, da nazdravimo za bolju budućnost i našu novu saradnju.“

RADOSAV: „A, hvala. Ne znam. Nijesam siguran hoću li imati vremena. Znae kako je, stranačke obaveze, poslovi...“

MILADIN: „Znam, znam, ali bilo bi mi drago, da znaš.“

RADOSAV: (službeno) „Hvala, hvala, u svakom slučaju. Potrudimo se. (odlazi)

4

MILADIN: (stojeći, ironično) „Hajde, hajde, potruđi se.“ (sjeda, opet čita sa papira, beči se i čudi) „Svašta...“ (uzima mobilni telefon, poziva) „Gdje si, moj dobri Marinko..? Jeste, jeste, sad mi je otišao... Sve u redu, završili smo, hvala ti. Dugujem ti za ovo... Ma, malo je zapinjao... Ne, nije oko para, nego oko nekih uslova, ništa strašno, politika, predlozi, analize i slično... Ma, jeste, jeste, dobar je on čovjek u suštini. Malo težak za saradnju, ali dobar... Dobro, družimo se. Još jednom hvala. Idem na skupštinu, pa se vidimo... Zdravo! (prekida vezu i opet čita sa papira, čudi se) „Svašta...“

Scena se zamračuje.

5

Ista kancelarija. Ulazi Miladin veseo. Za njim žurno ulazi Danka.

MILADIN: „Bravo, Danka, bravo! Sve je bilo sjajno.“ (sjeda) „Izvještaj je bio bolji nego ikad. Ja odlično pripremljen. Atmosfera lijepa. Pozicija razumna. Opozicija konstruktivna. Rasprava zdrava. Sve, što bi se reklo, na najvišem nivou.“

DANKA: (kezi se) „Znači, sve odlično prošlo?“

MILADIN: „Perfektno. Bez greške!“ (zastaje, zamisli se) „Znae li vi, Danka, da smo mi danas uspjeli nešto što, možda, niko nije čitavo našoj istoriji?“

DANKA: „Šta to?“

MILADIN: „Uspjeli smo ono što je bio san generacija prije nas. Uspjeli smo da se složimo. Bili smo jednoglasni. Znao sam ja! Osjetio sam još onog jutra kad me je ministar zvao da ima nade za ovu našu opštinu. Ima nade!“

DANKA: (srećno) „Znači, sad je sve gotovo?“

MILADIN: (vrti glavom i smješka se) „Eh, gotovo, gotovo... Ništa, draga moja, nije gotovo dok nije skroz gotovo. Ali, mi smo glavni dio posla završili. Ono što je do nas mi smo obavili. Ostvarili smo potrebnu podršku, čak i mimo očekivanja. Sad nam ostaje da kažemo, ovima gore i ovima iz Evrope: Mi smo tu, gospodo, dajte investiciju i radite. Moramo ih pritisluti da novac što prije krene u našem pravcu.“

DANKA: „Treba, treba. Gvožđe se kuje dok je vruće.“

MILADIN: „Tačno tako. Molim vas pozovite mi odmah ministarstvo i spojite me. Hoću da javim ministru da je sve prošlo dobro i da ga očekujemo s parama.“

DANKA: „Odmah!“ (istrčava)

6

MILADIN: (nestrpljivo) „E, pa, gospodo, ja sam se pružio koliko sam mogao i koliko je trebalo. Sad je na vas red da se pružite.“ (zvoni mu telefon, vadi slušalicu ispod stola) „Daaa... Molim, molim... Dobra ti sreća, moj dobri, Pero! Šta se radi, kućo moja..! Da te ne ometam šta..? E, odlično, odlično. Kako si mi, molim te..? Tako je, tako. To je najvažnije kad se zdravo, sve drugo će se stići... A, ne valja se, kažu, hvaliti, ali, pravo da ti kažem, mi smo ti danas

lavovski posao uradili...“ (smije se glasno) „Taman, vala, tako. Udarnički kao nekad, eno ih sad svi zajedno piju i kucaju se, malo šljivom, a mao viskijem... Jeste, jeste, družo moj... Ma, bilo sve odlično. Šalu na stranu, odradili smo to ovih dana za desetku. Ja se nijesam ni nadao da će sve tako ispasti, ali mogu da ti kažem da su svi ljudi, od mene i mojih saradnika pa do predstavnika opozicije, pokazali veliku odgovornost i uložili sve napore da se dođe do potpunog konsenzusa... Jeste, jeste, bili smo jednoglasni, bez ijednog uzdržanog glasa... Eto, tako, družo moj. Ja da te obavijestim o svemu i da te zamolim da nam to sad malo ubrzaš, jer su ljudi orni da rade, a i obećao sam im da je sve spremno čim oni donesu odluku, pa ne bi bilo lijepo da ih lažem... Znam, znam, da ne može sve odmah i da ima procedura, ali, eto, nadamo se u tebe da ćeš nam je skratiti... Znam, vjerujem ja, družo moj...“ (uožbilji se) „Da, da, reci... Mogu, mogu slobodno, slušam... Razumije se, mi smo tu da im obezbijedimo sve što treba... Aha... Mh...“ (mršti se) „Da, to je novi momenat... Koliko..? Razumijem, razumijem potpuno... Da... Jeste, biće malo nezgodno... Pa, jeste, to moramo mi da odradimo... Tačno... Slušaj, družo moj, ljudi su posvećeni i spremni su da rade sa mnom zajedno, ali, ti znaš, nijesmo mi svemoćni... Da... Da... Razumijem, razuijem... E, u tom slučaju stvar se mijenja...“ (smješka se) „To, već nije neizvodljivo... Ma, jeste. Kad bolje pogledam, radili smo mi i teže stvari. Nije to sad neko čudo... Tačno, samo treba sve lijepo isplanirati i organizovati... Do kad..?“ (uzvija obrvama) „Pa sad, ne znam, to je dosta brzo... A, znači, ti ćeš doći? E, tako već može... Važi, tako ćemo. Ja ću to sa svojim službama pripremiti, a ti ćeš, kad dođeš, posao privesti kraju... I posle toga mi dobijamo novac... Istog dana?“ (kezi se) „Bravo, družo moj. To je pravo. Evropski, da kažemo... Ne sjekiraj se ti, znam ja kako ću to. To je moja briga... Dobro, vidimo se onda brzo. Zdravo!“ (spušta slušalicu, zabacuje se u fotelju, gleda u visinu, otpuvava) „Nezgodno...“ (prene se) „Ali, možda i nije. Što se mora nije teško. Sad, kad se dovde stiglo, nema odustajanja.“ (uzima slušalicu) „Danka, dođite, molim Vas.“

7

DANKA: (ulazi sa fasciklom u rukama) „Izvolite.“

MILADIN: (zamišljen, ustaje i šeta) „Danka, sazvaćete mi za danas novi sastanak.“

DANKA: „Opet van radnog vremena?“

MILADIN: „Opet. Što se čudite?“ (vraća se na mjesto) „Mi, izgleda, ovdje mislimo da je dovoljno da se jednom skupimo i da će nam pare pasti iz aviona.“ (podrugljivo) „Nema toga, draga moja.“

DANKA: (potišteno) „Izvinite. Ja sam samo mislila...“

MILADIN: (prekida je) „Dobro, dobro, znam šta ste mislili, ali nemamo sad kad o tome. Sazovite mi sastanak za, recimo, šest sati. Imaće vremena svi da dođu.“

DANKA: „Je li isti sastav?“

MILADIN: (pući usne zamišljen) „Da... U stvari, ne. Dodaćete na onaj vaš spisak i ovog gospodina Radosava.“

DANKA: „Oprostite, kog Radosava?“

MILADIN: (beči se nezadovoljno) „Onog istog što ste ga jutros primili i kod mene najavili.“

DANKA: „A, opozicionara!“

MILADIN: (malo podiže ton) „Jeste, opozicionara.“

DANKA: „Izvinite, bila sam mu zaboravila ime.“

MILADIN: „E, Danka, Danka, ne možemo mi naprijed dok ne naučimo imena opozicionara. Evropa toliko neznanje ne trpi.“

DANKA: „Razumijem...“

MILADIN: (prevrće papire ispred sebe kao da nešto traži) „Znam, znam. I ja sam za to

kriv. Opustili smo se previše bili, zaboravili na te ljude. Zaboravili smo da uopšte postoje. A sad, vidite, trebaju nam. Bez njih ništa ne možemo.“

DANKA: (tiho) „Da, da...“

MILADIN: (i dalje prevrće po papirima) „Dobro, idite sad odmah i obavite to. Znači, tačno u šest u mojoj kancelariji.“

DANKA: „Treba li još nešto da im kažem.“

MILADIN: „Danka, da treba vi nešto da im kažete ja ne bih sazivao sastanak kod mene, nego bi im rekao da dođu kod vas.“

DANKA: (uvrijeđeno) „Mislila sam na neko obrazloženje.“

MILADIN: „Hm... Obrazloženje... Nema obrazloženja. Recite im jednostavno da dođu, da je hitno i da je prisustvo obavezno.“

DANKA: „U redu.“ (kreće)

MILADIN: (sjeti se) „Samo momenat! Nemojte zvati potpredsjednika Danila.“

DANKA: (radoznalo) „Vi ćete ga zvati?“

MILADIN: „Ne. Neće ga niko zvati. Ni vi, ni ja. Jer on ionako neće doći. Slobodni ste.“

DANKA: „U redu.“ (odlazi)

Miladin ostaje da nervozno pretura po papirima.

Scena se zamračuje.

Četvrti čin

1

Ista kancelarija. Miladin sjedi za stolom i čita nešto napućenih usana sa naočarima na polovini nosa. Pored njega sjedi Marinko skrštenih ruku, glega nekud u stranu. Zvoni telefon.

MILADIN: (diže slušalicu ispod stola) „Da, Danka..? Recite im da uđu.“

2

Ulazi Danilo, govori krupno i izgleda bahato.

DANILO: „Dobar dan!“ (rukuje se sa Miladinom i Marinkom, okreće se i sjeda za mali sto)

Za Danilom ulaze Tadija, Vladislav i Milisav. Sva trojica pod miškom nose neke papire, u galas govore: „Dobar dan.“ i sjedaju za sto sa Danilom. Razlistavaju papire, stavljaju naočare i čitaju.

MILADIN: (gleda ih preko naočara) „Dobar dan, dobar dan.“ (savija glavu i opet čita)

3

Ulazi Radosav. Zakopčan je do pod grlo. Nosi fasciklu u naručju. Za njim se provlači Danka, zatvara vrata i sjeda pored Miladina. I ona nosi fasciklu.

RADOSAV: (stoji na sred kancelarije, nema gdje da sjedne, iskašlja se) „Dobar dan.“ Svi se prave kao da ne čuju.

MILADIN: (podigne pogled) „Dobar dan, kolega Radosave. Sjedite.“ (opet spušta pogled)

RADOSAV: (snebiva se) „Mislim da nam fali jedna stolica.“

Miladin gleda po svima dok se ostali prave zauzeti.

MILADIN: „Mmmm... Da. U pravu ste. Gospodo, molim vas, omogućimo gospodinu Radosavu da sjedne, pa da nastavimo sa radom.“

MILISAV: (ustaje i okreće se Radosavu) „Evo, možemo nas dvojica popola na jednu stolicu.“

Tadija i Danilo ga gledaju prekorno.

MILADIN: „Hvala, gospodine direktore.“ (Radosavu) „Izvolite, gospodine Radosave.“

RADOSAV: „E, hvala.“ (sjeda na pola stolica sa Milisavom)

MILADIN: „Tako... Ako smo se svi smjestili i ako smo svi tu, da počnemo sa radom.“

DANILO: (ustaje) „Ja bih imao jedno pitanje predsjedniče, prije nego pređemo na posao.“

MILADIN: „Izvolite.“

DANILO: „Pa, moram da kažem da sam iznenađen time da nijesam dobio poziv za ovaj važan sastanak, a vidim da su ga svi ovdje mnogi dobili. Čak i neki...“ (gleda u Radosava) „Pa pitam zašto se to tako desilo? Da li je moguće da je neko trebalo da dobije poziv prije mene u ovoj opštini?“

MILADIN: (čudi se) „Kako, molim? Vi nijeste dobili poziv?“

DANILO: (beči se) „Ne ja, bogomi!“

MILADIN: (okreće se Danki, skrsti ruke) „Kako je moguće, gospođice Danka, da se ovo desilo?“

DANKA: (uzrujano i zbunjeno) „Ali, vi ste rekli...“

MILADIN: (prekida je i podiže ton) „Znam ja dobro šta sam vam rekao! Ovdje ne govorimo o tome šta je ko rekao i šta je ko čuo, već o tome da svak treba da savjesno i odgovorno radi svoj posao!“

DANKA: „Ali...“

MILADIN: „Nećemo se sad raspravljati! Ubuduće izvršavajte svoje obaveze i sve će biti u redu!“

Danka skače uplakana i istrčava napolje.

4

MILADIN: (smireno, Danilu) „Izvinjavamo se, gospodine potpredsjedniče, greška službenice. Neće se ponoviti.“ (sliježe ramenima) „Šta ćete, u velikom smo poslu, pa ima i propusta.“

DANILO: (sjeda, opet se beči) „Dobro, meni bilo malo čudno. Ne volim da sam nezvani gost nigdje. Pravo da vam kažem, jednom sam mislio i da ne dolazim, pa nek se ljuti ko god hoće, ali ne mogu što je ova stvar u pitanju.“

MILADIN: „Još jednom vam se izvinjavam u svoje ime i u ime mojih službi i hvala vam što ste prešli preko ove greške.“

DANILO: „Dobro, dobro, samo da se ne ponavlja.“

MILADIN: „Neće. Imate moju riječ.“ (gleda po svima, Radosavu) „Gospodine Radosave, pošto je koleginici loše, pa se neće vraćati, evo, vi možete sjesti na njeno mjesto, komotnije vam je.“

RADOSAV: (ustaje) „Pa, ako već neće dolaziti, da pređem.“ (prelazi brzo)

Daniilo i Tadija se pogleduju nezadovoljno.

MILADIN: (Radosavu) „A, mogli biste i preuzeti obavezu da vodite zapisnik, ako vam nije teško. Vama to sigurno nije strano.“

RADOSAV: „Pa, ako se niko ne buni, ja mogu...“

MILADIN: (ostalima) „Uvažene kolega, imate li primjedbi?“

DANILO: (odmahuje glavom) „A, neka vodi, kad već nema ko drugi.“

MILISAV i VLADISLAV: „Može, može.“

MILADIN: „Odlično. Gospodine Radosave, možete se prihvatiti svoje nove funkcije.“

RADOSAV: „E, hvala, hvala.“

MILADIN: „Sad mislim da su se stekli uslovi da počnemo.“ (pridiže naočare i čita nešto ispred sebe)

Tadija, Milisav, Vladislav i Radosav takođe stavljaju naočare.

MILADIN: „Dakle, uvaženi prijatelji, u skladu sa, tako da kažem, demokratskim običajima i u skladu sa zakonskom regulativom sazvaio sam ovaj sastanak sa samo jednom tačkom dnevnog reda...“ (pretura ispred Radosava po papirima koje je ostavila Danko) „Aha, evo ga...“ (izvlači papir i čita) „Znači, sa jednom tačkom dnevnog reda, a to je : Priprema opštinske infrastrukture za realizaciju plana podizanja vatrogasnog doma i regionalnog centra za obuku vatrogasaca.“ (nalazi još primjeraka i dodaje Tadiji preko stola) „Evo, gospodine predsjedniče skupštine, podijelite dnevni red.“

TADIJA: „Evo, evo.“ (uzima i dijeli za svojim stolom)

Svi uzimaju i čitaju.

MILADIN: (posle male stanke) „Pošto ste se upoznali sa dnevnim redom, dužnost mi je, gospodo, da vas podsjetim na već poznate činjenice i da vas upoznam sa nekim novim činjenicama u vezi sa ovom veoma važnom investicijom, kako za našu opštinu, tako i za cijelu našu državu, pa, ako ćemo pravo, i za region. Znači, vi znate da smo jednim velikim naporom i velikim demokratskim iskorakom uspjeli da dođemo do jedne, slobodno možemo reći, nepodijeljene podrške podizanju ove važne ustanove u našoj komuni. Ja sam to već govorio, ali sam dužan i da ponovim, to jest, da vam se još jednom svima, bez izuzetaka, zahvalim na odgovornosti i na radu koji ste uložili da bismo do takve podrške došli. Zahvalnost i priznanje za ovaj naš uspjeh mi je, vjerujte, odao i ministar u našem današnjem razgovoru. Međutim, tu se naše obaveze i naše odgovornosti ne završavaju. Naime, ja sam vam već rekao, da su ljudi iz Evrope, bolje od ikog od nas prepoznali neke naše razvojne kapacitete i potencijale i zato su nam i dodijelili sredstva za ovaj projekat. Oni su ta svoja zapažanja prenijeli resornom minisarstvu, a ministar lično meni. O čemu se radi? Radi se o tome da su evropski stručnjaci, koji su prolazili kroz ovaj naš kraj, primijetili da mi u našoj opštini imamo mnogo kuća u kojima se nikako ne živi, ili se u njima živi samo povremeno. Stručnjaci, koji su to primijetili su takođe procijenili da bi za uspješan i efikasan rad na obuci velikog broja vatrogasaca iz regiona, ali i iz čitave Evrope bilo dovoljno da se regionalnom centru za njihovu obuku ustupi pedeset takvih kuća.“ (otpuvava i guta pljuvačku)

DANILO: „Čekaj, čekaj. Stanite malo. Šta će njima te kuće?“

MILADIN: (zapinje) „E, pa tu i jeste suština. Kuće im trebaju za obuku.“

DANILO: „Da spavaju u njima?“

MILADIN: „Ne, imaće oni smještaj ovdje u varoši, nego im trebaju da se obuču.“

DANILO: „Kako da se obuču?“

MILADIN: „Pa, u skladu sa njihovim pravilima i međunarodnim standardima. Da treniraju i vježbaju različite situacije...“ (oteže i nabraja na prste) „Aaaa... Požaraaa... Spasavanjaa... Nekih specijalnih zadataka...I tome slično.“

DANILO: „Čekaj. Je li to oni hoće da pale te kuće?“

MILADIN: „Jeste... Ali će i da ih gase. Mislim, da gase požare... Ma, da treniraju, brate!“ (širi ruke)

DANILO: „Znači, pedeset kuća da pale i gase.“

MILADIN: (nervozno) „Jeste, gospodine potpredsjedniče, kad ste zapeli, tako nekako.“

DANILO: (zabacuje se u stolicu i vrti glavom) „Teško ćemo naći toliko. Da su tražili pet, šest, pa, evo do deset... Ali pedeset je puno.“

TADIJA: (mršti se) „I ja mislim da je puno.“

MILADIN: (malo se pribrao) „Čekajte, gospodo, saslušajte do kraja. Ne misle oni te kuće du uzmu džabe, ili da ih otmu. Oni misle da ih koriste uz jednu dobru novčanu nadoknadu. Znači, na primjer, ja sad njima dam moju kuću, oni je malo pale, malo gase.“ (vrti rukom) „A meni dobro plaćaju svako paljenje i gašenje.“ (euforično) „A što je najvažnije, kad oni završe

svoju obuku kuća opet ostaje meni. Pa ja lijepo mogu od onih para što od njih uzmem da je popravim i uredim, pa kad dođe nova tura vatrogasaca mogu opet da im je ustupim i da opet zarađujem. I da ne zaboravim, od svake kuće koju ustupimo i opština uzima lijepu paru. Ja mislim, gospodo, da ovo možda samo na prvi pogled izgleda neprihvatljivo, ali kad se pogleda analiza finansijske dobiti koju možemo ostvariti, mislim da je ovo jedan vrlo isplativ i poršten posao.“

DANILO: (uzvija obrvama) „Pa, evo da se složimo da je isplativo i pošteno, ali puno je pedeset kuća. Ne može se toliko postići.“

MILADIN: „Pa, razmišljao sam i ja o tome, da je možda puno. Ali, ja bih rekao da bi mi za početak mogli da nađemo nekih četrdesetak, a da, onako, u hodu skupimo još desetak. Ja, ipak, mislim da mi, uz jedan predani rad možemo primaći toj cifri.“ (češka se iza uva i opet nešto čita) „E, da... I da ne zaboravim, kuće moraju biti useljive, to jest ne smiju biti urušene i nebezbjedne, već prosto normalne kuće, znate, radi bezbjednosti vatrogasaca, a i radi toga da bi imali što vjerodostojniju sliku požara. A prednost je još i ako su namještene. Te će se plaćati više zbog namještaja.“

Svi se snebivaju, sliježu ramenima, uzvijaju obrvama i ćute.

MILADIN: „Dakle, gospodo, imate li neki predlog?“ (gleda po svima)

Svi ćute i dalje.

MILADIN: (otpuvava) „Dobro. Moram priznati da sam očekivao više konstruktivnosti, ali, očigledno da mi ni kao pojedinci, a ni ovako kolektivno nijesmo dorasli ovom izazovu.“ (širi nemoćno ruke) „Pa ću morati, najvjerovatnije, da javim u ministarstvo da se od svega odustaje i da mi nijesmo spremni da odgovorimo ovom izazovu.“

MILISAV: (podiže ruku) „Ja bih pitao...“

MILADIN: „Izvolite direktore.“

MILISAV: (ustaje) „Pade mi nešto na pamet. Možda bismo i mogli doći do tog broja pedeset kad bi mogli umjesto kuća da damo i po neku štalu. Evo, ja bih mogao da dam moju štalu na selu...“

MILADIN: (nervozno ga prekida) „Gospodine direktore centra za kulturu, ja mislim da sam ja bio dovoljno jasan kad sam vam rekao da Evropljane interesuju samo naše kuće. Štale mi niko nije pominjao, te ih, prema tome, ni ja nijesam pominjao. Tako da je vaše pitanje potpuno bespotrebno.“

MILISAV: (brani se) „Ma, znam, nego sam mislio, ako je štala dobra i ako liči na kuću... Mogla bi, mislim... Pa i u Evropi imaju štale...“

MILADIN: „Imaju ih, ali neće na njima da treniraju, i pustite sad to, molim vas.“ (mršti se)

MILISAV: „Dobro, dobro.“ (sjeda)

MILADIN: „Gubimo dragocjeno vrijeme, gospodo. Nama ministar treba da dođe za tri dana, a mi pred njega treba da donesemo spisak kuća, odnosno domaćina, koji su spremni da regionalnom centru ustupe svoje kuće. Pred nama stoji jasno pitanje, možemo li to ili ne možemo?“

DANILO: „Tri dana?! Pa, šta oni misle? Za to vrijeme ne možemo ni upoznati ljude sa tim, a ne da ih još i nagovorimo da nam daju kuće.“

TADIJA: (podiže ruku) „Stvarno, gospodine pedsjedniče, evo da nađemo pedeset kuća, ali da ih skupimo za tri dana, pa to je nemoguće.“

MILADIN: (sliježe ramenima) „Ja vam samo prenosim kako je meni rečeno. I meni se činilo da je to kratak period, ali mi je ministar rekao da su pare za ovaj projekat već spremne i da, ako ljudi mogu da čekaju, pare ne mogu. One moraju biti upotrijebljene sad za nešto. Ako

mi nećemo, ima ko hoće.“

DANILO: „Pa, mogu li nam bar malo pomjeriti taj rok?“

MILADIN: „Ja sam, vjerujte, uradio sve što je bilo do mene. Molio sam, zahtijevao, ali ministar jednostavno kaže, da pare ne mogu da stoje. Ili ćemo ih uzeti sad, ili ćemo čekati novu priliku, a to je o kukovu ljetu. Uz to, ako ne sastavimo taj spisak ljudi, odnosno njihovih kuća, onda ni ministar ne mora da dolazi, a ne moram da vas podsjećam, gospodo, koliko nama znači posjeta bilo kog državnog funkcionera. Tako da nam se može desiti da ovom prilikom gubimo dvostruko.“

Svi uzvijaju obrvama i vrte glavom: „Jeste, bogomi.“

MILADIN: „Gospodo, molim vas, da me ne shvatite pogrešno. Naš najveći problem u ovom momentu je taj što mi, kao funkcioneri, nemamo kuće nego stanove. Kad bih ja, kojim slučajem, imao kuću, ja bih je bez problema ustupio. Lijepo, familiju na ulicu i izvolite, gospodo vatrogasci. Za mojim primjerom bi, onda, i ostali funkcioneri, a za njima i građani. Ne bi nama, vjerujte, onda bio problem i da skupimo stotinu, a ne pedeset kuća. Ali, kao što znate, ja kuće nemam, a milije bi mi sad bilo da je imam nego da mi daju svu državu. Eto...“

VLADISLAV: (diže ruku) „Pa, evo, ovaj...“ (pokazuje na Tadiju) „Gospodin Tadija!“ (pokaje se, jedva se čuje) „Ima kuću...“

MILADIN: (pretvara se) „Ma, neee... Nijesam ja ovim mislio nikoga da prozivam ili da tjeram na nešto. Nego sam samo iznio jedan problem koji je evidentan.“

TADIJA: (zbunjeno širi ruke) „Jeste, ja imam kuću, ali samo pola kuće. Druga polovina je bratova. Ne mogu ja njega natjerati da je napusti.“

MILADIN: „Ne, ne! To nikako. Niko nikog ne treba i ne smije da prisiljava. Ja samo kažem da bi se, eto, možda, moglo porazgovarati s ljudima. Pa, eto, i sa bratom gospodina predsjednika skupštine. Treba ljudima jednostavno predstaviti situaciju i pustiti ih da sami odluče.“

TADIJA: (unezvijereno) „E, to bi moglo.“

Opet svi ćute.

DANILO: (posle stanke) „Ljudi, da se ne lažemo, nama ovo teško ide. Teško ćemo mi ovo uraditi.“

TADIJA: (vrti glavom i uzdiše) „Teško...“

MILADIN: (uzrujan) „Pa, gospodine potpredsjedniče, teško jeste, ali možda nije neostvarivo.“

Radosav se javlja za riječ.

MILADIN: „Evo, da čujemo i gospodina Radosava.“

RADOSAV: (ustaje zakopčan do pod grlo, ozbiljan, stavlja naočare) „Gospodo, moram prvo da kažem da se zahvaljujem gospodinu predsjedniku koji me je pozvao na ovaj važan sastanak i koji je prepoznao značaj i snagu opozicije u ovom teškom trenutku po našu opštinu. Ja se, uglavnom, slažem sa svim što se dosad na ovom sastanku čulo. Smatram da je velika, ako ne i najveća, nesreća naše opštine ta što naši funkcioneri u ovom momentu nemaju kuće. Svi bismo, znamo mi to, ustupili svoje kuće za ovaj važan projekat. Ali, ovaj, nemamo ih. Ipak, ja, u skladu sa principima moje partije, u skladu sa nepokolebljivim duhom naših predaka, smatram da ne treba da odustanemo. Treba da se borimo, da radimo i izborimo se za ovaj projekat.“

DANILO: (podrugljivo) „Kako, obraza ti?“

Tadija se smije.

MILADIN: (umiruje ih) „Molim vas, molim vas, potpredsjedniče, da se čujemo.“

RADOSAV: (iskašlja se) „Koliko god da je zadatak koji je pred nama težak, ja mislim da među nama nema mjesta panici i defetizmu. Ja, ili bolje reći moja partija, s tim u vezi, imam

neke konkretne predloge i rešenja, koja će, nadam se, pomoći svima nama da prevaziđemo ovu situaciju.“

TADIJA: „Što se mene tiče, ja sam odmah protiv.“

MILADIN: (podigne ton) „Gospodine predsjedniče skupštine, ja vas molim da se čujemo i da budemo parlamentarni. Molim vas...“

RADOSAV: (uzima papir i podsjeća se) „Dakle, ja predlažem da se odmah, već na ovom sastanku formira komisija koja će voditi računa o pripremi infrastrukture naše opštine za posao koji nam predstoji i još predlažem da tu komisiju činimo svi mi ovdje prisutni, kao i to da komisija bude u stalnom zasijedanju sve do realizacije zacrtanog plana. Eto, to je moj predlog za početak.“ (sjeda)

MILADIN: (napućenih usana klima glavom) „Ja se u potpunosti slažem, gospodo, sa ovim predlogom i volio bih da se svi izjasnimo o njemu.“

VLADISLAV i MILISAV: „Slažemo, slažemo...“

DANILO: „Slažem se, vala, i ja, ali opet ne znam kako će nam ta komisija pomoći da obezbijedimo pedeset kuća.“

RADOSAV: (ustaje) „Ako se prihvata ovaj moj predlog, ja bih u tom slučaju iznio još nešto.“

MILADIN: „Prihvata, i to jednoglasno.“ (prekorno gleda Tadiju koji negoduje)

RADOSAV: „Dobro.“ (opet uzima papir da se podsjeti) „Moram da napomenem još i ovo, da smo mi u našoj partiji još od ranije imali informacije da se u našoj opštini spremaju velike investicije i projekti i mi smo se odavno aktivno uključili u sve aktivnosti vezane za realizaciju istih. A, otkad smo i zvanično saznali za podizanje ovog regionalnog centra za obuku vatrogasaca, mi smo sve svoje snage upotrebili u cilju ostvarenja ove značajne stvari. Jer mi, koliko god da smo protivnici, nikada ništa nismo gledali usko i uvijek smo se borili prvo za opšti interes, a onda za svoj. S tim u vezi, mi smo ozbiljno pristupili pravljenju jedne analize stanja stambenih objekata u našoj opštini.“ (širi neke papire i pokazuje)

Danilo se hvata za glavu.

RADOSAV: „Dakle, mi na ovom papiru imamo do perfekcije tačne podatke o tome ko, gdje, kako i koliko živi i na osnovu tih podataka mi možemo da planiramo koje kuće bi mogle da budu upotrebljene za obuku vatrogasaca. Evo, gospodine predsjedniče, pogledajte.“ (daje Miladinu papir, pokazuje mu) „Evo, ovdje imate kuće u kojima niko ne živi, u drugoj koloni imate one u kojima se povremeno živi, a u trećoj imate one u kojima živi samo po jedno, i tako dalje... Sve je tu.“

MILADIN: (čita napućenih usana sa naočarima na pola nosa) „Da, da... Odlično urađeno. Svaka čast.“

RADOSAV: „I, neka mi ne bude zamjereno, ali bih morao i da se ne složim sa vama, gospodine predsjedniče.“

MILADIN: (gleda ga mrko) „Šta?“

RADOSAV: „U stvari, ne sa vama, već sa ovim evropskim stručnjacima koji su zaključili da su kuće naš najveći potencijal i resurs za razvoj. Na osnovu svih ovih analiza, mi smo zaključili da su to ljudi. Naše najveće bogatstvo i razvojna snaga su ljudi.“

DANILO: „Pa, ne traže oni da pale ljude, nego kuće.“

MILADIN: „Ja bih vas, ipak, gospodo, zamolio da ne govorimo o paljenju, već o obuci vatrogasaca. I ja mislim kao i gospodin Radosav. Dajte da malo više vjerujemo u naše ljude. Ipak su to ljudi koji su upravo nas izabrali. Ljudi koji su sa nama iznijeli sve terete ovoga vremena, pa će sa nama iznijeti i ovo.“

RADOSAV: „Tako je, predsjedniče. Oni traže da se obučavaju u našim kućama, a ko će

im to dozvoliti, ko će im te kuće ustupiti? Ljudi, naši ljudi. Naravno, oni koji razumiju, koji su obrazovani dovoljno, koji malo bolje i dublje vide u budućnost. Ja mislim da su takvi ljudi naše najveće bogatstvo. A mi imamo mnogo takvih ljudi, i rekao bih da smo zaboravili na njih.“

TADIJA: (ljutito) „E, još samo da nam vi gospodine iz opozicije, nađete bar jednog od takvih ljudi, pa da vam svi zahvalimo.“

RADOSAV: „Naravno, naravno. Vi znate da ni ja niti mi iz opozicije nikad nijesmo pričali napamet i neodgovorno. Naravno da ćemo ih naći i vama ih pokazati. Jer naši ljudi po terenu na ovome već rade.“ (pokazuje papir ponosito) „Dakle, zahvaljujući ovim našim analizama ja vam sad sa sigurnošću mogu reći da ćemo obezbijediti deset ljudi, uzornih domaćina, koji će ustupiti svoje kuće za obuku vatrogasaca.“

DANILO: (iznenađeno) „Koliko?“

RADOSAV: „Deset.“

MILADIN: (ustaje) „Dozvolite mi, dragi prijatelju, da vam čestitam.“ (rukuju se i ljube tri puta) „Svaka vam čast.“ (okreće se ostalima) „Gospodo, ja mislim da je ovo primjer pravog rada i zalaganja i da je gospodin Radosav zaslužio da mu svi čestitamo.“ (Radosavu) „Gospodine Radosave, vi ste upravo počeli da ispisujete stranice naše nove istorije i naših novih odnosa. Želim da upravo vi to što ste nam obećali unesete i u zapisnik, da o svemu ostane i pisano svjedočanstvo.“ (sjeda)

RADOSAV: „Podrazumijeva se. Biće mi zadovoljstvo.“ (sjeda i piše)

TADIJA: (skače ljutito) „E, u tom slučaju, mi ćemo obezbijediti dvadeset!“

DANILO: „Da ne bude mnogo?“

TADIJA: (i dalje ljut) „Neće! Ako oni mogu toliko, mi, vala, možemo bar duplo.“ (širi ruke) „Naći ćemo ih, pa makar morali silom da ih izgonimo iz kuća, makar ja i moju zapalio!“

MILADIN: „Molim vas, gospodine predsjedniče skupštine, ne vidim zašto se uzrujavate. Nijesmo mi ovdje nikakve palikuće, već odgovorni ljudi koji rade jedan krajnje koristan posao. Na kraju krajeva, ja sam ovako nešto od vas kao predstavnika najjače stranke i kao odgovornog čovjeka i očekivao. Ovo što ste obećali nije za nervozu i ljutnju, već za poštovanje i za radost. Sjedite, smirite se.“ (pokazuje mu rukom da sjedne)

TADIJA: (još uzrujan) „Dobro, dobro. Smiriću se, ali samo se zna i da se upiše ko je koliko dao i ko se koliko potrudio oko ovoga. I to da se upiše na prvom mjestu.“ (pokazuje na zapisnik i sjeda)

MILADIN: „Naravno, da će biti upisano.“ (Radosavu) „Gospodine Radosave, i ja mislim da bi bio i red da se jedna ovako bitna tačka u zapisniku mora upisati pod brojem jedan, dakle ispred one pređašnje.“

RADOSAV: „Naravno, naravno. Mi oko toga nikad nijesmo pravili problem. Upisaću to pod brojem jedan.“ (piše)

MILADIN: (nadgleda ga) „E taaaako... Znači dva-de-set kuća. Odlično.“ (iskašlja se) „Pa, ja bih rekao, gospodo, da smo mi već odradili jedan lavovski posao i da nam je ostalo još samo malo do konačnog cilja.“

RADOSAV: „Jeste, jeste. Evo skupili smo već trideset.“

MILADIN: (zadovoljno) „Daaa... Trideset.“ (gleda u papire) „Znači, dvadeset od vlasti i deset od opozicije... Ja vjerujem, dragi prijatelji, da uz još malo truda i razmišljanja možemo naći još desetak kuća i sa tim spiskom ponosito izaći pred ministra.“

MILISAV: „Samo da nam je nekako izgurati na to četrdeset.“

VLADISLAV: „Jeste, vala, nije to još puno.“

TADIJA: „Nije puno, ali kako..?“ (sliježe ramenima)

DANILO: (skršta ruke i beči se) „Ja nešto razmišljam, ne znam hoćete li se složiti sa

mnom, ali, ako ćemo pravo ovdje je jasno da su vlast, a, evo, i opzicija dali poprilično. Već su učinili puno. Tri četvrtine, ako se ne varam, su obezbijedili. Mislim da je red da uz njih još neko nešto učini i da.“

MILADIN: (ozbiljan, klima glavom) „Slažemo se u potpunosti, gospodine potpredsjedniče.“

DANILO: „E, pa ako se slažete, moj predlog je da ovih deset kuća koje su nam sad hitno potrebne obezbijede sami građani. Mislim da za budućnost sopstvene djece bi mogli da nađu toliko. Ovo sve se i radi zbog njih. Od ovog regionalnog centra će ionako oni imati najveću korist, pa je red da sad malo potegnemo za to.“

MILADIN: „Nema sumnje, gospodine potpredsjedniče, da ste potpuno u pravu. I ja mislim da su politički subjekti dali što je do njih, časno i pošteno, pa i preko svojih mogućnosti, tako da bi bio red da građani sami daju doprinos za ovaj broj koji nam nedostaje.“

TADIJA: „Što se toga tiče, ja mislim da bi građani trebalo da daju i više od pola kuća, a ne da ih mi nalazimo. Ali, svi mi znamo kakvi su građani. Nezahvalni, ograničeni, zavidljivi, nesložni... Kako da im se objasni da su oni dužni da daju?“

DANILO: (malo nabusito) „Lijepo bogomi, fino krenuti od kuće do kuće. Dobar dan, dobar dan. Dragi građanine, takva i takva stvar, mi smo učinili za dvadeset kuća.“ (pokazuje na Tadiju) „Mi smo učinili za deset kuća.“ (pokazuje na Radosava) „Treba nam još deset, naći ih moramo ako hoćemo išta da radimo, pa vi lijepo, drugovi građani, između sebe nađite još deset. Znamo fino da možete jer kuća imate na pretek što vam zvrje prazne, a ako nećete onda nam se nemojte više obraćati ni za kakve poslove, pomoći i, ne znam ni ja kakve, usluge. I kvit. Pa ko hoće odmah vidjeti s ministrom da mu se nešto malo učini oko kakvog zaposlenja, a ko neće mršnuti ga i ni dobar dan mu na ulici ne nazvati dok se ne pokaje.“

TADIJA: „Bogomi je ta svaka sveta. Taman tako. Ja sam za ovo i srcem i dušom.“

MILISAV: „Nema sumnje, potpredsjednik je u pravu, ipak mora da se zna neki red. Ne možemo mi da damo sve, a građani ništa.“

VLADISLAV: „Jeste, jeste.“

MILADIN: „Šta vi mislite, kolega Radosave?“

RADOSAV: „Pa, za put u Evropu i za napredak moramo svi po nešto da damo. Normalno koliko ko može. Tako da i građani u sve ovo moraju da se uključe, inače će sve propasti.“

MILADIN: (iskašljava se, otpuvava i uzvija obrvama) „Rekao bih da smo, na moje veliko zadovoljstvo, došli do još jednog zajedničkog stava i do, tako da kažem, konsenzusa oko toga kako ćemo naći neophodan broj kuća za ovaj naš posao. Ja bih jedino sugerisao da ne budemo baš tako oštri prema građanima, već malo razumniji. Moramo uzeti u obzir da su ljudi, ipak, nekako emotivno vezani za svoje kuće i da im se zbog toga ova ideja može učiniti neprihvatljivom. Zato, ja mislim da bi trebalo prvo im predstaviti i ponuditi sve pogodnosti koje ih čekaju ako nam ustupe svoju kuću, a ako ne prihvate, onda im reći otprilike onako kako je to predložio gospodin potpredsjednik.“

DANILO: „Ma, znam ja njih. Ne treba s njima mnogo razglabati i ubjeđivati, već svakome reći u brk kakva je situacija i šta mu se može desiti ako od ovog posla ne bude ništa. Kad mu malo priprijeti, svaki od njih se zamisli. Pa kad ga još koji put zovneš telefonom, ima sam da dođe i da kaže – „Evo vam kuća.“

MILADIN: (pući usne) „Daaa... Vi imate pravo. U suštini, ja bih rekao, da između nas ni ovdje nema neslaganja. Ovo je jednostavno stvar strategije. Vi ste za malo čvršći pristup, ja za malo blaži, ali, to se svodi na isto.“ (širi ruke i gleda po svima) „Svako od nas će imati potpunu slobodu u izboru načina na koji će objasniti građaninu našu trenutnu situaciju i naše zajedničke potrebe.“

DANILO: (ozbiljan i namrgođen) „Pa dobro, kako ko voli i može. Bitno je da se postigne cilj.“

MILADIN: „Onda, gospodo, da zaključimo i da ne gubimo vrijeme, jer već noćas treba da radimo.“ (Radosavu) „Unesite, molim vas, u zapisnik, pod stavkom tri da je jednoglasno odlučeno da deset kuća treba da pronađu i ustupe građani samoinicijativno.“

RADOSAV: (piše brzo) „Sa-mo-i-ni-ci-ja-ti-vno.“

MILADIN: „Da... Vi ćete već sutra dostaviti svojih deset kuća, hoću reći, domaćina..?“

RADOSAV: „Da, da. Možda već ujutru.“

MILADIN: „Odlično.“ (Tadiji) „Ja se nadam, predsjedniče skupštine, da ćete i vi u toku sjutrašnjeg dana jedan dio svojih obaveza završiti.“

TADIJA: (podigne desni dlan i zabaca glavu) „Ništa se vi ne sjekirajte.“

MILADIN: (gleda po svima) „A od nas ostalih, drage kolege, se očekuje da od ovog časa krenemo sa upoznavanjem i animiranjem građana da se samoinicijativno uključe i pomognu ovaj veliki projekat. Želim da radimo ko jedan i da sutra imam izvještaj od svakog, s kim je ko razovarao, ko je prihvatio, ko se još lomi, koga treba još ubjeđivati... Sve. Jesmo li se razumjeli?“

Svi: „Jesmo.“

MILADIN: „Onda, na posao.“ (ustaje)

Svi ustaju i kreću žurno.

Scena se zamračuje.

Peti čin

1

Ista kancelarija, sledećeg jutra. Ulazi Miladin, za njim Danka.

MILADIN: (sjeda) „Sjedite, Danka, molim vas.“

DANKA: (drži fasciklu na grudima, ljuta je) „Neka, neka. Stajaću ja.“

MILADIN: (pokazuje jor rukom na stolicu) „Sjedite, kad vas molim. Potrebni ste mi.“

Danka uzdiše i sjeda.

MILADIN: „Tako. Dobra moja Danka. Ja vam dugujem izvinjenje.“

DANKA: (odmahuje glavom) „Ne, ne. Nema potrebe.“

MILADIN: „Danka, morao sam. Razumite da sam morao tako da uradim.“

DANKA: (uvrijeđeno) „Shvatam, shvatam.“

MILADIN: „Ama, ne shvatate. Vidim da ne shvatate. To je bilo za opšte dobro. Morao sam potpredsjednika da navučem da mi vjeruje i da se zainteresuje.“

DANKA: (nemirno i ljutito) „Pa, preko mene.“

MILADIN: „Da, preko vas. Ali, preko koga bih drugog. takve stvari se jedino mogu raditi preko onih koji nešto vrijede. A mi, Danka, danas oskudijevamo sa takvim ljudima. Kako sam mogao drugačije? Preko koga? Ne mislite valjda da sam tako bitnu stvar mogao da uradim preko sekretara ili direktora centra za kulturu. Pa, dajte da se ne lažemo, oni nemaju ni deveti dio ni hrabrosti ni odgovornosti da podnesu žrtvu kakvu ste vi juče podnijeli. Zato ste vi moj najbolji saradnik. Da nema vas ja ne bih imao s kim da sarađujem.“

DANKA: (samo što se ne zaplače) „Ali, ali... Predsjedniče, zašto?“

MILADIN: (prekida je) „Zbog svih nas. zbog vas, zbog mene, zbog opštine... Vi i ne sanjate koliko potpredsjednik Danilo ima dobre veze u vladi. Pa pola ministara su mu u kuću dolazili. Nijesam smio da dozvolim da mu se zamjerimo. Propalo bi nam sve. I ovaj posao bi bio otkazan.“

DANKA: „Pa zašto ga onda nijeste pozvali na sastanak?“

MILADIN: „Pa, vidjeli ste i sami, kad smo ga zvali, nije došao, a kad ga ne zovemo on dođe.“

DANKA: „Ali, ali, kako..?“

MILADIN: „Eh, kako. Kad bih ja to znao. Prosto tako. Takav je čovjek. Neće da dođe niti da uradi kad mu se nešto kaže, ali zato hoće kad mu se ne kaže. Ima puno takvih ljudi u vlasti. Nijesam ni ja to nekad znao, kad sam bio mlad kao vi. Ali sad znam. Vjerujte, Danka, mnogo je iskustva iza mene, zato sam našao način da pridobijemo potpredsjednika Danila.“

DANKA: (sliježe ramenima) „Eh...“

MILADIN: „Dakle, oprostili ste mi?“

DANKA: (klima glavom) „Jesam, jesam.“

MILADIN: (vrti glavom) „Danka, vi ste sjajni.“

DANKA: „Hvala, predsjedniče.“

MILADIN: (zamišljeno je gleda) „Ne, ne, stvarno. Malo je reći da ste sjajni. Ja sam vaš dužnik.“

DANKA: (smijulji se) „Ne pretjerujte.“

MILADIN: „Bog me ubio ako pretjerujem. Ja vam se moram odužiti. I ja ću to umjeti. Vjerujte mi na riječ, čim se završi ovaj posao oko regionalnog centra ja vas vodim na jedno putovanje.“

DANKA: (ganuta) „Ma, neee... Ne treba.“

MILADIN: „Treba, treba. Na putovanje ćete vi meni. Da se odmorite i razonodite. Slobodno počnite da se pakujete.“

DANKA: „Pa, hvala.“ (lomi prste)

MILADIN: (naginje se preko stola) „Nema na čemu.“ (zamišljeno je gleda sa blagim osmijehom, a onda se odjednom uozbilji) „I, šta imamo novo jutros?“

DANKA: (prene se, ustaje) „Izvinite. Jutros je dolazio ovaj gospodin iz opozicije. Bio je pred kancelarijom prije mene i donio vam ovaj spisak.“ (daje mu papir iz fascikle)

MILADIN: (prihvata ga žurno, stavlja naočare čita i pući usne zadovoljno) „Sjajno. Sjajno. Znae li vi, Danka, šta je ovo?“ (pokazuje papir)

DANKA: (nesigurno) „Spisak.“

MILADIN: „Da, draga moja, spisak. Jedan od najvrednijih spiskova koje sam ja u životu držao u ruci.“ (strasno) „Na ovakvim spiskovima su imena koja znače milione.“

DANKA: (guta pljuvačku) „Stvarno?“

MILADIN: „Da, da. Milioni, Danka, dolaze preko ovakvih spiskova. A pogledajte vi, molim vas, ko nama donosi te spiskove, odnosno milione.“

DANKA: „O...o...opozicija.“

MILADIN: „Tačno, tako, opozicija. A šta smo mi za njima sve pričali, šta smo im sve radili, koliko smo ih samo maltretirali. A oni? Oni nama milione.“ (pokazuje papir)

DANKA: „Jeste.“

MILADIN: „Jeste, jeste. Na ovom spisku je deset imena uzornih domaćina, velikih radnika, potomaka velikih ljudi, očeva porodica, ali, prije svega, odgovornih i odanih građana. Zahvaljujući tim ljudima mi ćemo napraviti nešto što dosad nikome nije pošlo za rukom i ući ćemo u istoriju, Danka.“

DANKA: (jedva čujno) „Tako je.“

MILADIN: „Da, da. A kako smo mi došli do ovoga?“ (pokazuje spisak) „Velikim i krvničkim radom. Promišljanjem, zalaganjem, vjerom u sebe i u druge. Eto tako, draga moja. Drugi bi ovaj spisak i ova imena otpisa, zgužvali, bacili, a ja ne. Ja sam za njih uvijek bio otvoren

i spreman i ja ću ovaj spisak da u zlato uokvirim i da ga držim kući, na zidu, da ga gledam svaku noć i svako jutro. Jer ovaj spisak je garancija da mi ne možemo propasti i da će sve krenuti na bolje.“

DANKA: (opet tiho i sa osmjehom) „Hoće...”

MILADIN: (ustaje, šeta polako po kancelariji, sladostrasno gleda čas u spisak, čas nekud u daljinu) „Je li se još ko javljao? Da nije ministar tvao?”

DANKA: (gleda za njim sa divljenjem) „Nije.”

MILADIN: „Nije, nije. Ne zove. Znae, Danka, skoro svi su smatrali da od ovoga neće biti ništa.”

DANKA: „Od čega?”

MILADIN: „Od ovog našeg regionalnog centra. Niko u njega nije vjerovao, osim mene.“ (okreće se put nje)

DANKA: (pravda se) „Ja nijesam sumnjala.”

MILADIN: „Ne kažem ja za vas. Ali kažem za ostale. Svi su sumnjali. A posebno oni koji rade sa mnom i sa vama u ovoj zgradi. Svi su mislili da će da propadne. Da se ne može. I da će, naravno, taj neuspjeh da se svali na mene. Da će to biti moja nemoć, a ne njihova. Čak je i ministar tako mislio, i možda još uvijek misli.”

DANKA: „Ma, nije ministar...”

MILADIN: „Jeste, jeste, ne bojte se, i ministar je tako mislio. Mislio je da dođe, da me zatekne nespremna i ponižena, pa da me dobro izriba.” (smješka se) „Bojali su se oni ovog projekta ko đavo od krsta.” (opet gleda u daljinu) „A ja, vidite, ja sam vjerovao. Od prvog dana. Od prvog momenta kad sam čuo, ja sam znao da će ovo da uspije i sve sam karte bacio na sto da to uspije. Rizikovao sam i, vidite, isplatilo se. Pomoć i rešenje je došlo otkud se niko nije nadao.”

DANKA: „Svaka vam čast.”

MILADIN: „Jeste, draga moja, svaka meni čast. Samo što ću tu čast morati da podijelim i sa ostalim nevjernim Tomama koje me okružuju i ne vjeruju ni u šta osim u ono malo plate što primaju. Ali, šta ćete.” (uzdiše) „Takva je sudbina čovjeka koji je pravi funkcioner, on mora da bude lokomotiva koja vuče teške i nesposobne vagone, da se tako metaforički izrazim.” (zamisli se, pa se prene) „A gospodin predsjednik skupštine, je li on zvao?”

DANKA: „Nije, rekli su mi da je otišao na teren.”

MILADIN: (energično se vraća na mjesto) „Na teren, nego šta. Pravo u novu pobjedu.” (sređuje papire na svom stolu) „Molim vas, obavještavajte me odmah o svemu što se danas bude dešavalo. Ja ću morati da se spremim za sastanak sa ministrom. to nam dođe preksjutra, je li tako?”

DANKA: „Jeste, zapisala sam.”

MILADIN: „Bravo, Danka. Zapišite, i ovo, molim vas. Da na svečani ručak sa ministrom pozovemo sve domaćine koji budu dali kuće za obuku vatrogasaca. Jeste zapamtili?”

DANKA: „Jesam.”

MILADIN: „E, tako. I podsjetite me na to i sjutra i preksjutra. Znae, ti ljudi se moraju uvažiti.”

DANKA: „Hoću, svakako.”

MILADIN: „Slobodni ste sad.”

DANKA: (službeno) „Razumijem.” (izlazi)

2

MILADIN: (zavaljuje se i vadi mobilni telefon, poziva) „Gdje si, moj Marinko..? Je li? E, bravo, svaka čast. Kako ide, molim te?” (klima glavom i pući usne) „Mh, mh... Odlično...”

Nego šta... Dobro, dobro, vidi ti to sa potpredsjednikom Danilom, tu ne bi trebalo da imamo problema, bar ih dosad nijesmo imali... Mh, mh... Pa, dobro je to, odlično... Pa jeste, tek je jutro, a već tako ide... Ma znao sam ja to, nego znaš kakvi su oni, pesimisti i skeptici, a ti znaš da sam ja uvijek mislio pozitivno... Tako je, druže moj... A, vidi, jesi li se čuo sa Tadijom... Da... Da... Pa dobro, neka potegne i on malo. Evo, ovi iz opozicije, bogomi, sve prema dogovoru ispunili... Jeste. I to na kraju stavili tri tačke, što će reći da spisak nije konačan... Ma, mogli bismo i svih pedeset, ali ne moramo forsirati, treba tih deset mjesta ostaviti za neke ljude što im bude nužda... Da, da, dovoljno je da mi zasad prijavimo četrdeset, a kad dođe vrijeme mi ćemo to bez problema dopuniti... Tako je, druže moj... Dobro, hvala ti, pa se vidimo... Zdravo.“ (ostavlja mobilni telefon i trlja ruke zadovoljno) „Ide, ide. Odlično.“ (ustaje i vadi iz ormara viski i čašu, sjeda, sipa i pije) „He, he. Oni meni da kažu da ne može. Sve može, bato moj, kad se zapne i radi. Ima da ih skupimo preko pedeset, pa da me posle vuku za rukav i mole da im zapale kuću. He, he...“ (gleda spisak) „Ali ove moram sve ispoštovati, odavde neću nijednog da odbijem. Svima ću da učinim, pa nek posle kažu kako im mi ne valjamo i kako im fali demokratije i prava...“ (pažljivo čita spisak, pući usne, mrgodi se, beči i pije)

Scena se zamračuje.

3

Kancelarija ista. Miladin sjedi pripit i nalakćen. Čita nešto sa papira ispred sebe. Zviždi neku narodnu pjesmu i pravi grimanse. Boca viskija je prazna. On je povremeno gleda tužno. Čuje se kucanje.

MILADIN: „Daaaa! Naprijed.“

4

Ulazi Danka sa fasciklom u rukama.

DANKA: (sa vrata) „Oprostite, ako vas ometam...“

MILADIN: (pijano oteže) „Ne, neee. Izvolite moja draga Danka. Sjedite.“ (mrgodi se i pokušava da se uozbilji)

DANKA: (stoji) „Mislim da neću imati vremena. Bolje da stojim.“

MILADIN: (čudi se) „Je li? A zašto?“

DANKA: „Pa rekli ste da vas obavještavam o svemu što se desi. Upravo su tu bila tri građanina. Evo njihovih imena.“ (daje mu papir)

MILADIN: (pogleda oduševljeno) „Zbog kuća?“

DANKA: (sa osmjehom) „Jeste. Hoće da daju kuće.“

MILADIN: (veselo) „Sva trojica?“

DANKA: „Sva trojica. A rekli su da će sad za njima doći još trojica.“

MILADIN: „Danka, ovo je divno! Ovo je da se zapjeva od radosti.“ (ustaje i šeta) „Ma kakvi, ovo je da se zaplače od sreće.“ (maše sa papirom, smije se i kao da će zaplakati) „Hvala vam, Danka. Hvala, istinski hvala. Hvala vama, hvala ovim ljudima koji su razumjeli stvari. Hvala našem dobrom narodu i našem dobrom čovjeku. Mnogo smo ga mi, Danka, bili potcijenili. Mnogo smo bili nepravedni prema njemu.“

DANKA: „Prema kome?“

MILADIN: „Prema našem dobrom i plemenitom čovjeku.“ (opet pokazuje papir) „Prema ovom ovdje, čije ime stoji i predstavlja zalogu budućnosti. Ovo ime, naizgled nebitno i nepoznato, u stvari je najbitnije. Ovo ime je herojsko i junačko ime. Hvala ovom imenu, Danka!“

DANKA: (zbunjeno) „Hvala.“

MILADIN: (skoro plačnim glasom) „Hvala Bogu, Danka, što nam je dao ovakav narod! Sve je moglo da nas izda, i jedni druge smo mogli izdati i prevariti, ali samo nas narod nikad izdao nije. Naš veliki i dobri narod... Ja mu se klanjam. (klanja se okreut publici)

DANKA: (pomalo uplašeno) „Jeste. Predsjedniče, da ja idem? Sad će i ova trojica.“

MILADIN: (pribere se) „O, naravno. Idite. Dočekajte te ljude.“

Danka izlazi.

5

MILADIN: (za njom) „Pozdravite ih! Zahvalite im se!“ (sam za sebe) „Recite im da ih volim i poštujem. Da sam ja sa njima. Da sam ja dio njih. Da bih najviše volio da sam jedan od njih.“ (zamisli se) „A ne mogu... A srce mi tamo...“ (prene se i vraća na mjesto, zove mobilnim) „E, moj Marune, kako ide..? Je li? E svaka vam čast..! Neka, neka. Bravo, bravo... Kako mi se, molim te, predsjednik snalazi po terenu..? Jeste slobodno, stari je to lisac...“ (šeretski se smije) „Pozdravi mi ga pa se čujemo i vidimo sjutra... Tačno tako. Odlično... Onda, u zdravlju se gledamo. Zdravo!“ (prekida vezu, proteže se, žmuri, širi ruke i vrti glavom kao da radi gimnastiku) „Samo još sjutra i to je to...“

Scena se zamračuje.

6

Sledeće jutro. Kancelarija ista. Miladin žurno ulazi, za njime Danka.

MILADIN: (sjeda i razlistava neke papire) „Dakle, koliko?“

DANKA: „Dvojica.“

MILADIN: (nervozno) „A ona trojica od juče?“

MILADIN: „Pa, tu su vam na spisku.“

MILADIN: (uzdiše i prekorno je gleda) „Danka, nadam se da niste zaboravili da sabirate.“

DANKA: (uvrijeđeno) „Nijesam.“

MILADIN: „E, pa kad niste, onda mi recite koliko se dosad ukupno građana samoinicijativno javilo.“

DANKA: (zamuckuje) „Pa sve vam je tu, na spisku. Eto, tri juče prije podne, tri popodne i jutros dvojica... To je osam.“

MILADIN: (stavlja naočare, gleda u spisak, a potom u nju preko naočara) „Osam?“

DANKA: „Jeste.“

MILADIN: (ironično) „E, svaka vam čast kako sabirate.“ (s uzdahom) „Je li najavljen još ko?“

DANKA: (optimistički) „Jeste, jeste. Rekla su mi ova dvojica da će se javiti još nekolicina.“

MILADIN: (malo ljutito) „Nekolicina, je li?“

DANKA: „Jeste.“

MILADIN: (ozbiljno) „Gospođice Danka, mi radimo jedan veoma ozbiljan i evropski posao. A u ozbiljnom i evropskom poslu nema „nekolicina“ i nema „biće“ i nema „lako ćemo“, kao što se to kod nas do sad radilo. Već mora tačno da se zna ko se javio, koliko se javilo i ko će se još javiti.“

DANKA: (plačno) „Ja, stvarno, ne znam... Ja samo prenosim što sam čula...“

MILADIN: (prekida je) „Ne pitam ja vas šta ste čuli, već šta znate. Hoću samo pouzdanu informaciju. Evo, kao što ću ja sad vama da kažem.“ (nabroja na prste i grana rukama) „Mi smo skupili preko četrdeset kuća, tačnije četrdeset i tri sa ovom dvojicom koji su se jutros prijavili kod vas. Time smo prvi cilj ispunili, ali se time ne zadovoljavamo, već radimo na tome da u toku ovog dana, to jest, prije ministrovog dolaska, skupimo pedeset, ili preko pedeset, kuća. Imajući u vidu dinamiku jučašnjeg dana, ja mislim da mi to danas možemo bez problema. Zato nam je bitno da precizno znamo ko će se od građana još javiti. Eto tako, kao što ja vama precizno saopštavam, hoću da i vi meni precizno kažete. A ne uopšteno i zamotano.“

DANKA: „Ja se stvarno izvinjavam. Ja ne znam...”

MILADIN: „Eto, vidite, vi ne znate, ali ja moram sve da znam. Znam da smo se dogovorili da vladajuća i opoziciona partija skupe trideset kuća, a da građani samoinicijativno skupe deset. Znam i vidim da su partije ispunile dogovor, čak i prebacile dogovoreno, ali da građanska inicijativa nije dala dobar rezultat, a to nije u redu i nije fer prema partijama i ljudima koji i danas naporno rade na terenu. I moram vam reći da sam zbog toga ljut, pa, može se reći, i razočaran.“

DANKA: „Ja vas potpuno razumijem, ali ja ne znam šta sam sad ja kriva...”

MILADIN: „Krivi ste zato što se malo aktivnije ne uključite u sve ovo. Evropa ne trpi tunjave i smetene. Ne smijete da ćutite i samo zapisujete ko je došao, ko je pošao. Treba da budete konkretni, da pitate, da se informišete i da se smijete, a ne da plaćete kao da smo na sahrani.“

DANKA: (cmizdri i briše suze) „Izvinite.“

MILADIN: (staloženo) „Molim vas ne plaćite, nego sad lijepo pozovite ovu dvojicu što su vam se jutros prijavili i neka vam kažu ko je to najavio još da se prijavi za ustupanje kuće i čim saznate javite mi koliko ih je. Uzeli ste im, valjda, kontakt telefone.“

DANKA: (razočarano) „Nijesam.“

MILADIN: (prevrće očima) „Jao, Danko, šta mi radite. Ne zanima me kako ćete ih naći, ali nađite ih i hoću da mi javite najhitnije šta su vam rekli. Odmah!“

Danka kreće uplakana.

MILADIN: (zaustavlja je) „I pozovite mi sekretara i direktora centra za kulturu. Neka dođu odmah. I, molim vas, prestanite da plaćete. Idite sad.“

Odlazi Danka.

7

MILADIN: (čita spisak) „He, he... Narod, građani... Samoinicijativa... U pravu je Danilo. Nema toga. Sve je to gola fukara. Samo su im pare bitne. Kad im zine zadnjica za pare sve bi uradili. Da nije para nijedan se ne bi prijavio.“ (zagleda se u spisak) „Evo, gledaj ovoga. Čist primjer, makar njega znam. Ovaj bi za pare pustio i dijete da mu zapale u kući, a ne samo kuću. Ionako mu je kuću država pravila. I sad mi on kao nešto ustupa. Da je pravde niko ga ne bi ni pitao, nego bi mu je odmah zapalili... A, vidi ovoga drugoga.“ (zasmije se glasno) „Sumnjam da se njegova kuća može od gliba zapaliti. U nju bi prvo morali da uđu smećari, pa tek onda vatrogasci. Treba da se stidim kad ljudima pokažem gdje treba da treniraju. E, moji jadni Evropljani, i vi ste mi nisko pali kad ste našli da se kod nas obučavate... Hm...”

Čuje se kucanje.

MILADIN: „Naprijed!“

8

Ulaze Vladislav i Milisav. Obojica sa strahom kažu: „Dobro jutro.“

MILADIN: „Uđite, gospodo, uđite. Sjedite, slobodno.“

Vladislav i Milisav sjedaju.

MILADIN: „Pa, gospodo, šta radite, kako ste?“

MILISAV: „Dobro je, pomalo se raducka.“

VLADISLAV: „Nije loše.“

MILADIN: „Je li? A znate li, gospodo, gdje je danas potpredsjednik opštine.“

MILISAV: (zabrinuto) „Da mu nije umro stric!“

MILADIN: (prekorno) „Nije, gospodine direktore, nije, Bogu hvala. m potpredsjednik je na terenu.“

MILISAV: „Aha.“

MILADIN: „A znate li, možda, gdje je predsjednik skupštine.“

VLADISLAV: „Mora da je i on na terenu.“

MILADIN: „Jeste, i on je na terenu. A znate li zašto su na terenu?“

VLADISLAV: (češka se nervozno) „Vjerovatno zbog ovih kuća.“

MILADIN: „Tako je, gospodine sekretaru. Ali nijesu to „ove kuće“, već su to lijepe ljudske kuće, domovi mnogih porodica u kojima su generacije stasavale, a danas se te kuće ustupaju na opštu korist, pa samim tim i na korist nas trojice. Zar ne?“

MILISAV: (klima glavom) „Tako je.“

MILADIN: „Tako je, tako. I svi su se uključili u akciju da se okupi što više domaćina koji bi ustupili svoje kuće, čak je i opozicija dala ogroman doprinos, samo vas dvojica nijeste privrijedili ništa. Ja mislim da to nije u redu.“

VLADISLAV: (uvija ramenima) „A, znate vi, gospodine predsjedniče, nas baš nešto i ne vole ljudi, slabo bi ko nas poslušao.“

MILISAV: „Jeste, vala!“ (glupo se smije) „Ja mislim da bi za cijelu ovu stvar bilo gore da se mi uključimo, nego da ostanemo po strani. Od nas bi bila samo šteta.“

MILADIN: „Je li? A kako, onda, molim vas, možete da pokrivete tako važne funkcije u opštini?“

VLADISLAV: „A, mi ne zaboravljamo da je to samo vaša zasluga. Eh, da nije vas, davno bi nas pomakli odavde.“

MILISA: „Jeste, što se kaže, da nije vas, nama strva ne bi znalo.“

MILADIN: (smješka se) „Dobro, dobro, de. Znam ja to. Ali, zar je moguće, gospodo, da nemate baš nikog, ni druga, ni prijatelja, ni kuma, ni rođaka, kome bi ste se mogli obratiti ovim povodom? Bar da porazgovarate sa njim, da ga upoznate sa cijelom stvari, da mu predstavite šanse i mogućnosti ovog projekta?“

MILISAV: (nevoljno sliježe ramenima) „Ne, vala, nikoga.“

VLADISLAV: (žalostivo) „Dobro vam je rekao gospodin direktor, mi bi vam taj posao samo pokvarili. Ljudi bi od nas počeli da bježe, a ne da prilaze.“

MILADIN: (savija glavu, gleda u papire, s uzdahom) „Dobro ja rekoh, jadni Evropljani, na šta ste vi spali.“

VLADISLAV: (radoznalo) „Molim, predsjedniče?“

MILADIN: (diže glavu) „Ništa, ništa. Ja to nešto za sebe.“

Čuje se kucanje.

MILADIN: „Da!“

9

Ulazi Danka zadihano sa fasciklom u rukama.

MILADIN: „Jeste li pronašli brojeve telefona?“

DANKA: (dolazi do daha) „Jesam.“

MILADIN: „I, jeste li ih pozvali?“

DANKA: „Nijesam.“

MILADIN: (galami) „Pa, što me, onda, uznemiravate?“

DANKA: (zamuckuje) „Javili su, gospodine predsjedniče, da... Da... Da se zapalila kuća gospodina Tadije i njegovog brata!“

Vladislav i Milisav skaču.

MILADIN: (skače) „Šta kažete?!“

DANKA: „Jeste! Kažu da gori čitava, zovu u pomoć.“

MILADIN: „Gospodo! Na noge! Trk, da se pomogne ljudima!“

VLADISLAV: „Ali, ali... Gospodine predsjedniče, nama vatrogasna kola već odavno ne

rade!“

MILADIN: „Ma, znam ja to, budalo! Ti ćeš da me naučiš! Idite, bre, svojim kolima! Pomozite ljudima kako znate!“

VLADISLAV i MILISAV: „Hoćemo, hoćemo!“ (istrčavaju)

10

MILADIN: (šeta unezvijereno) „Danka, vidite li vi šta se ovdje dešava?“

DANKA: (zagrcne se, jedva čujno) „Požar.“

MILADIN: „Diverzija, Danka. Nije požar nego diverzija. Ovo nama neko podmeće. Tadiji gori kuća, a, u stvari, gorim ja. Gori projekat, gori regionalni centar.“

Danka ćuti uplašena.

MILADIN: „Ali neće to tako biti. Saznaću ja ko mi je to podmetnuo. Raskrinkaću ja to, nije mi prvi put. Znam ja, Danka, mnoge ovdje koji su spremni na svašta samo da bi meni naudili.“

DANKA: (snevoljeno) „Nije valjda tako.“

MILADIN: „Jeste, vjerujte mi, taman tako. Ima ih koji su spremni i kuće da pale, i tuđe, a i svoje, samo da bi meni nekako doskočili. Ne, ne, nije ovo slučajno. Mogu oni da zeznu Evropu, mogu da prevare vladu, mogu i ministra da nasamare, ali mene ne mogu. Imam ja nos za njihove podvale. Samo da se ovo završi, dolijaće oni meni!“ (zamisli se) Idite i zovite mi odmah potpredsjednika, neka odmah dođe.“

DANKA: „Odmah.“ (istrčava)

11

MILADIN: (šeta i vadi mobilni, poziva) „E, Marinko moj, šta se dešava..? Znam, evo sad sam čuo. Poslao sam ja odmah ekipu tamo... Gasite, je li? Pa hoće li se moći išta spasiti..? Da, da... Pomozite ljudima, molim vas... Ma, pokvarilo nam se vozilo još prošle godine i, evo, nemadosmo para da ga popravimo... Jeste, jeste. Eto u kakvim uslovima i gdje ti mi živimo, moj Marinko, pa da čovjek pobjegne glavom bez obzira... Reci ljudima da imaju svu moju podršku i da ću izaći na lice mjesta čim budem mogao... Dobro, dobro, nećemo se mi oglušiti o njih, gledaćemo da se to plati... Dobro, idi da te ne zadržavam... Vidimo se posle... Srećno...“

Čuje se kucanje.

MILADIN: (nervozno) „Ma, uđite, Danka!“

12

DANKA: (ulazi žalostiva) „Zvala sam potpredsjednika Danila. Stric mu je, kaže, na smrti. Ne može nikako doći, nema smisla da ga ostavi.“

MILADIN: (ukočeno je gleda) „Na smrti, kažeš?“

DANKA: „Jeste, veli, samo je živ. Očekuju svakog momenta da umre.“

MILADIN: (gleda nekud u prazno) „Na smrti, je li? Nije on na smrti, već ja. Ja ću da umrem. Za mene se kopa ta raka.“

DANKA: „Uh, daleko bilo, predsjedniče.“

MILADIN: (prene se) „Dobro, Danka, da li ćete vi cio bogovetni dan da samo tako stojite i da me gledate ili ćemo nešto da uradimo!?“

DANKA: (uplašeno) „Sad ću ja da pozovem one ljude.“

MILADIN: „Koje ljude?“

DANKA: „Ove što su mi se jutros prijavili za kuće...“

MILADIN: (hvata se za čelo) „A, da. Dobro, pozovite ih obavezno i saznajte sve što treba.“

DANKA: „Hoću, hoću.“ (kreće)

MILADIN: (zaustavlja je) „I nemojte, molim vas, da po vašem glasu poznaju da nešto

nije u redu. Smijte se, zaboga!“

DANKA: (kezi se na silu) „Dobro, dobro.“

MILADIN: „E, tako, brate. A ne ko da je neko umro. Što gori, neka gori, ko umire, neka umire, ali mi moramo ostati živi i čitavi. Šta god da se desi mi moramo da zračimo voljom i optimizmom. Je li u redu?“

DANKA: „Jeste.“ (odlazi)

13

MILADIN: (sjeda, gleda put neba, širi ruke) „Bože, molim ti se, samo da se ovo završi kako treba... (otpuvava, saginje se i hvata za glavu)

Scena se zamračuje.

14

Nakon nekoliko sati. Miladin nešto piše i računa. Prevrće očima, nalakti se, pravi grimanse.

MILADIN: „Nije loše, ali... Može i bolje.“

Zvoni telefon.

MILADIN: (vadi slušalicu ispod stola, javlja se) „Da... Neka uđu odmah! (ustaje)

15

Ulaze Tadija, Milisav i Vladislav. Lice im je garavo, odjeća nagorela i neuredna.

MILADIN: (sreta Tadiju, žalostivo) „Moj, Tadija, šta to bi?“ (ljube se tri puta i grli ga)

Iza stoje Vladislav i Milisav, gledaju ih žalostivo.

TADIJA: (plače) „Nemojte, predsjedniče, sav sam prljav.“

MILADIN: „Neka, Tadija, neka! Tvoja muka je i naša muka.“ (tapše ga po plećima) „Mogaste li išta spasiti?“

TADIJA: (briše suze) „Ne, vala, predsjedniče ništa. Sve izgorelo.“ (opet plače)

MILADIN: „Neka, Tadija, neka! Nemoj radi one djece. Ne valja se. Domaćini ste vi, steći ćete opet. Hajde, hajde sjedi.“

Svi sjedaju.

MILADIN: „Pa, kako to bi, Tadija, bolan?“

TADIJA: „Eh, kako, kud će muka no na jade, moj predsjedniče. Samo planulo i nema. A ja sam ti se u toj kući rodio, igra, momkovao, oženio, zaposlio, iz nje sam ugled stekao... Eee, jadna moja kućo.“

Milisav i Vladislav se hvataju za oči da im se ne vide suze.

MILADIN: „Ništa, ništa. Pala muva na medvjeda. Izdržaćes ti to. Zajedno ćemo izdržati. Novu ćemo kuću napraviti. Svi ćemo pomoći. Je li tako, gospodo?

MILISAV: (kroz suze) „Hoćemo, Tadija naš, ništa se ne boj.“

TADIJA: (ganut) „Hvala vam, ljudi.“

MILADIN: „Ma, kakvo hvala, to je naša obaveza. Evo, sad, čim prve pare budu uplaćene za podizanje regionalnog centra, odmah ćemo odvojiti prvi dio za izgradnju tvoje kuće.“

TADIJA: (hvata se za glavu) „E, teško ga meni...“

MILADIN: „De, de, nemoj da si malodušan.“

VLADISLAV: (bolno) „Predsjedniče, spisak je izgorio u kući...“

MILADIN: „Kakav spisak?“

TADIJA: (kao da nariče) „A spisak ovih naših ljudi što su htjeli da nam ustupe kuće.“

MILADIN: (pribrano) „Pa, dobro, napravićemo novi spisak, popamtio si ih, valjda.“

TADIJA: „A, jesam. Ali kad su vidjeli da je moja kuća izgorela, svi se razbježali, niko neće ponovo da potpiše.“ (opet plače i savija se)

MILADIN: (malo panično) „Aaaa, ne, ne! Ne može to tako, malo hoću malo neću. Ko

je potpisao, potpisao je. Nema laganja.“

MILISAV: „E, predsjedniče, znate kakav je naš narod, prevrtljiv. Čim su primirisali vatru, svi odustali.“

MILADIN: „Ti ćeš da me naučiš kakav je narod! Narod ko narod. Radi što mu se kaže.“

VLADISLAV: „I ja sam im to govorio.“

MILADIN: „Šta?“

VLADISLAV: „Da rade što im se kaže, ali oni se svi razbježaše.“

MILADIN: „Ko se razbježao?“

VLADISLAV: „Narod.“

MILADIN: „A vi ste ga pustili da se razbježi, tek tako, je li?!“

VLADISLAV: (nemoćno) „Šta smo mogli?“

MILADIN: (skače) „Da priprijetiš, druškane.“ (galami) „Da uhvatiš za gušu, da ne daš. A danas mi kažeš kako te niko ne poštuje, eto zašto te ne poštuje, što ne umiješ i ne smiješ da pokažeš zube! Zato te niko ne poštuje niti će te kad poštovati.“ (ustaje, šeta nervozno) „Hajde, Tadiju i da razumijem, kuća mu izgorela pa se smeo. Ali, vas dvojica. Stajali ko dva panja dok im je narod bježao Što sam vas tamo poslao? Da se ogaravite i osmudite, je li!?“

MILISAV: (zamuckuje) „Mi, mi, predsjedniče... Pričali smo koliko smo mogli...“

MILADIN: „Ćuti! Bando neradna! Naučiću ja vas pameti!“ (gleda ih netremice) „Napolje!“

VLADISLAV: „Ali...“

MILADIN: „Napolje, rekao sam obojici!“

Milisav i Vladislav bježe. Na vratima se sudaraju s Dankom.

16

Ulazi Danka uplakana. Ispadaju joj papiri iz fascikle. Ona pokušava da ih pokupi.

MILADIN: „Šta radite to , pobogu?!“

DANKA: „Predsjedniče, ovo je strašno.“

MILADIN: (ustremljuje se put nje) „Šta je strašno?!“

DANKA: „Ja... Ja ovo više ne mogu da podnesem. Svašta su mi rekli preko telefona!“ (rida)

MILADIN: „Ama, ko ženo, božja, ko?!“

DANKA: „Građani, oni od jutros... I oni od juče... Rekli su mi da sam... Ama, svašta su mi rekli!“

MILADIN: „Tako, dakle, psuju, je li? E, pa imaće i zbog čega! Daćete mi njihova imena odmah!“

DANKA: „Oni dolaze ovamo! Prijete! Traže da ih izbrišemo sa spiskova.“

MILADIN: (svađalački) „Je li? I šta još vele gospoda građani?“

DANKA: „Kažu da neće da prođu kao gospodin Tadija.“

TADIJA: (savijen i uplakan) „Ajoooj!“

DANKA: „Predsjedniče, oni mogu doći svakog momenta, udružili su se, valjda, sa ovim opozicionarima. Vodi ih brat gospodina Tadije! Ući će u zgradu!“

MILADIN: „A, je li, molim te! Sa opozicijom? Lijepo društvo, nema šta. Hoće ponovo da ruše, ne bi im bio prvi put.“ (gleda u Tadiju) „I još brat gospodina predsjednika skupštine...“

TADIJA: „Kuku!“

MILADIN: „E, pa vidjećemo!“ (razmišlja) „Danka, smirite se. Otrčite do portira. Neka zaključa vrata, ovamo ga neće ulaziti. A ako navale neka zove policiju, bez upozorenja. Neka im oni malo priprijeti. Brzo će im splasnuti pobuna. Hajde, požurite!“

DANKA: (bez daha) „Dobro, dobro.“ (otrči)

MILADIN: (galami napremase) „Nema brisanja spiskova! Nema! Zeznuli su se svi odreda! I mali i veliki!“ (okreće se Tadiji, posmatra ga malo) „A, ti! Jesi li ti sve ovo smislio da me uništiš sa svojim burazerom? Je li?“

TADIJA: „Nijesam, predsjedniče, obraza mi!“

MILADIN: „Nijesi, je li? Nešto ti ne vjerujem. Da nijesi ti bacio oko na neku višu funkciju, pa bi da me pomakneš?“

TADIJA: (plačno) „Nijesam, života mi djece!“

MILADIN: (sladostrasno) „Dobro, ako nijesi, onda dokaži! Ne previjaj mi se više tu!? Diži se! Sjeti se svih onih koji su bili na spisku i ponovo mi ih popiši! A ove opozicionare i građane ja već tu imam. Ujutru će svi pred ministra!“

TADIJA: „A kako ću, predsjedniče..?“

MILADIN: „Hajde, brzo, brzo! Nema kako ćeš! Lijepo ćeš! Kako moraš! Kako svi moramo.“

TADIJA: (ustaje, vuče se prema vratima) „Ali, ljudi neće, nema smisla...“

MILADIN: „Gubi se kad ti kažem, i za sat vremena hoću spisak i da budu tamo svi do jednog! Inače ćete me zapamtiti i ti i tvoj brat i mnogi drugi!“

Tadija izlazi jaučući.

MILADIN: „Ljudi neće! Koji ljudi! Lažovi i prevaranti! Mene su našli da prevare...“ (vraća se na mjesto, ponovo uzima spiskove) „Nema vama, moja gospodo, mrdanja sa ovog spiska. Svi ste vi tamo gdje treba da budete.“ (nešto prepisuje sa jednog papira na drugi) „E, taaako... Svi ćete vi meni leći na rudu, ako treba i silom. Ne bili ga potpisivati. Ko da ih je neko gonio, bogomi, pa se sad ljudi pokajali. Samo se vi koprcajte, ali nazad nema. Nema...“ (uzvija obrvama, žmirka zadovoljno, otpuvava i zavaljuje se umoran u fotelju)

Scena se zamračuje.

Sledeće jutro. Miladin nenaspavan i neuredan sjedi u fotelji. Drži se za glavu. Gleda u prazno. Ispred njega su razbacani papiri. Zvoni telefon.

MILADIN: (izvlači slušalicu i javlja se) „Da... Već..?“ (zbunjeno) „A, da, naravno, neka uđe...“ (ustaje)

Ulazi Pero, polako. Lijepo obučen i začesljan uz glavu. Izgleda mnogo mlađi od Miladina.

PERO: „Dobro jutro, Miladine!“

MILADIN: (briše dlanove od odijelo, sreta gasav smušen) „Oooo! Dobra ti sreća, naš dobri Pero!“

Ljube se tri puta.

MILADIN: (pokazuje mu da sjede) „Hajde, hajde. Taman na moje mjesto.“

Pero sjeda polako, sa čuđenjem posmatra nered.

MILADIN: (nespretno skuplja papire) „A, to ja noćas radio. Sad ću ja to.“

PERO: „Neka, neka. U redu je.“ (spušta ruku na sto)

Neprijatna stanka.

MILADIN: (lomi prste) „Pa, čime ćemo te častiti jutros. Malo si nam poranio. Sad ću ja poručiti...“

PERO: „Neka, ne treba. Neću dugo. Hoću da idem na saučešće. Znaš li da je umro Danilu stric?“

MILADIN: (iznenađeno) „Je li, bogoti?“ (snebiva se) „Nijesam znao. Ja se zauzeo večeras oko ovoga i nit šta znam nit čujem.“

PERO: „E, jeste, umro noćas. A to je bio, bogomi, bitan čovjek. Red je da mu se ode.“

MILADIN: „Jeste, jeste. Moraću i ja posle otići. Čim završimo sa ovim poslom...“

PERO: „A oko čega toliko radiš?“

MILADIN: (zamuckuje) „Pa, evo... Oko ovoga... Našega... Centra za obuku vatrogasaca... Sve je gotovo pripremljeno... Sve što je do nas bilo...“

PERO: „Znači, sve ste obezbijedili?“

MILADIN: „Jeste, jeste. Evo...“ (traži po papirima) „Tu ja imam jedan spisak, a sad će sekretarica donijeti drugi... Tu je sve... Ljudi su prihvatili...“

PERO: (prekida ga) „Ne moraš da tražiš.“

MILADIN: „Ne, ne. Naći ću ga ja...“

PERO: „Ama, ne traži, sve znamo. Sjedi.“

MILADIN: (sjedajući) „Sve? Šta sve?“

PERO: „Znamo, i da si istjerao sekretara i direktora centra. I da ti je predsjednik skupštine morao večeras da bježi kroz prozor. I da si htio na silu da ljudima pališ kuće... Sve. Javio nam je Marinko.“

MILADIN: (pokunjeno) „Da, Marinko, još jedan izdajnik, i on me prodao. Samo da znaš da i on laže, nije to baš sve tako bilo. Bar pola ja nijesam kriv.“

PERO: (ustaje, šeta, gleda Miladina) „Koliko god da si kriv, pretjerao si.“

MILADIN: (plačno) „Nijesam sam. I drugi su...“

PERO: „Znamo mi sve, moj Miladine. Sve...“

Miladin se savija i hvata za glavu.

PERO: (gleda u stranu) „Da budem iskren, ja samznao i bio ubijeđen da je ovo preveliki zalogaj za tebe. Znao sam da ovo ne možeš normalno odraditi.“

MILADIN: (jedva čujno) „Sve sam pokušao.“

PERO: „Pokušao jesi, ali samo ono što ti umiješ. Ali drugi umiju i mogu više i bolje. E da ti znaš kakvih mi sad sve imamo mladih i sposobnih ljudi. Čuda stvaraju. Od muve prave slona, od slona muvu. Sve po potrebi. A ti, vidiš, ne možeš... Omatorio si, potrošio se, izgubio kompas.“

MILADIN: „Znači, na ledu sam?“

PERO: „Pa, trebalo bi da je tako. Ali, za divno čudo, ima još ljudi koji ti vjeruju.“ (zastaje) „Razmišljao sam se da li da ti kažem, spasio te Marinko. On o tebi kaže sve najljepše, a ti za njega reče da je izdajnik i lažov.“

MILADIN: (grozničavo) „Mislio sam...“

PERO: (prekida ga) „Ne boj se, neću mu reći. A, da znaš, i drugi su te podržali.“

MILADIN: „Koji drugi?“

PERO: „Sekretar, predsjednik skupštine, direktor centra za kulturu, čak i Danilo. Svi su za to da ostaneš.“

MILADIN: (iznenađeno diže glavu) „Hvala im.“

PERO: (gleda u publiku) „Odlučili smo zato da ti damo novu šansu.“

MILADIN: (ustaje) „Znači, ipak ćemo graditi centar za vatrogasce?“

PERO: „Nećemo, realizovaćemo neku stariju ideju.“ (okreće se put njega) „Gradićemo zatvor.“

MILADIN: (mrgodi se i kreće polako put Pera) „Molim?“

PERO: „Kažem ti, investiraćemo u tebe, u ovu tvoju, kako ti kažeš, komunu. Gradićemo zatvor, baš ovdje, u varoši. Sad nemoj da pogriješiš.“

MILADIN: (uzdiše uzbuđeno, popravlja odjeću) „Pa, hvala...“ (širi ruke, grli ga i skače oko njega) „Hvala! Hvala! Hvala!“ (baca mu se u naručje)

PERO: „Dobro, bolan, dobro...“

I Pero grli Miladina. Smiju se.

Scena se zamućuje.

- KRAJ -

JU Nikšićko pozorište

Pozorišni savjet: prof. dr Bojka Đukanović, predsjednica
članovi: Goran Bulajić, Sava Čupić, Tatjana Tomanović i Veljko Dendić

Direktor: Zoran Bulajić

Urednik: Slavojka Marojević

Lektor: Bojana Perišić

Dizajn: Milinko Žižić

Trg Save Kovačevića 5, Nikšić, Crna Gora

Telefon: 040/213-566

Fax: 040/214-353

E-mail redakcije: slavam@t-com.me

Internet: www.niksickopozoriste.com

